

Tunški glas

December 2021 • Leto 27 • Številka I

*Vesele božične praznike in srečno novo leto 2022
Vam želi uredniški odbor!*

Glasilo krajanov KS Tunjice. ISSN 2712-5785

Izhaja enkrat letno v nakladi 450 izvodov in ga prejmejo vsa gospodinjstva KS brezplačno.

Uredniški odbor: Milena Erbežnik Klanšek, Kristina Jamšek, lektoriranje, Justin Klanšek, Barbara Klanšek, korekture, Ivan Nograšek, Mojca Stele Jeglič in Ivanka Vrhovnik.

Glavna in odgovorna urednica: Milena Erbežnik Klanšek

Naslov Uredništva: Tunjice 29, 1240 Kamnik

Zbiranje člankov in fotografij vsako leto do 15. oktobra ali po dogovoru z urednico.

urednistvo.tunskiglas@gmail.com, barbara.tunskiglas@gmail.com

Fotografija na naslovnici: Matjaž Sedušak

Tisk in prelom: HB GRAFIKA, Blaž Hrovat s.p.

Nova realnost

Pred vami je nova številka lokalnega glasila Tunški glas. V njej so predstavljeni projekti, ki jih je finančno podprla Občina Kamnik, med njimi pa vam predstavljamo tudi druge aktivnosti, ki so se kljub vsesplošnim ukrepom z namenom preprečevanja okužb s covid-19 v manjšem obsegu vendarle odvile v naši krajevni skupnosti. Avtorji člankov so nam zaupali svoje zgodbe, svoja raziskovanja, za vas, bralce, so obujali spomine in pisali pesmi. Vsaka zgodba je posebna, osebna, unikatna in s prav vsako se je glasilo obogatilo, odebelilo, dalo svojo pestrost, zanimivost in kakovost. Uspelo nam ga je natisniti na 88 straneh. V uredniškem odboru smo zelo veseli in ponosni na to, da nam je ponovno uspelo zbrati toliko gradiva. S tehtnimi prispevki, ki terjajo čas. Z mojstrskimi fotografijami. Z željo, da bi predstavili več lepega, pomembnega in resničnega o svetlu, ki nas obdaja.

Božič je pred vrati. Na adventnem venčku smo prižgali četrto svečko, ki predstavlja ljubezen. Kako lepo je gledati, kako gorijo vse štiri svečke, koliko svetlobe nam dajejo. Morda dovolj, da lahko ob njihovi svetlobi preberemo kakšno božično zgodbo ali zapišemo lepo misel, ki se nam je utrnila v srcu. Vedno znova se sprašujem, kdaj bo

svetloba svečk na naših adventnih venčkih dovolj močna, da bo med ljudmi svetel pogled, ki bo popeljal v svetel medsebojni odnos.

Sedanji čas, čas, v katerem živimo, nam veliko sporoča; na vseh področjih se dogajajo spremembe in življenje, ki smo ga bili vajeni, je drugačno. Pogled na te spremembe je svojstven in je odvisen od vsakega posameznika, ki nanje gleda iz svojega zornega kota in jih tudi drugače sprejema. Nekdo se počuti ujetega, drugega je strah, tretji se zapira v svoj prostor, četrti išče v dani situaciji priložnosti za novo življenje ... Vsakdo zase ve, kam usmerja svoje misli in dejanja, saj se tam pokažejo njegovi rezultati. V življenju gremo skozi različne izkušnje in oblike učenja, ki so nam v pomoč, da se lahko s pridobljenim znanjem bolj sproščeno in bolj prijazno odzovemo na različne življenjske situacije, ki nam prihajajo naproti.

Trenutno se veliko govori o korona ukrepih. V vseh teh ukrepih, ki nas obkrožajo, pa smo pozabili na nekaj zelo pomembnega, in sicer na odgovore na vprašanja: kdo sem jaz, kakšna je moja moč, kakšna je moja vloga tukaj in zdaj – kakšno je torej moje poslanstvo. Ni pomembno, kaj imamo in česa nimamo – v materialnem smislu, seveda. Pomembno je, kakšen odnos imamo do sebe in do drugih, ali smo presegli sovraštvo, zamere, maščevanje, vtikanje v druge, smo uspeli najti to, kar je za nas najpomembnejše, kar je naše bistvo. To bistvo pa je čista in brezpogojna ljubezen. In če želimo biti v tej ljubezni in izžarevati to ljubezen tudi navzven, poskrbimo za to, da bo naša duša mirna, sproščena in neobremenjena.

Vsak trenutek pomislimo na to, kdo smo, kakšna je naša naloga tu, na tej zemlji in v tem življenju, kaj lahko naredimo, da si ustvarimo dovolj obilja zase in za vse, ki nas obkrožajo in so nam blizu. Mi sami imamo to moč, te moči nam ne

more dati noben sistem, noben režim. Vse, kar je materialno, se slej ko prej izniči. Vse, kar primemo v roke, lahko v naslednjem trenutku izgubimo, kar pa imamo v srcu in v svojem umu, tega pa nam nihče ne more vzeti. Ustvarjajmo skupaj za našo prihodnost; ko bomo začeli delovati v ljubezni, se nam bodo odprla vrata v svobodo. Prebudili se bomo v novi resničnosti, v svetlejši prihodnosti, kot otrok, ki se rodi v nov svet. Čaka nas prijetno presenečenje, ki ga bomo zelo veselili. Kar si želimo danes, si lahko že danes naredimo. Živimo, zato si upajmo tudi sanjati. Pustimo te težke čase za seboj in pojdemo veselo in optimistično v novo leto. Ne čakajmo torej do naslednjega božiča, še posebej če moramo »zravnati še kakšno stezo«, kajti če čakamo predolgo, vse postane pretežko.

Še je čas, da letos obogatimo naše domove, naše družine in našo sosesko, in to ne le z zunanjim bliščem in s preobloženo praznično mizo, ampak z lučjo četrte adventne svečke, ki predstavlja ljubezen. Naj nam ne bo pomembno le to, koliko lučk bomo prižgali na božičnem drevesu ali koliko bliskajočih in sijočih raket bomo ob silvestrovem spustili v zrak. Naj postane zares pomembno to, koliko lučk bomo prižgali v očeh naših najbližjih in najdražjih, ki jih imamo radi, kajti le ta svetloba božičnih praznikov zares šteje. Ob letošnjih praznikih vam želim, da bi ta svetloba ostala za prihodnje leto ter nam osvetljevala in ravnala naše steze tudi takrat, ko bodo praznične luči ugasnile.

Vzemite si čas za branje in praznovanje. Naj vas prevzame božična skrivnost, naj se blago razpoloženje razlije v vas in se prelije v srca vaših najdražjih. Doseže naj vaše sosede, prijatelje, znance in sokrajane. Za dober začetek leta 2022, za polnejše sobivanje. Srečno in zdravo!

Odgovorna urednica
Milena Erbežnik Klanšek

Spoštovane Tunjičanke, spoštovani Tunjičani,

tudi letošnje leto je zaznamovano z bojem zoper koronavirus covid-19 in s številnimi izzivi, ki spreminjajo naš način življenja. Kljub težkim razmeram ste v vaši krajevni skupnosti v lanskem in letošnjem letu izvedli številne prireditve, s pomočjo katerih se je tudi v vašem kraju na družabnem področju marsikaj dogajalo. Še posebej smo lahko ponosni na to, da je vam, Tunjičankam in Tunjičanom, uspelo izpeljati *Pogovor o koreninah Slovencev na Jeršinovi domačiji, Koncert slovenskih pesmi ob 300. obletnici rojstva Petra Pavla Glavarja in 30. obletnici samostojnosti Slovenije, koncert Harmonije beneških mojstrov iz 17. in 18. stoletja* v izvedbi odličnih umet-

nikov našega časa v cerkvi sv. Ane v Tunjicah ter še druge dogodke, ki so bili povezani z delovanjem gasilcev, Sadjarsko-vrtnarskega društva Tunjice, prav tako so bili aktivni v Zdravilnem gaju Tunjice, za dogajanje v kraju pa je skrbela tudi Podružnična šola Tunjice. Vse prireditve pričajo o vašem trudu za pestro kulturno dogajanje.

Vse, kar se je dogajalo med letošnjim letom v vaši krajevni skupnosti, vam je uspelo zbrati v pričujoči številki glasila Tunški glas, ki ga vestno pripravlja uredniški odbor pod vodstvom Milene Erbežnik Klanšek. Iskrena hvala za zanimive vsebine, ki jih po vaši zaslugi lahko prebiramo že 26 let. Na tem mestu se zahvaljujem tudi vsem nekdanjim članom uredniškega odbora, ki so si prizadevali za bogato vsebino vašega glasila ter s tem pustili trajen pečat o posameznih letih.

Tudi v letu 2021 smo na Občini Kamnik v skladu s finančnimi zmoglostmi uresničevali želje in pobude vaše krajevne skupnosti: sanirana sta bila usada na lokalni cesti Tunjice – Zadnji Vrh in na lokalni

cesti proti Cerkljanski Dobravi, do konca leta pa načrtujemo še preplastitev treh makadamskih odsekov v skupni dolžini preko 500 metrov.

Verjamem, da boste tudi v prihodnosti še naprej razvijali svoj kraj in ohranjali kulturo, ki daje slovenskemu narodu identiteto, svoj kraj pa razvijali tudi na drugih področjih. Na Občini Kamnik bomo v prihodnjih letih nadaljevali z investicijami v Krajevno skupnost Tunjice v skladu s prioritetami vaše krajevne skupnosti.

Ob skorajšnjem zaključku starega leta in začetku novega želim, da bi se leto, ki prihaja, začelo zdravo in uspešno pa tudi zaključek leta naj bo takšen. Vodilo naj bo predvsem medsebojno razumevanje in strpnost. Podajmo roko sosеду ali pa mu namenimo nasmehe in lepo besedo, saj marsikdaj ravno to največ šteje. Srečno in vse dobro v letu 2022.

Želim vam prijetno branje.

Vaš župan Matej Slapar

Dragi Tunjičani in Tunjičanke, dragi bralec in bralka Tunškega glasu. Smo na prelomnici, ko začnemo novo leto. Ozrimo se za trenutek nekoliko nazaj. Meseca oktober in november sta nas še na poseben način vabila k odkrivanju molitve. Oktobra nas je še prav posebej spremljala molitev rož-

nega venca, novembra pa so bili v naših mislih naši dragi rajni, ki so že odšli tja, kamor smo namenjeni tudi mi. Molitev naj bi bila hrana našega življenja: opora v iskanju, težavah in odkrivanju Boga, ki nam daje vse, kar potrebujemo za življenje. Velikokrat se naše raziskovanje molitve konča z nekaj molitvenimi obrazci. Zadovoljni smo, ne gremo naprej, ker nimamo časa, ker ni nobene praktične koristi, ker tega nihče ne počne, ker to ni moderno, ker ... Občudujem ljudi, ki jih videvam v slovenskih cerkvah, ko v tišini dneva stopijo vanjo in Njemu odpirajo srce; občudujem ljudi, ki se hranijo z molitvijo. Prava molitev, ne samo obrazci, ki so predpisani, prava molitev zapolni praznino in podari človeku smisel za življenje.

Molitev premaga ovire, pred katerimi se naši naporji zaustavijo. Pisatelj John Powell v knjigi *Dotaknil se me je* zelo plastično opisuje prebujanje prave molitve v sebi. Takole pravi: *Začel sem moliti z novo gorečnostjo. Od ranega jutra pa vse do trenutkov pred spanjem, ko mi je zavest že ugašala, sem ves čas vabil Jezusa v svojo hišo z mnogimi sobami. Kar naprej sem mu zagotavljal, da sem pripravljen priznati svoj bankrot in svojo nesposobnost, da bi si prav uravnal življenje, da bi našel mir in veselje. Stalno sem vabil Svetega Duha, naj podre moje zidove, naj poruši barikade, ki so že toliko let v stavbi. Prosil sem Duha, naj me osvobodi trdno zasidrane navade, tekmovalnosti,*

nenasitne lakote po uspehu, potrebe po kadilu in občudovanju. To, kar se je skoraj pri priči začelo dogajati v meni, je mogoče primerjati samo s pomladjo. Zdelo se je, kot da sem prestal dolgo, ledeno mrzlo zimo. Srce in duša sta utrpela vso jalovost in goloto narave pozimi. Zdaj, v tej pomladi Duha, pa je bilo, kot da se žile moje duše tajajo, kot da se mi je kri začela pretakati po duši. Novo listje in nova lepota se je začela pojavljati v meni in okrog mene. Zato sebe in vas povabim, da bi v teh zimskih dnevih, ki so pred nami, dali več prostora prav naši molitvi in misli na naše bližnje.

*Ti, Bog, otrok,
otrok v jaslih.*

*Ti si na strani malih,
ti se zavzemaš za vse, ki niso
sprejeti.*

*Ne dopusti, da bi te iskali v
blišču in krasoti,
ampak tam, kjer otroci kričijo,
kjer živita človek in živina
skupaj,
v votlinah in ob robu ceste.*

*Daj mi preprostost pastirjev in
ponižnost modrih,
da te bom spoznal kot otroka v
jaslih danes.*

(A. Rotzetter)

Božič je rojstvo Besede, ki je postala meso. Naj se ta Beseda naseli v naših srcih, da bomo mogli izrehati besede ljubezni. Katere besede je treba izreči, da nekoga razveselimo? Katere besede je treba izreči, da nekoga osrečimo? Je treba reči: Rad te imam? ali pa morda: Tako dober si? ali pa: Žal mi je? Odpuščam ti? Zaupam ti? Ne bom te zapustil ...? In če ne rečem nič? Če umolknem? Če besede ne izrečem? Vse zamolčane in neizrečene besede pomenijo, da preklinjam življenje, da se zapiram in ostajam sam.

Sebi in Vam želim, da bi v teh zimskih dneh zmogli vsak dan komu polepsati življenje.

Luka Demšar, župnik

Ob iztekajočem se letu 2021

Ko pišem te vrstice, se je jesen že prevesila v zadnji mesec. Narava počasi lega k počitku, drevesa odmetavajo svoje rumeno listje in sliši se vse manj kravjih in kozjih zvoncev. V naši vasi se je letos živina pasla na štiridesetih kmetijah, kar je naredilo podobo kraja prav lepo in je pomirjujoče vplivalo na počutje ljudi, ki tukaj živimo. Drugi del podobe kraja pa ustvarjamo krajani sami z urejanjem svojih travnikov, bregov, vrtov in balkonov.

Skupno nam je tudi urejanje javnih površin. Že lansko leto sem pisal, da je ogledalo kraja pokopališče. V teh dneh, okoli 1. novembra, je bilo spet večkrat omenjeno, da če hočeš spoznati ljudi v kraju, pojdi najprej na pokopališče, da boš videl, kako je urejeno.

Pobočje okrog cerkve in pokopališča ter parkirišča je lepo urejeno, za to pa se je treba zahvaliti pridnim, predvsem pa srčnim prostovoljcem, katerim je res mar, da je lepo urejeno; da pa je tako, je treba skozi vse rastno obdobje skrbeti za pletje, okopavanje, striženje, košnjo, pometanje, sajenje in zalivanje.

Teh opravil se v celem letu nabere za dobrih 500 delovnih ur. Če ste v času teh opravil slučajno šli na pokopališče, ste lahko opazili predvsem ženski del, ki se že več desetletij trudi, da ima ta hrib takšno podobo. Skupaj s cerkvijo sv. Ane je to postal protokolarni objekt naše vasi. V času delovnih akcij smo večkrat opazovali turiste, ki so kompleks parka prav pozorno opazovali in se čudili njegovi lepoti. Razumni ljudje! Vabim vas, da se nam pridružite v tem, za dušo blagodejnem delu – ne bo vam žal. Delo poteka v družbi pozitivnih ljudi. Pokličite me in se prijavite za naslednjo sezono.

Del javnih površin je tudi parkirišče in ob njem ekološki otok, ki pa to že zdavnaj ni več. Kako smo lahko polnoletni ljudje tako nerazumni oziroma pokvarjeni, da namenoma ne ločujemo odpadkov in da jih ne odlagamo tja, kamor so namenjeni, da odlagamo okrog teh zabojnikov vse, kar nam je doma v napoto, in da to delamo samo zato, da smo pri sebi doma pospravili, problem pa prepustili drugim. Po vseh teh letih osveščanja in ozaveščanja bi bil res že čas, da se tudi na tem prostoru

vedemo kulturno in da spoštujemo tujo lastnino. V kratkem bo na tem območju prišlo do nekaterih sprememb in novosti in prosim, da se jih dosledno držimo. Tudi ta prostor je ogledalo kraja in ljudi, ki živimo v njem.

Komunalno podjetje Kamnik se je v zadnjem mesecu zelo strokovno lotilo urejanja treh odsekov cest v naši skupnosti. Tako bomo »izgubili« malo manj kot 500 metrov makadamskih cest in pridobili prav toliko novih asfaltnih površin. Ob teh novih cestah ne bo več zaprašenih cvetočih trat in vrtov. Opazili bomo več veselih ljudi, ki so dobili nekaj, po čemer so že dolgo hrepeneli.

Ampak!!! Tunjicam ne rečejo zastonj »dežela makadama«. Če v Kamniku vidiš zaprašen avto, ti ni treba prav dosti ugibati, od kod se je vzel. To bo trajalo še kar nekaj časa, kajti v naši skupnosti je še več kot 9 kilometrov makadamskih cest: v zaselku Tunjice več kot 4 kilometre, v zaselku Tunjiška Mlaka več kot 1 kilometer, v zaselku Laniše tudi več kot 1 kilometer ter v

Zadnji Vrh
Mirko Golob

zaselku Košiše več kot 3 kilometre. Ob tem naj povem, da je zaselek Košiše, ki spada v Krajevno skupnost Tunjice, verjetno edini zaselek v celotni kamniški občini, ki nima niti metra asfalta. Toda občinski svetniki to ni motilo, da nam ne bi vzeli sredstev in jih preusmerili v svoje okolje. Letos je bilo teh sredstev približno 70.000 evrov. Naj razume, kdor more.

Vsi si želimo, da v vasi ne bi bilo več vandalizma, saj zaradi tega vsak prizadeti trpi; bolj smiselno je veselo, ustvarjalno, povezovalno delo in druženje mladih.

Želimo vam blagoslovljen božični mir in zdravje ter polno ustvarjalno leto 2022.

Za svet KS Tunjice
Valentin Zabavnik

Zadnji Vrh
Mirko Golob

Vinski Vrh
Mirko Golob

Cerkveno-prosvetni pevski zbor KD Sveta Ana z zborovodkinjo Natalijo Šijanec

V spomin na pionirja slovenskega čebelarstva Petra Pavla Glavarja

Prijateljstvo je pomembna vrednota v življenju vsakega posameznika, ki bistveno doprinese h kakovosti življenja in ustvarjanja. Tako je letos v izteku poletja tudi prijateljstvo izpred mnogo let med Kulturnim društvom Sveta Ana v Slovenskih goricah in Društvom Tun'ški glas poskrbelo za prav poseben koncert, ki je bil namenjen Petru Pavlu Glavarju.

Predsednica KD Suzana Rejak Breznik

V Cerkveno-prosvetnem pevskem zboru Kulturnega društva Sveta Ana smo pod vodstvom akademske cerkvene glasbenice Natalije Šijanec pripravili koncert v čast pionirju umnega čebelarstva pri nas. Del koncerta je bil namenjen tudi počastitvi 30. obletnice samostojnosti naše države, zato smo se v zboru odločili, da publiko pritegnemo s slovensko pesmijo. Špela Vuzem Ruhitel je s premišljeno napovedjo pesmi vodila zborovsko rdečo nit skozi celotno koncertno dogajanje.

Uvodne misli in vezno besedilo Milene Erbežnik Klanšek, ki je spregovorila o izjemni osebnosti Petra Pavla Glavarja in njegovi predanosti svojemu poslanstvu, ki je v veličini cerkve sv. Ane v Tunjicah postavil svoji nesojeni materi izjemen spomenik, okronan z žulji, delavnostjo, predanostjo in izjemno estetsko odliko, so koncertu dale posebno težo in notranjo globino, ki je bila navdihujoča. Takih koncertov ne pozabiš.

S svojo navzočnostjo sta se v prijateljskem vzdušju koncerta udeležila kamniški župan Matej Slapar in Martin Breznik, podžupan Občine

Župan Občine Kamnik Matej Slapar

Sveta Ana v Slovenskih goricah. Oba sta izrazila zadovoljstvo ob tovrstnih kulturnih srečanjih in z velikim veseljem tudi v prihodnje napovedala pogostejše sodelovanje.

Prijateljstvo v kulturi odtehta vsakršno odrekanje prostemu času, ki ga z veseljem porabimo za vaje in koncerte. Za pevce je za ves trud največja nagrada aplavz in navdušenje poslušalcev, hkrati pa notranje zadovoljstvo, da je s srčno pesmijo tako zelo preprosto razveseljevati ljudi.

*Suzana Rejak Breznik
KD Sv. Ana
Barbara Klanšek*

Tunjičani v čast Petru Pavlu Glavarju

Vrnitev h koreninam vere, kulture in slovenstva

Koncert Cerkveno-prosvetnega pevskega zbora Kulturnega društva Sveta Ana v Slovenskih goricah 28. avgusta zvečer, v župnijski in romarski cerkvi sv. Ane v Tunjicah, mi je obudil številne spomine na to cerkev, na Tunjičane, na svoje sorodnike v tem kraju, najprej pa na Petra Pavla Glavarja, graditelja cerkve v letih med 1762 in 1766 in z 2789 od 8578 goldinarjev skupnih stroškov njenega največjega dobrotnika. Prav njemu je bil posvečen omenjeni kulturno-umetniški dogodek ob 300. obletnici njegovega rojstva in krsta (2. maja 2021).

Imel sem veliko srečo, da sem bil pred koncertom in po njem sam v cerkvi. Pred koncertom v svetlobi, kolikor jo je še bilo v zahajajočem soncu v cerkvi, po njem pa v polni osvetlitvi njene notranjščine, kot da bi Tunjičani hoteli s tem poudariti njeno lepoto, arhitekturno in umetnostno dovršenost in zaklade; zunanjščina je s svojimi vse bolj motnimi toni tonila v pozno poletni večer.

Najprej sem se povzpел na bližnji razgledni grič, od koder je najlepši pogled na cerkev, na njeno pročelje in zvonika. Prvo, kar občutiš ob pogledu na romarsko svetišče, je njegova izjemna lega. To je zares »baročna lepota na Bukovem griču«, kot piše na naslovni strani dopolnjene in prenovljene izdaje publikacije o njej iz leta 2019. Vedno, kadar jo obiščem, se povzpem na ta grič, s katerega se mi cerkev podarja kot na dlani. Nikakor se ji ne morem dovolj načuditi in se je nagledati, se zahvaljevati Petru Pavlu Glavarju in domačinom, kako imeniten kraj so izbrali zanj. Ne preseneča me, da se je ob pogledu nanjo in ob obiskih maš v njej bližnji sosed France Stele odločil za študij umetnostne zgodovine, postal konservator, obenem pa ob duhovno prebujenem in za kraj zavzetem očetu začel zbirati ljudsko blago o kraju in krajanih. S cerkve mi pogled ponese na predgorje in gore Kamniško-Savinjskih Alp v ozadju. Večina gora mi je znana, povzpел sem se že nanje, pa tudi vasi in vasi pod njimi.

Podžupan Občine Sveta Ana v Slovenskih goricah Martin Breznik
✉ Barbara Klanšek

Počasi se obračam in pri tem se mi odpirajo novi pogledi na vse strani. Najprej na Tunjice, kolikor jih lahko vidim, kajti bolj jih čutim, za gozdnim robom, griči in s sadnim drevjem poraslimi vzpetinami, zaselke od najbližjega Vinskega

Uvodne besede je zbranim namenila predsednica Društva Tunški glas Milena Erbežnik Klanšek

Občinstvo je slovenskim pesmim prisluhnilo v tunjiški cerkvi sv. Ane
✉ Barbara Klanšek

Vrha, Srednjega Vrha, Zadnjega Vrha do Tunjiške Mlake in Košiš. Potem je tu moja župnija Komenda z vsemi vasi, župnijsko cerkvijo in podružničnimi cerkvami, na levo so kamniške župnije, na desno cerkljanske in šenturškogorske, pa stranske, mekinjske, na Gozdu, na Selih, v Šmarci, na Homcu, v Mengšu, v Vodica ..., ki jih razbiram v vse bolj motni daljavi. Prav tako gore, kolikor mi pogled seže daleč. Strmim, se čudim, sučem na mestu, nikakor ne morem z griča. A čas priganja, koncert se bo kmalu začel. Postojim še pri znamenju Srca Jezusovega ob poti k cerkvi. Ta je prazna, pevci in pevke so se šli preobleč v slovesne obleke za koncert. Ravno prav, da sem sam v njej. Poprej se ustavim še ob kipu graditelja cerkve, ki ga je izdelal že pokojni kipar Miha Kač iz bližnje Stahovice. Prav lep kip Petra Pavla Glavarja. Stopim do glavnega oltarja, v katerem je v tronu kip sv. Ane Samotretje, med stebriščem pa njeni sveti sorodniki: Joahim, Jožef ter Zaharija z Elizabeto. Veliki oltar je, tako kot cerkev, nadpovprečne kakovosti; kipe zanj so izdelali v kranjski delavnici Valentina Vrbnika.

Še nikdar v tej cerkvi sv. Ani nisem bil tako blizu. Zagledam se v močorni glavni oltar in iz mene začno vreti molitve in prošnje zavetnici cerkve. Nato občudujem oltar kot celoto, kipe v njem, prižnico, za katero je kipe evangelistov izdelal Valentin Vrbnik, iluzionistično poslikavo slikarja Janeza Potočnika iz leta 1775 v plitvih stranskih kapelah, stranska oltarja sv. Križa in Rožnovenske Matere Božje, križev pot, kopijo nazarenskega slikarja Josepha von Führicha, in druge znamenitosti baročnega klasicizma, enega najkakovostnejših spomenikov baročne arhitekture in ene najlepših cerkev na Slovenskem. Po legi prav gotovo.

V cerkvi so se s svojimi deli trajno »zapisali« slikar Leopold Layer (poslikal je ostenje oltarja Rožnovenske Matere Božje in naslikal

nekdanjo oltarno sliko Marije z Detetom), arhitekt Jože Plečnik (oblikoval je stranska vhoda v cerkev); po vsej verjetnosti bi bil med njimi tudi slikar Franc Jelovšek, če ne bi med zidavo umrl.

Velik dogodek za Tunjičane se je zgodil na binkoštni torek, 17. maja 1796, ko so iz Komende v veliki procesiji prenesli relikvije rimske mučenke sv. Peregrine; 16. maja 1796 jih je z listinami vred cerkvi v Tunjicah izročil Glavarjev benediktinac v Komendi Jožef Peter Tomelj. Danes so shranjene v relikviariju pod glavnim oltarjem. O tem dogodku in svetnici se je ohranila ljudska pesem neznanega avtorja.

»Tukaj bi pa bil župnik, če bi mi bilo dano,« pomislim. V tako lepi cerkvi. Tunjičani so res lahko srečni, da imajo takšno svetišče. Zaradi pomanjkanja duhovnikov žal nimajo več svojega župnika; župnijo od 16. januarja 2019 soupravlja kamniški župnik Luka Demšar, ki prihaja sem maševat. Prostorno župnišče sameva. Tabla na pročelju z letnico 1997 in napisom spominja na to, da je zunanjščino cerkve tega leta obnovilo podjetje SCT. Poznavalci vemo, da je imel tako za to kot tudi za obnovo cerkve na sosednji Šenturški Gori, kamor je hodil maševat, zasluge naš rojak Pavel Juhant iz Most pri Komendi. Tunjičani se ga, če jih povprašajo o njem, hvaležno spominjajo, obenem pa obžalujejo, da jim ga je škofija vzela.

V cerkvi se zadržim, dokler se ne začne koncert. Popolnoma se umirim. Pomislim na to, kar je o njej dejal nekdanji župnik Pavel, katerega je naš že rajni komendski župnik Nikolaj Pavlič našel ležečega na tleh v prezbiteriju: »Tukaj je prava energija, ne pa v tunjiškem gaju.« Pritrdim mu. Še sam bi se ulegel na tla, meditiral in molil, a danes nisem prišel zaradi tega na ta sveti kraj; prišel sem zaradi koncerta v čast Petru Pavlu Glavarju, s katerim se mu je prireditelj Društvo Tunjski glas hotel oddolžiti za vse, kar je naredil za Tunjice in Tunjičane. Veliko, zelo veliko. Najprej, da je začutil potrebo po novem, večjem in imenitnejšem pozno-baročnem svetišču namesto prejšnjega gotskega; pri njegovi za-

Priznani čebelar Franc Šivic z ženo in predsednik dolenjske Regijske čebelarске zveze Petra Pavla Glavarja Anton Koželj

snovi se je zgledoval po Borromini-jevi cerkvi sv. Neže, ki jo je videl na svojem romanju leta 1752 v Rimu, a arhitekt Lovrenc Prager se je pod vplivom dunajskega heroičnega baroka odločil za cerkev po vzoru sv. Petra na Dunaju Lucasa von Hildebrandta. Tunjičanom je leta 1751 poslal kurata Simona Čankla; stanoval je v dograjeni hiši za duhovnika pri tunjiški cerkvi, skrbel za sosesko in romarje. Leta 1751 je po posredovanju komendatorja Petra Jakoba de Testaferrate, tako kot Glavar, velikega častilca sv. Ane, pridobil njeno relikvijo, dosegel popoln odpustek za bratovščino sv. Ane in romarje, ki so njej posvečeno cerkev v Tunjicah obiskali na njen god, relikvijo sv. Ane pa so slovesno prenesli v cerkev 11. junija 1752. Čeprav se je Glavar leta 1766 preselil na Lanšprež, je na god sv. Ane rad prihajal maševat.

Tokrat je v Tunjicah gostoval Cerkveno-prosvetni pevski zbor Kulturnega društva Sveta Ana v Slovenskih goricah, s katerim so Tunjičani po glasbeni strani prijateljsko povezani in si izmenjujejo

obiske. Trdno jih je povezala skupna zavetnica sv. Ana. Kako močno, smo obiskovalci začutili iz nagovora odgovorne urednice Tunškega glasu Milene Erbežnik Klanšek. S sodelavci je začutila, da morajo ob okrogli obletnici rojstva Petra Pavla Glavarja nekaj več narediti zanj. Prvotno so zaradi nevarnosti okužbe s koronavirusom nameravali imeti koncert na prireditvenem prostoru pod podružnično osnovno šolo, v zadnjem trenutku pa so ga zaradi neugodne vremenske napovedi predstavili v cerkev. Kako prav so naredili, so potrdili že nevihtni oblaki, ki so se pripodili s pobočij Krvavca. »Edino prav so se odločili,« je njihov premislek pohvalil izkušeni čebelar Franc Šivic, ki mu je veliko do Petra Pavla Glavarja; še posebej pa je veliko do tega predsedniku dolenjske Regijske čebelarske zveze Petra Pavla Glavarja Antonu Koželju, duši in srcu prireditev na Lanšprežu, ki se je tudi udeležil slovesnega dogodka.

Najbolj so pravilnost odločitve organizatorjev s svojim ubranim petjem cerkvenih in posvetnih slovenskih pesmi z glasbeno spremljavo izpričali člani in članice številčno močnega in kakovostnega pevskega zbora. Pravega v pravem trenutku in na pravem kraju. Taka je bila tudi uvodna predstavitev Petra Pavla Glavarja in njegovega pomena za Tunjice domačinke Milene Erbežnik Klanšek, recitacije pesmi *Peter Pavel Glavar* Vida Ambrožiča, zapisane leta 1949, in Gla-

varjevega domnevnega govora pri blagoslovitvi cerkve, kakor ga je v romansirani biografiji o Petru Pavlu Glavarju *In večno bodo cvetele lipe* zapisal pisatelj Ivan Sivec.

Besede Milene Erbežnik Klanšek so podkrepili kamniški župan Matej Slapar in podžupan občine Sv. Ana v Slovenskih goricah Martin Breznik ter predsednica Kulturnega društva Sveta Ana v Slovenskih goricah Suzana Rejak Breznik. Omenjeni so se spomnili tudi na 30. obletnico samostojnosti naše države, čemur je bil koncert tudi namenjen. Tako so prireditelji, nastopajoči in udeleženci slavnostnega dogodka združili tudi to, za kar si je prizadeval Peter Pavel Glavar: duhovno dvigniti in okrepiti preprostega slovenskega človeka 18. stoletja, mu pomagati, ga gospodarsko izobraziti, najprej s poukom na šolski ravni, mu vcepiti narodno zavest, buditi čut za slovenstvo in napredek vsega slovenskega. Tunjičani so, kot so zapisali v vabilu na koncert, z njim res počastili »slovenstvo, Slovenke in Slovence«. Lepše, kot s pristno slovensko cerkveno in narodnobuditeljsko pesmijo, iz zakladnice slovenske ljudske pesmi zajemajočega gostujočega pevskega zbora, ki je donela pod svod svetišča sv. Ane, niso mogli narediti. Nazadnje tudi s prijateljskim srečanjem v bližnjem prostoru, pri katerem je v polnosti prišla do izraza tunjiška gostoljubnost ter štajerska veselost in živahnost. Nič čudnega, da so si župan Slapar, podžupan Breznik in predsednica Kulturnega društva Sveta Ana v Slovenskih goricah še zaželeli takšnih prireditev. Gotovo tudi sam Peter Pavel Glavar, veliki Komendčan, ki so ga Tunjičani ta večer še posebej sprejeli medse kot svojega duhovnega gospoda in velikega dobrotnika.

Uporabljena literatura:

- Baročna lepota na Bukovem griču, dopolnjena in prenovljena izdaja, izdala in založila Društvo Tunški glas in župnija Tunjice, 2019.
- Ana Lavrič, Peter P. Glavar in cerkev sv. Ane v Tunjicah, v: Glavarjev simpozij v Rimu, Mohorjeva družba Celje, 1999.

Tudi po koncertu se je pelo

Besedilo in fotografije:
Jožef Pavlič

Zlata poroka Tratnikovih staršev

*Pred mnogimi sta leti
na skupno pot odšla,
pred mnogimi sta leti
si skupni rekla da.*

*Dva prstana bleščeča
sta iskrila se,
drug drugemu sta dala
ljubezen in srce.*

*Skupaj sta nosila
vse križe in skrbi,
otroke sta vzgojila,
zdaj zrasli so, odšli ...*

*A vendar radi znova
vračajo se spet,
saj pri mami in očetu,
najlepše je spet in spet ...*

Pred 50 leti sta si večno zvestobo obljubila Alojz Petek in Jožica Vrhovnik. Spoznala sta se v kavarni v Kamniku. Poročila sta se 23. 10. 1971 v cerkvi sv. Urha na Šenturški Gori. Letošnje praznovanje se je odvijalo v krogu domačih.

Naj zakon traja še na mnoga srečna in zdrava leta!

Tina Petek

Dvajsetletnica Društva starodobnih vozil Kamnik

Društvo starodobnih vozil Kamnik je bilo ustanovljeno 20. julija 2001 na naslovu Tunjska Mlaka 5

b, Kamnik. Ob ustanovitvi je društvo štelo 42 članov, njegova glavna naloga pa je bila ohranjanje in raz-

vijanje tehnične kulture na področju avtomobilov in motorjev. V prvih letih delovanja smo organizirali srečanja starodobnih vozil iz vse Slovenije, kasneje pa še enajst festivalov oziroma revij za predstavnike iz več držav Evropske skupnosti.

Naše prireditve so vedno odmevne predvsem zaradi kriterija, da je najmlajše vozilo iz leta 1945, kar je v primerjavi s številnimi prireditvami po vsej Sloveniji izjema. V preteklih letih smo udeležence naših prireditev popeljali po številnih slovenskih občinah in naše revije so bile povsod dobro obiskane. Pozneje smo, predvsem zaradi mlajšega občinstva, za spremstvo kolon vključili motoriste dvokolesnikov Harley-Davidson, za prevoze častnih

gostov, županov, ambasadorjev, sponzorjev in drugih pa smo povabili lastnike štirikolesnikov Cadillac ter druga posebno atraktivna vozila.

Vse prireditve so bile medijsko dobro pokrite prek televizije, tiskanih medijev in družabnih omrežij; leta 2007 smo tudi sami odprli spletno stran www.dsvk.si, nato pa še FB profil *Društvo starodobnih vozil Kamnik* in oboje je dobro obiskano. Svoje prireditve smo prek naše Zveze slovenskih društev ljubiteljev starodobnih vozil – SVS, v katero smo včlanjeni in šteje 46 društev iz Slovenije, prijavi tudi v mednarodno zvezo FIVA, ki združuje 1,6 milijona ljubiteljev starodobnikov. Našemu povabilu so se doslej odzvali lastniki prekrasnih in lepo restavriranih starodobnikov iz Nemčije, Avstrije, Italije, Češke, Madžarske, Hrvaške, Francije, Nizozemske in Srbije. Z avstrijskim klubom starodobnikov iz Trofaiacha, mesta, ki je pobraten tudi z Občino Kamnik, in s češkim klubom iz Jičina smo podpisali listino o pobratenju; tudi naši člani se namreč z veseljem udeležujejo prireditev tako doma kot v tujini. S starodobniki smo dvakrat obiskali Zdravilni gaj Tunjice, nad katerim so bili vsi obiskovalci iz Slovenije in tujine zelo navdušeni. Vsako leto organiziramo dva do štiridnevne društvene izlete po Sloveniji, zahodni Evropi in Balkanu, udeležimo pa se tudi tradicionalne trgatve v Limbušu, katere lastnik je naš član.

V letih 2019 in 2020 zaradi zdravstvene situacije mednarodne revije nismo mogli izpeljati, letos, v letu 2021, ko praznujemo dvajsetletnico obstoja društva, pa smo 29. avgusta v čudovitem sončnem vremenu v parku Arboretum organizirali razstavo društvenih starodobnih avtomobilov in motorjev. Društvo ima sedaj 68 članov in vsak član je lastnik enega ali več starodobnikov – najstarejši je letnik 1899, dva člana sta lastnika replik, ki sta jih izdelala sama, Marko Kveder pa je svoje vozilo znamke Ford T, letnik 1919, izdelal iz lesa, in v septembru od-

prl muzej, posvečen šestletni izdelavi tega vozila. Vsi naši člani so v obnovo svojih vozil vložili mnogo ur in celo let dela pa tudi veliko denarja in to zato, da jih sedaj lahko v ponos društva z velikim veseljem pokažejo ljubiteljem.

Uradno odprtje razstave so s pozdravnimi nagovori počastili: direktor Arboretuma Volčji Potok, gospod Aleš Ocepek, župan Občine Kamnik, gospod Matej Slapar, direktor Zavoda za turizem in šport Občine Kamnik, gospod Rok Jarc, predsednik DSV Kamnik Miroslav Vrhovnik in predsednik Zveze društev starodobnih vozil Slovenije, gospod Janko Uratnik. Udeležence je nagovoril tudi podžupan Občine Kamnik Sandi Uršič, blagoslovil pa jih je župnik Pavle Juhant.

Društvo je ob svojem jubileju iz rok župana Občine Kamnik, gospoda Mateja Slaparja, in predsednika Zveze SVS, gospoda Janka Uratnika, za svoje dvajsetletno delo prejelo dve posebni zahvali, za kar se prav lepo zahvaljujemo in se zavezujemo, da se bomo tudi v bodoče po svojih najboljših močeh trudili organizirati prireditve, ki bodo prava paša za oči. Sledila je še podelitev priznanj ob jubileju.

Vsem članom društva ob jubileju iskreno čestitam in se jim najlepše zahvaljujem za pomoč pri organizaciji naših srečanj in slavnosti; še prav posebno se zahvaljujem našim zvestim sponzorjem, donatorjem in drugim podpornikom, brez katerih naših prireditev v takem obsegu ne bi mogli izpeljati, in pa seveda tudi vsem medijem, ki so nas vsa ta leta spremljali in ponesli novice z naših srečanj med ljudi, ki se nam niso mogli pridružiti v živo. Želimo si, da bomo tudi v bodoče dobro sodelovali.

Ob tej priliki vabim sovaščane in vse ostale ljubitelje starodobnih vozil, da si ogledate našo mednarodno revijo starodobnikov, ki bo od 20. do 22. maja 2022, v mestu Kamnik in v Arboretumu v Volčjem Potoku.

Predsednik DSV Kamnik
Miroslav Vrhovnik
 Janez Kuček Mezek

PGD Tunjice v letu 2021

Covid-19 je dodobra spremenil naš način življenja. Stalno prilagajanje in odzivanje na verjetno eno največjih naravnih nesreč oziroma kriz globalnih razsežnosti v zgodovini človeštva je nujno, da se izognemo katastrofalnim posledicam. Navkljub temu smo gasilci domačega društva postorili in se tudi udeležili nekaterih slovesnosti in tekmovanj – seveda vse v skladu s priporočili NIJZ-ja.

Zaradi virusa smo morali tako kot v preteklem letu tudi letos odpovedati občni zbor. V skladu s statutom je tako tudi tokrat vsa poročila potrdil Nadzorni odbor. Skupščina GZ Kamnik je bila 3. septembra (v živo, v okrnjeni obliki) v Šmarci in smo se je lahko udeležili le predsednica in dva delegata.

V vrhu društva je prišlo do dveh sprememb – Upravni odbor PGD Tunjice je junija soglasno potrdil Jana Černevska za podpredsednika društva in Janeza Vrhovnika za gospodarja gasilskega doma.

V začetku leta, v marcu, je v prostore društva prispela nova osebna zaščitna oprema, kar so omogočila namenska sredstva Zavarovalnice Triglav. Društvo je namreč v sklopu letoletne preventivne akcije *Za boljši jutri* prejelo preventivna sredstva, ki jih omenjena ustanova namenja posameznim lokalnim skup-

nostim. Tokrat je tunjiškimi gasilcem pomagala pri nakupu nove gasilske opreme, in sicer oblek, čevljev, čelad ter rokavic za štiri operativne gasilce. Še prav posebno se je treba zahvaliti gospodu Ivanu Sušniku, vodji predstavništva v Kamniku, ki je v veliki meri zaslužen za to, da je društvo pridobilo omenjena sredstva. Konec leta smo v društvu kupili tudi novo stikalno lestev.

Prostore sejne sobe smo v tem letu opremili z novo pisalno mizo in omarami. Na tem mestu se moramo zahvaliti donatorjema Iztoku Jamšku iz UNI-MOBIL-a in Andreju Lapu iz COP-a. Za izvedbo del je poskrbel Jan Černevssek. Zahvaljujemo se vsem ostalim donatorjem, ki so v kakršnikoli obliki prispevali k delovanju društva.

Letos so morala vsa društva pristopiti k urejanju uporabnih dovoljenj gasilskih domov. Postopki so v teku. Za to smo porabili nemalo časa ter potrpljenja, pa tudi za v prihodnje kaže, da bo tako. V določeni meri bo društvom v zvezi z reševanjem tega problema finančno pristopila na pomoč tudi Občina Kamnik.

Gasilci smo bili dejavni tudi na drugih področjih: na praznik dela smo z Zvezo slovenskih godb izvedli prvomajsko budnico, na god zavetnika gasilcev smo se udeležili Florija-

nove maše, trije gasilci pa smo se v mesecu avgustu udeležili prireditve v Špitaliču, kjer so prevzeli novo motorno brizgalno in razvili nov prapor društva. Oktobra smo, kot že nekaj preteklih let, urejali vodotoke v izogib poplavljanju Tunjščice.

Mladina se je na vročo junijsko nedeljo udeležila gasilskega nogometa, kjer so naše pionirke dosegle 2. mesto, naši mladinci 3. mesto, skupno pa smo Tunjičani zasedli 3. mesto. Avgusta so se veterani udeležili srečanja veteranov. V različnih športnotekmovalnih disciplinah so osvojili prvo mesto. Gasilsko tekmovanje GZ Kamnik je bilo izpeljano 2. in 3. oktobra; naši veterani so zopet suvereno zmagali, pokal za 3. mesto pa smo osvojile tudi članice B. Pionirjem se je s četrtem mestom pokal izmuznil, dobre rezultate pa so dosegli tudi člani A in člani B. Mladinska desetina se je morala tekmovanju zaradi karantene žal odpovedati.

V društvu se vseskozi izobražujemo. Dva člana opravljata voziški izpit kategorije C. V začetku novembra je osem članov opravilo tečaj z izpiti za prvega posredovalca, dve članici pa sva uspešno opravili tečaj za operativnega gasilca.

V gasilskih vrstah smo letos izgubili dva člana. Konec septembra nas je zapustil Anton Podjed, ki je vrsto

let aktivno sodeloval pri veteranih, v gasilskem domu pa postoril ogromno zidarskih del. Novembra smo k večnemu počitku pospremili vse do svoje bolezni aktivnega člana Ivana Kosirnika. Spominjali se ga bomo kot izvrstnega mentorja mladine in sodnika gasilsko-športnih tekmovanj.

Za dobro pripravo na intervencije, za katere sicer upamo, da bi jih bilo čim manj, smo v mesecu požarne varnosti skupaj s PGD Kamniška Bistrica in PGD Gozd na območju Klemenčevega izvedli sektorsko vajo. Društveno vajo smo z malce

tekmovalnim pridihom kot že ničkolikokrat izpeljali pri Nivčarju.

V upanju na složnost v društvu in v dobrem sodelovanju z ostalimi v krajevni skupnosti želim v teh misterioznih časih vsem krajanom veliko potrpljenja in miline. Čeprav gre leto h koncu, smo gasilci v vsakem trenutku pripravljeni priskočiti na pomoč, kajti: biti gasilec je čast, hkrati pa velika odgovornost.

Z gasilskim pozdravom Na pomoč!

Darja Slana
predsednica PGD Tunjice

Izum

Protistresna regulacijska opora za roke z napravo za zaščito ljudi in prostorov pred elektromagnetnimi in podobnimi sevanji

Predmet izuma je gibljiva podpora za roke, ki z vgrajenimi napravami za zaščito pred elektromagnetnimi in podobnimi sevanji zmanjšuje možnost škodljivih enako ponavljajočih se gibov, hkrati pa nudi oporo in lažje gibanje v zapestju pri sedenju in delu z računalnikom.

Ta izum preprečuje nastanek bolečin v zapestju,

otrplost dlani in prstov na roki in hkrati zaščiti uporabnika pred elektromagnetnimi in podobnimi sevanji. Gre za preprečitev okvar, ki nastajajo zaradi ponavljajočih se gibov in preobremenitev, kar lahko pripelje celo v invalidnost. Te okvare so obenem tudi med najpogostejšimi zdravstvenimi težavami in vzroki za bolniško odsotnost računovodskih delavcev. Najpogostejša (a ne edina) okvara je vnetje karpalnega kanala v zapestju. Ta se začne z bolečino, privede pa lahko do mravljinčenja in omrtvelih prstov.

Katja Jelovčan

DRAGO VRHOVNIK IN SREČKO PISNIK IZ MOSKVE Z ZLATIMI MEDALJAMI

ARCHIMEDES 2021 v Moskvi je eden največjih sejmov za inovacije. Letos sta iz Slovenije na njem predstavila svoje projekte Drago Vrhovnik in Srečko Pisnik. Drago je za svoj Transformer prejel zlato medaljo. Z zlato medaljo so bili nagradjeni tudi skupni projekti, ki so dobili še posebno priznanje, Srečko pa je prejel še državno priznanje – diplomu za prispevek k razvoju inventivne skupnosti Ruske federacije in Republike Slovenije.

Leto praznih kašč

Ko je spomladi na cvetoče sadovnjake legel polarni mraz s severa, smo se začeli zavedati, kako močna je narava. Mi, neboljeno ljudstvo, pa se vse prevečkrat obnašamo, kot da imamo svet v svojih rokah in da z njim lahko delamo, kar hočemo. Pa je prišel opomin, najprej v obliki virusa, za tem pozeba, v tem času pa nam grozi še oblak žvepla, ki ga bruha vulkan na Kanarskih otokih in ga veter nosi proti Evropi. Vse to pa so majhne nesreče v primerjavi s tem, kar je v preteklosti že prizadelo naš planet.

Že spomladi je bilo naročeno, da naj opazujemo naravo, kako se odziva na ekstremne razmere, katerim smo vse pogostejše priča. V letošnjem letu smo lahko videli, kako se živali borijo za hrano, ki je v naravnem okolju primanjkuje. Ljudje lahko gredo v nakupovalne centre, kjer je zaenkrat dovolj hrane. Toda ta hrana se je kar naenkrat začela dražiti. Razlog za to je, vsaj tako govorijo, motena oskrba v preskrbovalnih verigah! Kaj pa, če se te verige popolnoma pretrgajo? Ostanje nam samo to, da se zanesemo na svojo zemljo in da jo obdelujemo tako spoštljivo kot naši predniki. Oni so vedeli kaj, koliko in kam posaditi. Predvsem pa so to znali. Ali je danes še tako?

Letos smo v Evropi prvič obeležili dan travniških sadovnjakov. Ta dan je 29. april. Travniški sadovnjaki počasi izginjajo, čeprav imajo v kmetijstvu veliko vlogo – ne samo da kmetijam dajejo lepo podobo in da jih ščitijo pred vetrom, tudi pticam in čebelarjem dajejo zavetje in hrano, nam pa od maja do konca oktobra zdrave plodove. 21. oktobra obeležujemo svetovni dan jabolka.

Zaradi vseh nepredvidenih vremenskih in prometnih situacij, ki se bodo pojavljale v bodoče, je najbolje, da se resnično lotimo samooskrbe, ki je za preživetje še vedno najbolj varna. To so naši predniki vedeli in znali narediti.

Naše Sadjarsko-vrtnarsko društvo Tunjice se zato že skoraj 24 let trudi za ohranitev travniških sadovnjakov, starih, preizkušenih sort sadja in povrnitve znanja s tega področja. Trenutno smo vpeti v več projektov – urejamo sadni vrt v samostanu Mekinje, skupaj z občino Dol pri Ljubljani pa smo vključeni v skupni projekt, ki se imenuje Park življenja; to je zanimivo urejanje prostora za različne generacije, ki bodo na ta način na enem mestu dobile veliko ustvarjalnih priložnosti za druženje in nabiranje znanja.

Spomladi smo čebelarjem z Dolenjske podarili 30 sadik sadnega drevja. Oni so namreč zaslužni za to, da je grob velikega Slovenca, graditelja naše cerkve, Petra Pavla Glavarja, dostojno urejen. Letos mineva 300 let od njegovega rojstva, zato je njegovo zadnje počivališče na Lanšprežu dobilo novo, lepo podobo. V okolici cerkvice, ki jo je on gradil, nastaja center medovitih rastlin Slovenije. Tako bo na nek nov in drugačen način zaživelo življenje moža, ki je toliko naredil za preproste dolenjske kmete – učil in spodbujal jih je k umnemu kmetovanju v njim razumnem jeziku.

Za ureditev celotnega kompleksa Lanšprež je najbolj zaslužen gospod Anton Koželj, čebelar iz Šmarja - Sapa, ki je na slavnostni prireditvi 5. septembra 2021 prejel najvišje priznanje Čebelarke Slovenije.

Upam, da nam naslednje leto prinese več zadovoljstva in dobro leto, ki bo napolnila presušene posode za sok, kis in žganje, tistim, ki sadje tudi sušijo, pa polne kašče.

V imenu Sadjarsko-vrtnarskega društva Tunjice vsem želim mirne božične praznike, v novem letu pa varno zdravje in veselje do življenja v naravi.

Valentin Zabavnik
 Jožef Pavlič

Valentin Zabavnik je prejel zahvalno listino za podarjene sadne sadike

Iz šolskih klopi

Šolsko leto 2020/21 smo z veliko prilagoditvami, preventivnimi ukrepi in mnogo tedni pouka na daljavo nekako pripeljali do konca. Koronavirus nas je zaprl med hišne stene, kasneje šolske stene, naše izlete pa omejil na domači kraj. Na srečo imamo v Tunjicah kam iti, poti je veliko. Imamo tudi veliko šolsko igrišče, kjer se lahko otroci vsak dan po malici in po kosilu podijo za žogo ali posedajo na klopcah in travi v senci dreves. Ob toplih dneh se tu tudi učimo in pišemo naloge. Da so to ustvarjalni otroci, dokazujejo tudi številne talne poslikave s kredami. Pogrešamo le še nekaj igral, zato upamo, da se bo kljub gradnji nove šole našlo nekaj denarja vsaj za kakšno gugalnico.

Šolsko leto so tretješolci zaključili s plavalnim tečajem, vsi ostali razredi pa smo v zadnjem tednu vsaj krajši čas uživali v vodnih igrah. Nepozabno, zabavno, bi rekli otroci. Predajo ključa smo imeli že drugo leto zapored kar na igrišču, saj se v avli šole vsi učenci podružnice že dolgo časa ne zbiramo več. Vsak oddelek je svoj mehurček. Zato naj vas ne čudi, če se vsi otroci med seboj ne poznajo. Šolske prireditve so postale pravi izziv. Učenci 4. in 5. razreda so z učiteljico Jano Trebušak ob zaključku leta z glasbili zaigrali in zaplesali ples Jeruzalema, starši pa so si jih ogledali na posnetku. Z učenci 1. in 2. razreda pa smo se odločili, da starše na sončno popoldne povabimo na igrišče. Pod mentorstvom Ines Kern so zaigrali glasbeno pravljično Gradčiček.

V šolskem letu 2021/22 smo povsem napolnili šolske klopi, saj imamo rekordno število šolarjev, kar 49. Sprejeli smo 15 prvošolcev in jih stisnili v malo učilnico, tako da so naša vrata pogosto odprta in se učilnica razširi v avlo. To si lahko privoščimo, kadar sva z njimi obe učiteljici, Jelka in Ines. V 2. in 3. razredu je 17 učencev (10 + 7), njihova učiteljica pa je Barbka Marin. V 4. in 5. razre-

du je letos 17 učencev (11 + 6), uči pa jih Jana Trebušak. V podaljšanem bivanju je sedaj manj šolarjev, tako da lahko tudi popoldne zagotovimo dejavnosti v mehurčkih za vse tiste otroke, ki po pouku doma nimajo nikogar od domačih. Zanje skrbijo Ines Kern, Darja Bevc, delno pa tudi Jana Razboršek.

Trudimo se, da bi kljub pouku na daljavo in posledično krčenju učne snovi obdržali nivo znanja. Najprej gradimo temelj znanja – to je branje (bralna pismenost, tekočnost branja in razumevanje prebranega). Branje je osnova za vse predmete, tudi glasbo in matematiko. Hvala vsem staršem (in drugim domačim), ki šolarje spodbujate k branju, jih poslušate in najmlajšim tudi berete.

O posameznih učencih imamo realna pričakovanja. Nikakor seveda ne moremo pričakovati, da bodo vsi znali za oceno odlično (5), za nekoga je lahko že ocena dobro (3) odličen dosežek, še posebej če se je zanj potrudil. Dogaja pa se, da otroci v šoli jokajo, če dobijo oceno prav dobro (4). Skrbi nas predvsem to,

kar stoji za to oceno: obljuba, da bo dobil ..., da bo lahko šel ..., če bo dobil petico. Ali se mora učiti samo za nagrado? Ali je realno zahtevati petico? Vprašajmo se: Ali smo tudi mi imeli same petice?

Otroci veliko zmorejo narediti sami, če le odrasli ali vrstniki ne naredijo namesto njih. Ne delajmo namesto otrok. Naj oni po svojih močeh pomagajo nam, naj delajo z nami, priložnosti za to je veliko. Pomagajmo jim odrasti. Pripravimo jih na življenje, da bodo samostojni, samozavestni, delavni, uspešni in posledično srečni. Tega pa si vsi želimo, kajne?

V novem letu vam želim veliko srečnih trenutkov.

Jelka Vrhovnik
vodja PŠ Tunjice

Prvošolci radi skupaj zapojemo pesem *Ko si srečen*. Povedali smo si tudi, kdaj smo srečni.

Srečen, srečna sem, ko:

... se družim zunaj s sestro. **Zoja**
... kosimo in sušimo travo za krave. **Anže**

Prvošolci: (zadaj) Anže Nograšek, Maks Matej, Gabrijel Munda, Lovro Koželj, Erik Kočar, Nina Grilec, Ana Jeglič; (spredaj) Zoja Blažek, Izabela Kaplja, Lana Mlinar, Nika Sedušak, Eva Šuligoj, Neža Kregar, Karmen in Katarine pa ni na sliki

... se igram s sošolcema Maksom in Erikom. **Gabrijel**

... se igram s prijateljicami »talente«, se z njimi pogovarjam in ko gremo na sprehod. **Izabela**

... s prijateljico igram badminton, ker ga tudi treniram. **Nika**

... se s sestrico igram skrivalnice okrog hiše. **Lovro**

... se igram s sestro Saško, ko pride s faksa. **Lana**

... pridem v šolo. **Karmen**

... ima mami čas, da skupaj narediva domačo nalogo. **Katarina**

... se igram s Tajo konje, skrivalnice in ko se loviva. **Eva**

... z Evo kuhava v njeni kuhinji za igranje. **Ana**

... igram igrice na telefonu in ko atiju pomagam zalivati rastlinjake. **Erik**

... se igram z Evo in greva v gozd iskat storže. **Nina**

... se igram z Neli, Jakobom in Najo. Igramo se atije in mamice. **Neža**

... ko se lahko igram s prijatelji. **Maks**

Moja najljubša igra je ...

... **šah**. Naučil me jo je oči. Všeč mi je, ker sem v njej zelo uspešna.

Pia Puntar, 2. razred

... **ujemi in reši**. Naučil sem se jo pred enim letom v šoli. Igro so me naučili sošolci. Igra se tako, da se

Bor Uršič, Zaklad, 4. razred

Rišemo na največje »slikarsko platno«

najprej razdelimo v dve skupini. Vsaka skupina dobi po eno žogo. Potem žogi mečemo in če koga zadenemo, gre iz igre. Če pa kdo iz njegove ekipe ujame žogo, gre nazaj v igro.

Lukas Prosen, 2. razred

... **ujemi in reši**. Zdi se mi zabavna. Naučil sem se jo v šoli. Prej sploh nisem vedel, da ta igra obstaja.

Maks Pušnik, 2. razred

... **ujemi in reši**. Naučila me jo je moja prijateljica, ki hodi v 5. razred. Ime ji je Sara in je stara 10 let. Takrat sem bila stara 5 let. Bila sem še v vrtcu.

Tjaša Tratnik, 2. razred

... **računalniška igra Minecraft**. Všeč mi je, ker lahko zgradiš veliko stvari, skoraj vse. Vendar, da lahko gradiš, moraš rudariti, sekati les. Če hočeš močnejša orodja, jih moraš začarati. Priskrbeti si moraš tudi hrano. Zato si ustvarim celo farmo krav.

Bine Zalaznik, 3. razred

... **igra z lego kockami**. Rada sestavljam različne stvari, doma ali v šoli s sošolkami. Velikokrat sestavimo različne hiše in hlev za konja.

Julija Matej, 3. razred

... **ujemi in reši**. Igramo se jo na šolskem igrišču. Všeč mi je, ko lo-

vim in mečem žogo. Vsi so veseli, ko zadenem koga iz druge ekipe.

Jan Drolec, 3. razred

... **računalniška igra Mario 46**. Igra je dolga dve uri in pol, ker moraš v njej opraviti 45 misij. Igra je zelo zahtevna. Igrajo jo lahko samo trije igralci.

Anže Erce, 3. razred

... **igra z lego kockami**. V šoli jih imamo veliko, zato lahko sestavimo veliko različnih stvari. Navdušuje me Zarja, ker ima ona veliko veselje do sestavljanja. V šoli po navadi s sošolkami sestavljamo različne hiše. Tudi doma imam veliko lego kock in želim si jih še več.

Katjuša Kosirnik, 3. razred

Knjigice pravljic

Ela Mikuš, O treh gepardih in Lanu, 4. razred

Lara Puntar, Zala in samorog, 4. razred

Izak Butalič, Čigumi cigu migu, 4. razred

Naslov moje najljubše knjige je ...

... **Najnevarnejše živali sveta.** Sposodil sem si jo v šolski knjižnici. Všeč mi je, ker v njej piše o rdečih volkovih. Knjigo berem sam. Povedal jo bom za bralno značko.

Urban Urh, 2. razred

... **Mala morska deklica.** Knjigo mi je podarila moja prijateljica. Všeč mi je bil tisti del v knjigi, ko princ doživi brodolom. Všeč so mi tudi slike v knjigi. Zdi se mi zelo zanimiva.

Joja Gregorinčič, 2. razred

... **Samo Zguba.** Rada jo berem, ker je smešna in ker se v njej dogajajo zanimive stvari. Najraje jo berem pred spanjem. V knjižnici v Kamniku imajo štiri knjige o Samu Zgubi, a na žalost sem že vse prebrala. Eno knjigo imam doma na svoji knjižni polici. Večkrat jo odprem in si ogledam slike v njej. Upam, da bodo v slovenščino prevedli še ostale knji-

ge o Samu Zgubi.

Zarja Prosen, 3. razred

... **Čarobni živalski prijatelji.** Knjiga ima 102 strani. Brala sem jo en teden. V njej je veliko čarobnih stvari. Glavni osebi sta Lili in Erika. Nastopa tudi veliko živali ter čarovnica Grizelda. Doma jo pogosto berem. Mama mi jo je kupila eno leto nazaj.

Lili Sedušak, 3. razred

Evropski športni dan

23. septembra smo imeli Evropski športni dan. Nekaj vtisov s športnega dneva so zapisali tudi učenci.

Na športnem dnevu mi je bilo všeč, ker je športne vaje z nami delala moja sestra Urška. Fantje smo bili v eni skupini, punce pa v drugi skupini. Bil je lep sončen dan.

Žiga Brežnjak, 2. razred

Na športni dan smo se odpeljali z avtobusom. Všeč mi je bilo, ko

smo skakali na ponjavi. Tudi plesali smo. Bilo je zabavno.

Lana Drolec, 2. razred

Na športni dan smo se odpeljali z avtobusom. Pripeljali smo se do stadiona v Mekinjah. Šli smo se različne športne igre: križce in krožce, skakali smo na ponjavi. Malicali smo v parku. Do šole v Tunjicah smo se odpravili peš.

Šimen Simeunovič, 2. razred

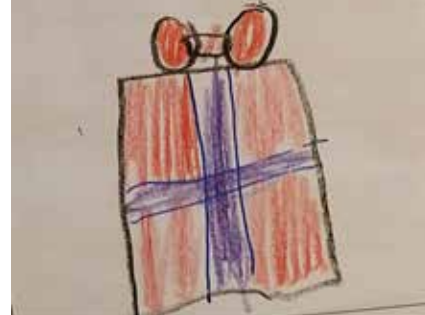
Na športni dan smo se odpeljali z avtobusom. Na stadionu v Mekinjah je bilo zelo veselo. Tam je bila tudi moja sestrična Urška. Pomagala nam je pri vajah. Skakala sem

Vid Mikuš, Cigu migu, 4. razred

Brina Kaplja, Morska zgodba, 4. razred

Artiola Ferataj, Morski zajček, 4. razred

na ponjavi. Skakali smo bos. Zeblo me je v noge. Začeli so me boleti podplati.

Julija Kosirnik, 2. razred

Najlepši dan

Zgodilo se je nekoč, da so prišli k staremu drevesu medved, volk in lisica. Staro drevo jim je povedalo, da ima na veji ptico zlato. Vsi so strmeli vanjo. Ko so šli spat, je lisica ukradla ptico zlato. Ko se je drevo zbudilo in je zagledalo, da ptice ni v gnezdu, je poklicalo medveda, volka in lisico. Vsi so prišli. Vprašalo jih je, kje je ptica zlata. Vsi so bili tiho. Drevo je reklo, da jo gredo iskat. Vsi so iskali. Medved je šel k lisičini hiški, ker je znano, da lisica tudi krade. Medved je zagledal ptico zlato. Vzel jo je in nesel staremu drevesu. Medved je rekel, da jo je lisica ukradla. Staro drevo je reklo, da se ne krade. Lisica je odgovorila, da ve, da je to grdo, ampak da si je res želi. Lisica je prosila, če ji lahko izpolni to željo. Staro drevo je pritrdilo, ampak je moralo izgovoriti besede: čirule, čarule, fokus, pokus. Ptica je priletela. Lisica je zadovoljno odšla v svojo hiško. To je bil najlepši dan.

Nik Rajterič, 4. razred

Lovec

Nekoč, pred davnimi časi sta živel lovec in rdeči volk. Lovec je že dolgo časa lovil rdečega volka. Lovca so vsak teden klicali, da manjkajo po tri ovce. Lovec je prosil za tri ovce, da bo nastavljal vabo. Čez tri ure, ko je volk na travniku jedel ovce, se je skril. Nastavljal je svoje tri puške, ki same namerijo in ustrelijo. Vse puške so naenkrat ustrelile, rdeči volk je umrl. Cela vas je praznovala. Vsi so bili veseli, da ni bilo več rdečega volka. Praznovali so do noči in nato do jutra. Drugi dan je prišel v vas pes. Lovec je mislil, da je to mladič od rdečega volka. Lovec se je moral spet pripraviti. Pes se je skrival po gozdu in jedel smeti. Lovec ga je opazoval. Ugotovil je, da to ni rdeči volk. Puško je napolnil z uspalom. Čakal je skrit v grmu in čakal, kdaj pride tisti pes. Ko je le prišel, ga je

uspaval in potem ga je imela cela vas za ljubljeno. Vsi so bili zadovoljni. Pes je pasel ovce na vasi.

Lovro Jelovčan, 4. razred

Mali samorog zaide v težave

Nekoč, za devetimi gorami je žive la čreda samorogov. V čredi je bilo trinajst samorogov, med njimi štiri samice, štirje samci in pet mladičev. Nana je bila mama malega samoroga. Ta je bil radoveden. Imel je posebne prijatelje. Za prijatelja je imel zebro. Seveda tudi samoroge, a njegov najljubši prijatelj je bil zebra – Črt. Mali samorog in Črt sta bila neločljiva. Skupaj sta hodila na dogodivščine. Na eni izmed njih sta se tudi spoznala. Bilo je takole:

Mali samorog in Črt sta se vsak zase sprehajala po gozdu. V tistem trenutku, ko sta se srečala in pozdravila, je iz grma skočil lev. Črt in mali samorog sta tekla v isto smer. Ko ju lev ni več videl, sta se hitro skrila v grm. Lev je stekel mimo in še dandanašnji za tradicijo dražita leve, a jima vedno zbežijo. A danes nista ušla. Bila sta ujeta. Do večera sta bila privezana na drevo. Ko so ju levi odvezali, da bi ju pojedli, sta se nekako osvobodila. A po poti so prišle še večje težave: čarovnica in njen slabi samorog. Bila je že noč in čarovnica si je že dolgo želela malega samoroga. Vzela je čarobno paličico in zamahnila proti samorogu, a je zgrešila. Zadel je v nebo in z neba so na Zemljo padle tri zvezde, čarovnici na glavo. Padla je po tleh.

Med tem je Nano že zelo skrbelo za malega samoroga. Odločila se je, da ga s čredo poiščejo. Medtem je slabi samorog nabral moč, da bi začaral malega samoroga. Tudi mali samorog ni stal križem rok. Tudi on je nabiral moči, a ne dovolj hitro. Slabi samorog je hitro izstrelil svojo moč. V tistem trenutku je prišla čreda, nabrali so moč v veliko kroglo in jo spustili na čarovnico in slabega samoroga. Izginila sta in nista se več prikazala.

Vsi so živeli srečno, do konca dni.

Sara Učakar, 5. razred

Julija Pušnik, Dežela harmonije, 4. razred

Žaba in papagaj

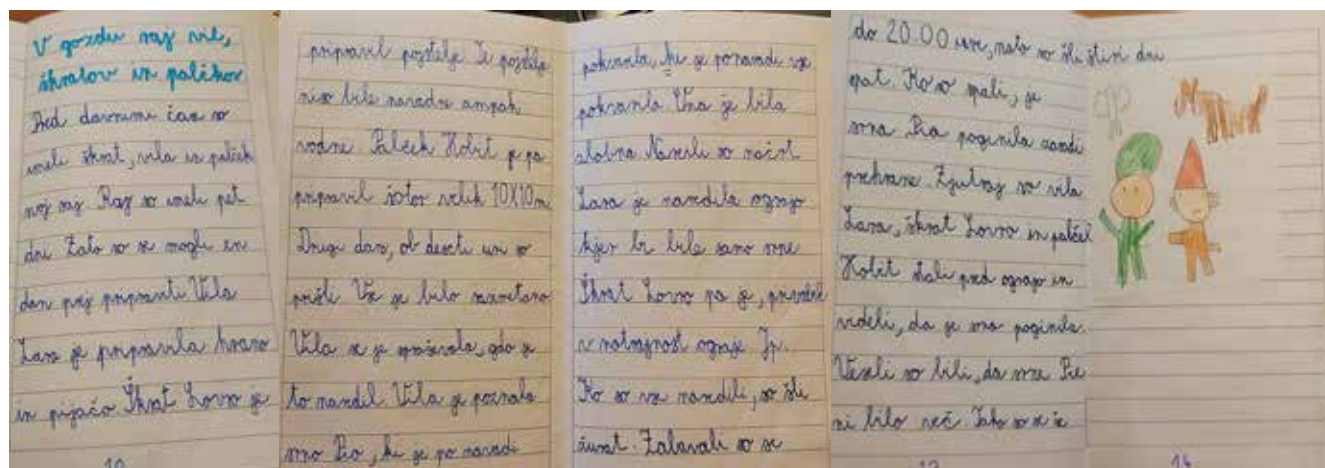
Nekoč je živel Jožek. Imel je zbirko vaz. Do sedaj je imel že tri vaze, ki so bile zelo lepe. Hotel je imeti še eno, najdragocenejšo. Šel je k prodajalcu vaz. Vprašal ga je, koliko stane vaza z modrimi črtami in rumenimi zvezdami. Rekel je, da 133 evrov. Jožek bi naredil vse, da bi dobil to vazo. Rekel je, da bo že dobil toliko denarja. Prodajalec pa je bil slabega srca. Jožek je kupil vazo. Doma jo je očistil in se takoj spremenil v žabo. Vedel je, da je bil za to kriv prodajalec – dal mu je čarobno vazo. Jožek, ki je bil sedaj Žabojožek, je odskakljal v gozd, ker se je tam najlažje potolažil. V gozdu je srečal papagaja, ki je jokaval. Žabojožek ga je vprašal, zakaj joče. Odgovoril mu je, da ga je vaza spremenila v papagaja. Žabojožek mu je povedal, da njega pa v žabo. Žabojožek je vprašal papagaja: »A bi bila prijateljica?« Papagaj mu je odgovoril: »Ja.« Žabojožek se je strinjal: »OK.« Papagaj je vprašal: »Kaj greva delat?« Žabojožek je predlagal: »Pojdiva se kamen, škarje, papir.«

Igrala sta se in igrala in medtem pozabila na skrbi. Tako dobro sta se razumela, da sta se spremenila nazaj v človeka in za vedno ostala prijatelja. Prodajalec pa je medtem čistil vaze in se spremenil v komarja, ki ga je za kazen pojedla žaba.

Andraž Jeglič, 5. razred

Pravljica steklenica

Nekoč pred davnimi časi je živel kralj. Živel je globoko v gozdu.

Glorigja Petek, V gozdu raj vil, škrtov in palčkov, 4. razred

Nekega dne je srečal gospo. Takoj, ko jo je zagledal, se je v trenutku zaljubil. Minila so tri leta in kralj se je poročil z gospo, ki je postala kraljica. Po treh mesecih sta dobila punčko po imenu Hana. Kraljica pa je hotela fantka, zato je nekega večera, ko je kralj spal, deklico odpeljala globoko v gozd in jo tam pustila z zeleno steklenico. Ko se je deklica prebudila, je zagledala zeleno steklenico in se odločila, da jo bo imela v roki, dokler ji ne bo uspelo priti domov. Tri ure kasneje se je steklenica začela tresti. Hana se je ustrašila ter steklenico spustila na tla. Ta se je razbila in prikazal se je moder zmaj. Hana je bila čisto prestrašena in je mislila, da je zmaj zloben, ampak ji je rekel, da je zmaj, ki ji lahko izpolni tri želje. Hana ga je vprašala, kaj bo naredil s steklenico. V tem trenutku je pihnil in iz ust mu je prišel ogenj, s katerim je zažgal. Bil je žalosten. Hana ga je

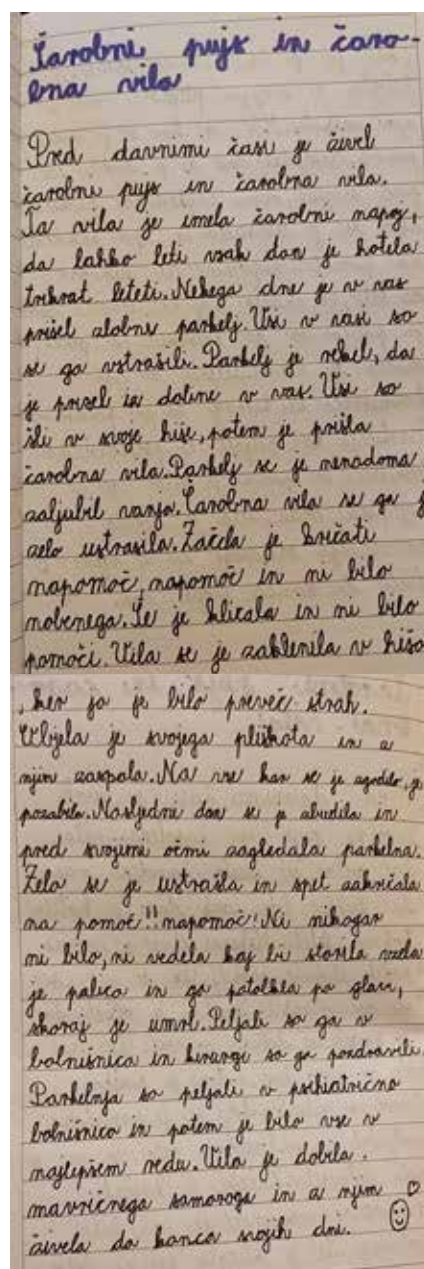
potolažila in sta šla po poti domov. Čez nekaj časa je rekla Hana, da si želi leteti. Zmaj jo je slišal in jo z glavo vrgel na svoj hrbet ter zletel visoko nad drevesa. Čez nekaj časa je Hana zagledala svoj grad, v njem pa svojega očeta, ki ga je kraljica tolažila. Hana si je zaželela, da bi hitro prišla do očeta. Ko je prišla do njega, ga je potolažila in objela ter mu povedala, kaj se je zgodilo. Ko je kralj slišal, kaj je kraljica storila, jo je poslal z gradu in ji rekel, naj se ne vrača nazaj. Ko je odšla, si je Hana zaželela, da bi z očetom srečno živela. In tako je tudi bilo.

Lana Blažek, 5. razred

Tiger in smešni slon

Pred davnimi časi sta živela smešni slon in strašni tiger. Bila sta zelo zabavna. Tiger se je nato skregal s slonom, zato sta imela vsak svojo sobo. Nekega dne je slon dobil pismo, če bi rad nastopal v cirkusu v Angliji. Čakal je in čakal, potoval in končno prišel v Anglijo. En dan je imel pripravo za nastop, zato je treniral. Po enem dnevu je bil slon pripravljen za nastop. Nastopal je. Med tem časom je tiger iskal slona, ga našel in se mu opravičil. Slon je sprejel tigrovo opravičilo in skupaj sta odšla na večerjo. Tiger je imel za večerjo zajca, slon pa drevo. Ko sta pojedla, sta šla nazaj domov in čez en dan sta po pošti dobila pokal za nagrado in šopek rož.

Ažbe Urh, 5. razred

Taja Šuligoj, Čarobni pujs in čarobna vila, 5. razred

Klara Brežnjak, Volk v gozdu, 5. razred

Državni prvak v diviziji Super buggy

Preteklo je že kar nekaj let, odkar sem se zadnjič udeležil tekmovanja v avtokrosu. Zaradi neljubega dogodka v letu 2010, ko nam je noč pred dirko v domači delavnici zagorela mazda, s katero sem se želel udeležiti tekme na domačem poligonu, sem avtokros opustil in se osredotočil na drugo delo.

Vseh teh nekaj let je v meni tlela želja – želja po tekmovanju in po vrnitvi v avtokros. In končno je prišel dan, dan, ko sem se na pobudo prijatelja Gašperja Plevela odločil, da se z njegovim buggyjem alfa 3.0 4x4 udeležim dirke v avtokrosu v Moravčah.

Najprej je bilo treba urediti enodnevno licenco in opraviti zdravniški pregled, nato pa je sledila prijava na dirko prek kluba ASC Mustang, katerega član sem že bil, ko sem z avtom YUGO 1.3 tekmoval v kategoriji 1A (turistična vozila do 1600 ccm z dvokolesnim pogonom).

13. 10. 2019 sem se udeležil dirke brez visokih pričakovanj, saj sem se na štartno mesto z buggyjem postavil prvič. Prvih nekaj krogov sem se z buggyjem le spoznaval in razmišljal o tem, kakšno tehniko ubrati na tekmi. Kljub temu, da sem v tej diviziji tekmoval prvič, mi je uspelo, da sem prišel v finale, žal pa sem ga zaradi odtrganega levega kolesa predčasno zaključil. Po tekmi sem se odločil, da bom buggyja, s katerim sem tekmoval na dirki, odkupil.

Z ekipo smo nato večino časa preživel v delavnici, kjer smo preurejali dirkalnik. Odločil sem se, da bom obstoječi motor zamenjal z močnejšim, ga sam predelal in nadgradil z dirkalnimi deli. Na motor smo namestili dirkalni računalnik, brez katerega novi motor ne bi bil koristen, saj z njim lahko reguliram moč motorja; treba je bilo urediti tudi elek-

trično napeljavo, kupiti nov sedež in urediti še ostale zadeve po FIA standardih (volan, varnostni 6-točkovni pasovi, rezervoar goriva ...). Kasneje smo ugotovili, da sedež ne ustreza trenutni kletki in zato smo jo morali na novo zvariti. Tudi pri tem se je bilo treba ravnati po veljavnem FIA pravilniku. Prenova je trajala dve leti in dan pred prvo dirko v letu 2021 je bil dirkalnik dokončan. Buggy je dobil tudi drugačno zunanjo podobo.

26. 6. 2021 smo z ekipo odšli v Gambetiće pri Poreču (HR), kjer smo si v boksih postavili vse potrebno za pripravo in servisiranje buggyja. Tekma, ki je štela za državno prvenstvo Slovenije in Centralno evropsko prvenstvo, je privabila veliko tekmovalcev tudi iz sosednjih držav. Ker je bila to prva dirka po prenovi buggyja, sem se v prvih nekaj krogih le privajal nanj in se spoznaval z njim. Po sobotnih uradnih treningih je bila na vrsti nedeljska tekma, kjer sem v prašnem ozračju osvojil drugo mesto za državno prvenstvo Slovenije.

Za boljše delovanje motorja sem kasneje naredil še dodatne predelave in se 12. 9. 2021 udeležil dirke – ponovno v Gambetičih (tretja nagrada Gambetića). Z ekipo smo si že v petek pripravili vse potrebno za odhod in se v soboto zjutraj odpravili na pot proti Hrvaški. V boksih smo si postavili šotor in si v miru privoščili pir ☺. V nedeljo zjutraj so po verifikaciji vozila in opreme sledili treningi. Po nekaj odpeljanih krogih sem imel že boljši občutek in čutil večjo povezanost z buggyjem; tako mi je v kvalifikacijskih vožnjah uspelo priboriti si štartno pozicijo iz prve vrste, ob boku lanskoletnega prvaka Igorja Kerna. Z odličnim štartom mi je uspelo priti v vodstvo in to vodstvo obdržati tudi vseh sedem krogov. Prvič sem osvojil prvo mesto v diviziji Super buggy.

9. in 10. oktobra je sledila tekma Kaps Moravče, ki je prvič gostila tudi CEZ prvenstvo. Celotna organizacija ter proga je bila na najvišjem nivoju. Progo so podaljšali, dodali semaforje ter z mrežo ob ograjah dodatno poskrbeli za varnost gledalcev. Razmere so bile drugačne kot v Gambetičih, saj je bila tu proga blatna; morali smo se odločiti, katere pnevmatike izbrati, kajti proga je bila ponekod mokra, na nekaterih odsekih pa suha. Kljub težavam, ki sem jih imel na sobotnih treningih, sem se v nedeljo vseeno uvrstil v finale; z okvarjenim servovolanom sem si privozil drugo mesto za državno prvenstvo Slovenije in tako postal državni prvak v diviziji Super buggy.

V letošnji sezoni smo bili zaradi epidemije prikrajšani za kar nekaj dirk. Upam, da se bo v naslednji sezoni stanje izboljšalo in da bomo lahko prisotni na več tekmovanjih tako doma kot v tujini, kjer bom lahko branil naslov prvaka.

Ob tej priliki bi se rad zahvalil srčni ekipi, ki mi je pomagala pri pripravi buggyja, mi nudila tehnično podporo na tekmah in se z mano veselila ob dosežkih, ki smo jih dosegli SKUPAJ. Hvala tudi sponzorjem za finančna sredstva in za vsakršno drugo obliko pomoči.

Besedilo in fotografije:
David Kosirnik

Živa Galjot – nogometašica

Letos smo za vas naredili novo rubriko z naslovom Mladi, v kateri vam bomo predstavili naše mladostnike, ki se ukvarjajo z različnimi dejavnostmi. V obdobju odrasčanja smo se vsi srečevali z željo po uspehu, v športni, pevski, igralski, kuharski, vrtnarski ali kateri drugi panogi. Mladi, ki jim je preboj uspel, imajo za seboj veliko trdega dela, močne volje, podpore svojih staršev in najbližjih; so občudovanja vredni in veliki vzorniki svojim vrstnikom ter mlajšim generacijam, da se uspešna pot začne z vizijo in željo, nato pa se z majhnimi, a vztrajnimi koraki razvija naprej. Vsakdo se lahko najde na področju, ki mu je blizu, ki mu je všeč, v tem uživa in to želi spoznati v največji možni meri. S tem se osebnostno izoblikuje in spoznava svoje meje. Vabimo vas, da nam zaupate, s čim in kje ste aktivni in uspešni, da to posredujemo našim zvestim bralcem.

Živa Galjot je 18-letna mlada športnica nogometašica; je prva, ki jo predstavljamo v naši novi rubriki Mladi. Rodila se je 6. julija 2003 Simonu Brulcu in Petru Galjotu. Do leta 2014 so živeli Komendi, nato pa so se preselili v Tunjice, kjer so si na Zadnjem Vrhju zgradili topel dom.

Živa se je podala v nogometne vode v četrtem razredu osnovne šole, ko je bila stara osem let. Nogometna športna dejavnost je že vrsto let pomembna smernica v njenem življenju, pomemben izkupiček sreče, prav tako pa tudi dejavnost, v kateri neizmerno uživa. Nogomet je del njenega življenja. Za usmeritev na to pot se mora zahvaliti sošolki, ki je nogomet trenirala že od malih nog. Prvo leto sta skupaj obiskovali šolski krožek nogometa, ki so ga izvajali trenerji iz kluba NK Komenda. Nekega dne jih je na krožek prišel obiskat predsednik kluba in ju s sošolko povabil na trening v klub. V NK Komenda sta skupaj s sošolci trenirali do sedmega razreda, kmalu

pa so ju povabili v Ženski nogometni klub Radomlje. Za prestop v ŽNK Radomlje sta se odločili, ker je klub zelo perspektiven; tu imajo odlične pogoje za treniranje, pa tudi navdušenih deklet za nogomet ne manjka. Tako še danes obe zastopata člansko ekipo ŽNK Radomlje.

Živa je v začetku, še v Komendi, ko je začela trenirati nogomet, igrala na poziciji napadalke, kmalu pa jo je vratarski trener navdušil nad mestom v голу. Naučil jo je osnov, ki jih je nato leta in leta trenirala in med številnimi treningi nadgrajevala vsak gib. Dolgo časa se ji je zdelo, da je to eden najboljših trenerjev, dokler se poti niso križale s sedanjim trenerjem. Ko se je sedanji trener vratarke poškodoval, ga je nadomestil njegov pomočnik, ki je z lastnimi izkušnjami v голу dobro podkovan in ima na tem področju veliko znanja. Sedanja trenerja sta v klubu šele nekaj mesecev, toda spremembe se že kažejo in tudi pri pristopu k treningom je viden napredek. Živa je

zelo zadovoljna; pravi, da bo prav zaradi njiju odnesla veliko znanja in izkušenj. Med boljše trenerje v svoji nogometni karieri uvršča tudi sedanjega glavnega trenerja članske ekipe, saj je vse od začetka pa do danes pokazal pravilen odnos do športa in prenesel na igralke dodatno nogometno znanje, motivacijo in skupinsko sodelovanje.

Z ekipo trenirajo v vsakem vremenu, tako da so trenirali tudi že na igrišču polnem snega. Seveda je trening prilagojen terenu. V mokrih in sneženih dneh jim normalne treninge omogočajo igrišča z umetno travo. V Radomljah imajo dve taki igrišči. Poleti trenirajo na naravni travi, na kateri je ob visokih temperaturah manj vroče. Kljub občasnim slabim vremenskim razmeram je celotna ekipa zelo motivirana, ker se medsebojno spodbujajo, se podpirajo in si pomagajo. Trenirajo, ker v tem uživajo, kljub občasnim pogojem, ki niso optimalni.

Treningi so pomemben del uspeha in nadaljnega razvoja športnika, prav gotovo pa je napor za ostale osnovne dejavnosti, kot so šolanje in druženje s prijatelji, zato toliko večji. Organizacija časa je Živi zaradi dolgih in napornih treningov sprva povzročala velike težave, predvsem v obdobju, ko je še obiskovala gimnazijo, ki je bila v primerjavi s sedanjo srednjo šolo zahtevnejša. Svoj prosti čas je namesto za učenje nove snovi porabila za dodatne ure spanca, zato ji je

zmanjkalo časa za sprotno učenje. V drugem letniku se je prepisala na srednjo šolo, smer predšolska vzgoja, ta pa ji zaradi manj obsežne snovi omogoča več prostega časa in boljše ocene z manj vloženega truda; kljub temu pa ji med sezono in šolskim letom ostane bolj malo časa za druženje s prijatelji, mogoče le ob koncu tedna.

Na srečo se v preteklih sezonah ni resno poškodovala in upa, da tako ostane tudi v bodoče. Za fizično in psihično moč je potrebna tudi rehabilitacija, ki je zelo pomembna in zelo zahtevna, saj se poškodbe velikokrat stopnjujejo ali ponavljajo; tudi najbolj perspektivni športniki morajo zaključiti trenažni proces, noben športnik pa si na svoji poti ne želi takih prekinitev.

Zaenkrat si Živa želi, da bi čim bolj napredovala v smeri gibanja in pridobivala minute na igrišču, s tem pa tudi izkušnje v igri. Dolgoročno si kot vsak športnik želi svoje znanje pokazati tudi v tujih klubih, saj je po njenem mnenju nastopati v drugi državi užitek. Poleg tega si želi sodelovati v slovenski A reprezentanci, pot do tja pa je, kot pravi, še dolga – zastopati svojo državo na mednarodni ravni kot najboljša enajsterica v državi je namreč nekaj, kar si želi vsak nogometaš ali nogometašica.

V veliko podporo sta ji ob treniranju nogometa predvsem oče in mama, spodbujata jo k rednemu treniranju, občasno obiskujeta tekme in redno spremljata rezultate tekem, pri tem pa sodelujejo tudi brat, babica, dedi in teta. Vesela in hvaležna jim je, da jo podpirajo, saj ji to daje še dodatni zagon.

Kot vsi športniki ima tudi Živa svojega vzornika – to je slovenski vratar Jan Oblak; on je eden izmed najboljših vratarjev na svetu, poleg tega pa je še Slovenec. Prav tako ima rada klub, ki ga Jan Oblak zastopa, to je Atletico Madrid, čeprav ta ne spada med njene favorite. Rada spremlja ekipo Paris Saint-Germain, ki ima v letošnji sezoni po njenem mnenju eno najboljših prvih postav v prvenstvu, od nekdanjega pa navija za Barcelono, čeprav ji v zadnjih sezonah ne kaže najbolje.

Po svetu se je zanimanje za ženski nogomet močno povečalo, kar se kaže predvsem v prepoznavnosti posameznih igralk. Te spremembe so vidne tudi pri številu mladih deklet v posameznih ekipah, težave pa nastopijo pri finančnih sredstvih v klubu – v ženskem nogometu je namreč dosti manj denarja kot v moškem. Zaradi pomanjkanja sredstev in slabega vzdrževanja kluba veliko ženskih klubov, tako po svetu kot v Sloveniji, razpade. Razlika v plači je do neke točke še sprejemljiva, saj je moški nogomet kar za nekaj stopenj višji kot ženski – razlike so predvsem v hitrosti, spretnosti in moči. Vendar pa so po Živinem mnenju te razlike kljub temu prevelike, saj je ženski nogomet iz sezone v sezono boljši, posameznice napredujejo in pridobivajo na tehniki, hitrosti in moči.

Ena od težav v ženskem nogometu, kot to vidi Živa, je tudi neresen odnos do športa v mladosti. Pri fantih se pozna, da že v mladih letih hitro pristopijo k resnejšim treningom, kar jim omogoča večji in hitrejši napredek. Pri dekletih so treningi lažji

in manj zahtevni, saj je znano, da so fantje bolj zagreti za nogomet kot dekleta, mlajša dekleta pa bi lahko ob resnejših treningih hitreje nehala trenirati. Poleg tega v mlajših letih v primerjavi s fanti trenira manj deklet, zato bi lahko v primeru resnejših treningov v mladih letih posledično izgubili veliko igralk.

Živi se je najbolj vtisnil v spomin turnir Cordial cup v starosti do 17 let, v Kitzbühelu, na katerem so v letu 2018 igrale z ekipo Radomlje. Na turnirju se sicer niso uvrstile na stopničke, ne glede na to pa je v vsaki tekmi zelo uživala in si obenem pridobila nove izkušnje. Vsaka tekma v prvenstvu ima svoj čar, v ene je treba vložiti več truda v obrambi, pri drugih je treba biti bolj aktiven v napadu, kljub temu pa nikoli niti dve tekmi nista enaki. To velja tudi za njihovo igro, saj stremiti k temu, da je čim več njihovih ekipnih nastopov optimalnih.

Za konec najinega pogovora Živa modro pove nekaj besed o uspehu: *Za uspeh imam enake možnosti kot katerakoli druga igralka na svetu. Z močno željo in trdim delom lahko dosežeš, karkoli si zadaš, razlikujemo se le v tem, koliko smo se pripravljene za to žrtvovati. Seveda pa imamo nekateri boljše pogoje kot drugi, toda če si nekaj močno želiš in si za to pripravljen storiti vse, ni dvoma, da ti bo nekega dne uspelo. Za primer si lahko ogledamo Ronaldo – rodil se je v revni družini, preživel skromno otroštvo, s trdim delom in talentom pa je prišel v sam vrh moškega nogometa.*

Milena Erbežnik Klanšek

Podelitev priznanj za športnika leta 2019 Občine Kamnik
 📷 Maja Herbstritt

Teodor Igor Herbstritt – smučarski skakalec

Teodor Igor Herbstritt, kličejo ga Teo, je 16-letni smučarski skakalec. Doma je v Lazah v Tuhinju. Teo je močno povezan s Tunjicami, saj od tu izhajajo njegove korenine. Njegova mama Maja Sedušak je bila doma v Tunjicah; rodila se je pri Hribovškovi, njena starša pa sta Branko in Cvetka Sedušak. Teo se je s športom, s smučarskimi skoki, začel ukvarjati že zelo mlad, pri osmih letih. Šport mu pomeni predvsem dobro in koristno izrabljen prosti čas, z leti in s skakalnimi izkušnjami pa se vse bolj zaveda, da je to njegov način življenja. Povabili smo ga, da se z nami pogovori o njegovem zanimivem hobiju. Predstavljamo vam ga v rubriki Mladi.

Planica, Teo in Rjoju Kobajaši
 📷 Žiga Jančar

Kdaj in kje si začel svojo skakalno pot? Kdo te je navdušil za to zvrst športa, kaj te pri skakanju najbolj privlači?

Svojo skakalno pot sem začel pri osmih letih v Mengšu. Mami je brata Nika, ki je takrat začel skakati, peljala na trening smučarskih skokov. Radovedno sem opazoval fante, ki so skakali. Spomnim se, da je k meni stopil trener in me vprašal, če bi tudi jaz poskusil. Prikimal sem. Trener mi je prinesel preveliko čelado in odrezane skakalne smuči. Po padcu sem imel sicer zelene hlače, kljub temu pa sem se navdušil nad skoki in že naslednji dan hotel na trening. Ja, navdušil! V svet skokov me je popeljal moj brat Nik, starša pa sta podprla mojo navdušenost. Pri skakanju me najbolj privlačita občutek svobode in adrenalin.

V katerem klubu treniraš? Si v njem že od začetka?

Sedaj sem član Smučarsko-skakalnega kluba Ihan. Treniram pod okriljem Smučarske zveze Slovenije oziroma Državnega panožnega centra v Kranju (DPNC), občasno tudi v klubu. Prvih pet let sem skakal v Smučarsko-skakalnem klubu Mengeš.

Kdo te vozi na treninge?

Na treninge me vozi v glavnem mami, na pomoč pa ji priskočita tudi ati in brat Nik. Kadar oni ne morejo, občasno priskočijo na pomoč ata, mama in stric Aleš iz Tunjic. Zadnji dve leti je lažje, saj bivam v Dijaškem domu v Kranju.

Kateri so bili tvoji dosedanji trenerji, kateri je bil prvi in od koga si se največ naučil?

Moj prvi trener je bil Aleš Selak iz Smučarsko-skakalnega kluba Mengeš, njegova pomočnika pa sta bila Jure Radelj in Luka Brnot. V Smučarsko-skakalnem klubu Ihan je moj trener David Krapež, z nasveti pa mi pomaga tudi Jure Šinkovec. V DPNC je bil moj trener najprej Gašper Vodan, po škandalu v Planici v decembru 2020 pa je sedaj moj trener Gorazd Bertoncelj.

Težko rečem, od koga sem se največ naučil. Klubski trener David Krapež me je najbolje razumel, mi znal pomagati in prisluhniti tudi ob skakalnici, kar mi je močno dvignilo samozavest in prineslo dobre rezultate. Sedaj mi poleg njega na tej poti odlično pomaga tudi Gorazd Bertoncelj, s katerim dobro sodelujeva; spoštujem ga kot odličnega trenerja z veliko izkušnjami, ki mi jih tudi odlično predaja. Od vsakega od naštetih sem odnesel vsaj eno izkušnjo, ki mi je danes v pomoč.

Kakšni so tvoji treningi?

Treningi so sestavljeni iz suhih in skakalnih treningov. Suhi treningi se osredotočajo na eksplozivno moč in specialno motoriko. Te vrste treningov imamo trikrat tedensko. Na skakalnih treningih naredimo od 6 do 8 skokov, preden pa začnemo trenirati, se pred vsakim treningom dobro ogrejemo in raztegnemo. Treningi potekajo vsakodnevno, suhi približno šest ur na teden, skakalni pa odvisno od tega, kje skačemo, kakšni so vremenski pogoji, lahko torej ves dan ali pa le nekaj ur. Med sezono imajo treningi več poudarka na tehniki skoka, pred sezono pa na vzdržljivosti.

Slabo vreme, dež in mraz zate

Podelitev za best man (tekmovalci, ki je najbolje napredoval v 2. seriji) v Kanderstegu v Švici

**Skakalnica Kranj, pokal Argeta
🏆 Branko Finžgar**

verjetno nista ovira? Kaj te žene, da ne popustiš niti v slabih vremenskih pogojih?

Treniramo v vseh vremenskih pogojih. Vreme zame ni ovira, saj drugače ne gre. Poleti nam je vroče, pozimi pa malo hladno. Ovira je le močan veter. Slabi vremenski pogoji pri tem, kar delaš z veseljem in užitkom, niso ovira. V skokih zares uživam in še nikoli nisem pomislil na to, da v dežju ne bi skakal, užitek pa je seveda drugačen. Škoda mi je le za skakalni dres.

Kako je s prehrano smučarskih skakalcev?

Na srečo s prehrano nimam problemov (smeh). Že od nekdaj sem bolj malo jedel. Treba je paziti predvsem na ogljikove hidrate v večernih urah. Manjša je teža, bolje je.

Kako si organiziraš dan, da uskladiš čas za šolo, treninge in prijatelje?

Zdaj bivam v dijaškem domu, zato je vse malo lažje; zjutraj je običajno najprej šola, po šoli trening, nato obveznosti za šolo in mogoče kakšna prosta urica pred spanjem. V šoli zaradi tekmovanj in priprav veliko manjkam, včasih po nekaj ur na dan, včasih pa tudi cel dan ali več dni skupaj. Vse moram nadoknaditi. Hodim na frizersko šolo in moram si vzeti čas, da koga malo počešem, uredim in postrizem. Za prijatelje mi zmanjkuje časa, razen v domu, kjer so tudi skakalci. Včasih je kar malo težko vse uskladiti, vendar imam jasne cilje, zato mi je lažje in se preprosto prav vse lepo spelje.

Je torej skakanje tvoja prioriteta?

Ja, seveda, to je res na prvem mestu, tu ne popuščam in trdo delam, vse ostalo pa bo že.

Kaj pa poškodbe, si že imel kakšno? Koliko časa nisi mogel trenirati in kaj je to pomenilo za tvojo nadaljnjo skakalno pot?

Načeloma poškodb zaradi skokov nisem imel, mogoče kakšen manjši zvin gležnja. Sem pa že skakal z roko v mavcu, vendar ta poškodba ni bila posledica skokov. Pred nekaj tedni sem imel pretres možganov, ki je bil posledica padca na skakalnici v Kranju. Dva dni sem bil na opazovanju v bolnici, po nekaj dneh v domači oskrbi pa sem že treniral in skakal. Drugih poškodb na srečo nisem imel, pa tudi posledic in slabših skokov zaradi poškodb ne. Res pa je, da je po teh poškodbah motivacija za skoke še večja.

Kakšni so tvoji cilji v prihodnosti?

Prvi cilj je mladinska reprezentanca – trenutno mi je zmanjkalo 1,3 točke, da bi bil uvrščen vanjo. To bom nadoknadil v zimski sezoni. Želim zbrati čim več točk v pokalu Argeta, v Alpskem pokalu, v Fis pokalu ... seveda kakšna zmaga, mladinske olimpijske igre ... Kasneje pa to, kar si želi vsak športnik – osvojiti svetovni pokal ...

Kako sta se na odločitev, da se boš resneje posvetil skakanju, odzvala starša?

Glede na mojo strast in veselje do tega športa sta verjetno kar pričakovala, da se bom odločil za to pot.

Hvaležen sem jima, da me podpirata in mi pomagata.

Na katera tekmovanja si najbolj ponosen oziroma so ti najbolj ostali v spominu?

Tekmovanje Alpskega pokala v Švici, v Kanderstegu, med 25. in 26. septembrom 2021, kjer sem dosegel svoji najboljši uvrstitvi, 17. in 13. mesto na mednarodnih tekmovanjih mladincev do 20 let. V lepem spominu imam tudi štiri naslove državnega prvaka in upam, da bo še kakšen. Vsak dober rezultat pusti lep spomin in daje obvezo za nadaljnje delo.

Kako gledaš na člansko reprezentanco?

O tem imam svoje mnenje, kar pa seveda ni merilo. Navijam zanje, želim jim dolge skoke in uspešno sezono.

Kdo so tvoji vzorniki?

Moji vzorniki so Gregor Schlierenzauer, Peter Prevc in pa Ryoyu Kobayashi.

Kaj svetuješ mladim športnikom, ki so na začetku športne poti?

Moj nasvet je: *Ko ti ne gre in ko ni maš motivacije, se najbolj potrudi, ker ravno to iz tebe naredi zmagovalca!*

Želiš za konec najinega pogovora še kaj dodati?

Rad bi se zahvalil vsem, ki mi kakorkoli pomagajo in me podpirajo na moji poti.

Milena Erbežnik Klanšek

Krišekarjeva mama Angela

Minevajo ure in dnevi, ljudje se rodimo, živimo ... in za mnogimi ostajajo vidne sledi njihovih del. O njih beremo v knjigah in se učimo v šoli. Mnogokrat pa so med nami ljudje, ki imajo težke življenjske preizkušnje, a so kljub temu veliko naredili za svoje naslednike in okolico. Med njimi je tudi zelo verna, pogumna in dobra ženska Angela Vrhovnik – Krišekarjeva. Pred leti mi je pripovedovala svojo življenjsko zgodbo. Zato sem se letos, ob 100-letnici njenega rojstva, odločila, da jo napišem.

V Mali Stari vasi pri Grosupljem je bila na gričku ob cerkvi kmetija pri Tongelcovih. Gospodar Jakob Žitnik se je poročil z Marijo, ki je rodila dva otroka in pri drugem porodu umrla. Jakob se je še enkrat poročil in s Frančiško je imel še devet otrok. Dva sta umrla kot dojenčka. Angela se je rodila kot dvojčica z bratom Filipom 15. 5. 1921.

Tudi Francki, drugi mami, ni bilo namenjeno dolgo življenje in je leta 1927 umrla. Mož je ostal sam z majhnimi otroki. Starejša dekleta so prevzela vlogo mame. Angela je povedala, da je že pri dvanajstih letih pekla kruh v krušni peči za celo družino. Otroci so počasi odrasli in na kmetiji se je lažje zaživelo. Prišla je druga svetovna vojna. Družino Žitnik so tako kot veliko večino družin iz vasi izgnali na Rab, od tam pa v Italijo, v Gonars.

Ob kapitulaciji Italije so prišli domov na zapuščeno in neobdelano kmetijo. Po nekaj dneh so šli z očetom po lojtnik, da bi pripeljali seno. Očetu je spodrsnilo, padel je pod kolesa in voz ga je povozil do smrti. Otroci so ostali sami ter s trdno voljo in marljivostjo obdelovali kmetijo.

Po spletu nesrečnih okoliščin so jih še enkrat izgnali, tokrat Nemci, in znašli so se v taborišču Ravensbrück. Angelo so ločili od ostalih članov družine. Povedala je, da

je bila dvakrat v vrsti za plinsko celico, a se je vedno čudežno izognila smrti. Popolnoma je zaupala molitvi in Marijinemu varstvu. Ko so jih ob koncu vojne osvobodili, se je s skupino taboriščnikov napotila na dolgo pot proti domu. Mama Angela mi je ob obisku pokazala taboriščno obleko in izkaznico. Žal sta se obleka in izkaznica ob menjavi lastnikov izgubili.

Končno je prišla svoboda in tudi ona je lahko zaživela v njej. Najstarejša sestra Francka je bila poročena v Tunjicah pri Bovcu. Angela je večkrat prišla k njej na obisk in tako spoznala Pucinovega Andreja. Andrej je kupil Krišekarjevo kmetijo; leta 1946 sta se poročila in čez slabo leto se jima je rodil sin Janez. Ko je bil Janez star 10 let, je Andrej zbolel in star komaj 51 let umrl. Angela si je naložila še en težek križ in se sama spopadla z življenjem. Delo, skrb za sina in vsakodnevno obiskovanje svete maše so bili njen način življenja. Leta 1992 je prišel v našo faro župnik Pavel Juhant. Z mamo Angelo sta postala dobra prijatelja. Župnik Pavel je začel z obnovo cerkve. Naredila se je streha, fasada, pozlatili so se kipi, asfaltirala se je okolica cerkve in dovoz do župnišča. Z delom in prispevki smo nekaj prispevali prebivalci Tunjic, zelo veliko pa so nam pomagali v raznih podjetjih. Tu je topel, mehak kruh izpod rok Krišekarjeve mame naredil mnogo dobrega. Vsak teden je župnik odnesel hlebe kruha v Ljubljano. Pokojni Ivan Zidar jo je z ženo večkrat obiskal in ji povedal, da je njen kruh ogromno naredil za cerkev sv. Ane.

Še pri svojih 83. letih je spekla po nekaj hlebov kruha in ga vedno podarila. Vsako leto je imela kolone, ki jih je že naslednji dan razdelila med vse, ki so ji pomagali. Najtežja in najbolj boleča pa je bila zanjo smrt sina Janeza – umrl je star komaj 51 let. To ji je vzelo veliko moči, saj je ostala sama.

Angela Vrhovnik, Krišekarjeva

Dnevi so ji minevali ob vsakodnevni pešpoti v cerkev. Sključena, zgarana, vedno z bomboni v žepu, je dan za dnem hodila k sveti Ani in sedela v drugi klopi pred Marijinim oltarjem. Počasi je opustila tudi peko kruha. Kmetijo je podarila moževemu nečaku Vidu in Angelci. Hišo sta ji obnovila in lepo skrbela zanjo. Vendar je bila bolezen močnejša in počasi se je morala posloviti od Krišekarjeve domačije, ki jo je tako ljubila. Svoja zadnja leta je preživevala v Centru starejših Gornji Grad in v Domu starejših občanov Kamnik. Umrla je 4. 12. 2009. Pokopali smo jo na dan svetega Miklavža. Tudi ona je bila s svojo dobroto in dajanjem pravi sveti Miklavž.

Prav je, da se ob branju njenega življenjepisa zamislimo in preudarimo, kaj je v življenju res težko, za kaj se je vredno truditi in živeti. Človek lahko velikokrat pade, važno pa je, da se pobere in gre naprej. Hvala, Krišekarjeva mama, za zgled in darove.

Dragica Vrhovnik

Misli Pavla Juhanta o Angeli Vrhovnik, »Krišekarci«, kot jo je on klical

*Z božjim kruhom do neba,
z njenim kruhom do srca.
Hvala za darove njenih rok,
s katerimi je ohranjala notranji stik
med nebom in zemljo
in med ljudmi.
Naj se spočije na nebeški gostiji.*

Maležova Micka

Bolj ko človek prehaja v leta, ki si jih v mladosti sploh ne predstavlja, vse pogostejše se v spominih pojavljajo slike iz otroških let, slike rojstne hiše, staršev, bratov, sester in sosedovih otrok. Igrali smo se preproste igre, se potepali, tudi skregali in stekli smo se. Takrat so vmes posegli starši. Če smo ga preveč *pokronali*, je doma zaropotalo, včasih je padla krepka po riti, vedeli smo tudi, kje so ušesa in *tasladki* lasje, in stvar je bila rešena. Ker ni bilo igrač, smo se znašli po svoje. Ko smo pasli krave, smo se zamotili, na živali pa pozabili; ušle so na boljšo pašo, tudi v sosedovo deteljo, peso in repo. Čim prej smo krave skušali spraviti na svoje mesto, a kaj, ko je bila na njivi že katastrofa.

Naša kmetija je mejila na stričevo na Vrhovju, pri Maležu. Pri hiši so bili trije otroci, ki pa so v rosnosti izgubili očeta, starega komaj 46 let. Teta je ostala sama z otroki na manjši kmetiji. Otroci so bili premladi za težko delo in za zaslužek. Bili so brez sredstev – denarja, kar so spravili skupaj, je vzela očetova bolezen – rak. Ljudje so jim pomagali

po svojih močeh, pri oranju, žetvi, košnji, seveda s koso, pri vsem, češar otroci z mamo niso zmogli sami, živeti pa je bilo treba naprej.

Nekaj spominov o Micki

Rodila se je novembra 1939 na Vrhovju številka 1, pri Maležu. V šolo je hodila v Tunjice, čeprav je Vrhovje spadalo pod Šenturško Goro. Zamislite si, posebno mladina, da je trinajstletna deklica poleg šole in dela na domačiji v veliki meri skrbela za težko bolnega ata. Usoda ne izbira, nesreče in težave ne prizanašajo, vendar so zdaj avtomobili in ceste, dostop do zdravniške pomoči je lažji ali pa tudi ne. Bolnike so nemalokrat prinesli do ceste na nosilih – *na trajah* so rekli. Tudi strica Miha so tako nosili, vsaj do Šmida, ko so ga odpustili iz bolnice, pa spet do doma. Sem pa tja je zdravnik že imel avto, samo poti so bile le blatni kolovozi in *kozje steze*. Razmere so se pri hiši izboljšale, ko sta se starejša dva zaposlila. Micka je nekaj časa delala v obratu Keramika v Kamniku. Potem se je pri štiriindvajsetih letih poročila na veliko Dolinškovo kmetijo v Svetem

Micka s pravnukom Ožbejem

Lenartu, kjer živi že osemindvajset let. Tudi njen mož Francelj ni imel lepih otroških let. Ko je bil star sedem let, mu je umrl oče in zapustil ženo in štiri otroke.

Po poroki je prišla k hiši *tamlada*, pridna moč, in so se zagnali v delo in napredek kmetije. Takrat je živela še tašča, Franceljnova mama. Micki in Franceljnu so se rodile tri hčerke. Spomnim se, da so imeli pri stari hiši v pritličju okno z *gavtri* – to so železne palice, ki so bile toliko narazen, da so se deklice napol oblečene zrinile skozi in šle iskat starše, bodisi na njivo ali na senožet, kjer sta pač delala. Po južini so seveda punce počivale, zato ni bilo časa, da bi kdo čakal, da se otroci zbudijo.

Obnavljala sta kmetijo, dekleta so zrasla. Ustvarile so si družine. Zdaj imajo spet podjetne mlade gospodarje in življenje je za Micko in njenega moža fizično lažje, vendar so tu leta s svojo prtljago. Zdaj jima vnukinje in vnuki prinašajo veselje s svojimi otroki – njunimi pravnuki. Osem jih že imata, pa to ni dokončno. Hiša je polna živžava, to pa prinaša sonce in veselje v srce Micke in Franceljna.

Ivanka Vrhovnik

Micka z očetom Mihom, bratom Jankom in stricem Janezom, Slanovčevim

Micka – birmanska botra Ančki Vrhovnik, Slanovčevi. Na sliki so še mama Micka Vrhovnik, Maležova, ter Pavla Vrhovnik, Slanovčeva, Ivanka Vrhovnik, Slanovčeva, in Janez Vrhovnik, Slanovčev

Ivko in Vido v oddaji Dober pogled

Lovska zveza Slovenije v sodelovanju z lovskimi družinami in ostalimi sorodnimi organizacijami že več let pripravlja zanimive in poučne oddaje o naravi, o prostoživečih živalskih vrstah na naših tleh in o lovstvu, predvsem pa o odnosu lovcev do narave. Tematika je raznolika, tako da te oddaje postajajo vse bolj zanimive in gledane na različnih TV kanalih. V letu dni se jih zvrsti od osem do dvanajst, odvisno od posamezne teme.

V avgustu letošnjega leta smo se tudi v Lovski družini Kamnik odločili, da predstavimo svoje lovišče, ki obsega štiri lovske revirje, in sicer Tunjice, Palovče, Podgorje in Mekinje, v skupni površini okrog 4300 ha, ter opravila, ki jih opravlja 55-članska lovska družina v skladu s koncesijsko pogodbo in veljavnimi lovskimi zakoni.

Ko smo dobili okvirne vsebine za omenjeno oddajo, smo se odločili, da bomo prikazali lovsko kulturo, kamor spadajo pevci, instrumentalisti, rogisti, slikarji, rezbarji, fotografi, pisci različnih lovskih zgodb in drugi umetniki, ki upodabljajo naravo in živalski svet. Janez Klemenc – Ivko, Jagrov, in Vido Vrhovnik, Tišlarjev, sta se z veseljem odzvala povabilu in se tvorno vključila v ta projekt. Oba sta že vrsto let v Lovski družini

Kamnik, prihajata pa iz Krajevne skupnosti Tunjice. Zaradi omejenega časa in vsebine posnetkov je režiser in hkrati snemalec večji del zgodbe o lovski kulturi posnel na domu Janeza Klemenca, v Lanišah, točneje v Ivkovi lovski sobi in mizarški delavnici. Ivko je v živo prikazal svoje rezbarske spretnosti pri izdelavi kipcev, deščic za namestitev lovskih trofej, piščali za privabljanje različne divjadi in kombiniranih pohodnih palic s sedežem za starejše lovce. Z neverjetno natančnostjo je opisal postopek izdelave in uglaševanje piščali; da se doseže želeni cilj oziroma pravilen glas, ki ga divjad spozna za svojega, včasih takšno delo lahko traja tudi več dni. Ivku to sicer ne dela velikih težav, saj je tudi sam glasbeno nadarjen – že preko 60 let igra na *frajtonerico* in trobi v lovski rog. Ivko in Vido sta v času svojega delovanja v Lovski družini Kamnik na novo postavila ali obnovila vrsto lovskih naprav, kot so krmilnice, solnice, lovske preže in opazovalnice, pripravila pa sta tudi nadvse zanimive lovske razstave, celo zunaj naših meja. Njuno strokovno delo je vtkano tudi v obnovo pogorelega kozolca v Koših in pri adaptacijah lovske koč v Palovčah.

Ivku je v letu 2014 Lovska zveza Slovenije za njegovo delo na področju lovske kulture podelila Plaketo za lovsko kulturo II. stopnje

Ivko med izdelavo lovske piščali za privabljanje divjadi

Ivko oblikuje deščico za namestitev lovske trofeje

(srebrno) in več drugih prestižnih priznanj in pohval, ki poleg lovskih trofej krasijo njegovo lovsko sobo. Obema, Ivku in Vidu, želimo, da bi v svojih mizarških delavnicah še dolgo ustvarjala in s svojim delom bogatila ne samo lovsko kulturo temveč tudi vseslovensko bogastvo kulturne dediščine in s tem ohranjala našo identiteto.

Marjan Schnabl

Janez Klemenc – Ivko, Jagrov, in Vido Vrhovnik, Tišlarjev, pri Firštovi mizi v Kamniški Bistrici

Ivko pokaže svoje umetnine

Vesele in resnične zgodbe vaškega godca Janota

Večkrat so me prosili, da bi tudi jaz nekaj napisal za Tunški glas.

Večkrat sem rekel: Kaj »čem pisat«, saj ljudje kar nekaj vedo o meni! Ko sem bil mlad, smo večkrat naredili kakšno vragolijo, da je bilo smeha in govorjenja kar za nekaj časa.

Začel bi kar v otroških letih. Že v šolo nisem rad hodil, še manj rad pa sem se učil. Oče je večkrat rekel: »Če se ne boš učil, boš pa delal, saj dela je dovolj.« Takrat »delavec« ni težko dobil službe, tako da sem šel, takoj ko sem končal osnovno šolo, »delat«, in sem delal vse do upokojitve. Vmes je bila le vojaška služba. Vojsko sem služil v Bosni, v Bihaću. Ko sem se v letu 2014 upokojil, sem imel 41 let delovne dobe.

Že ko sem bil čisto majhen, sem govoril, da bom godec, kar se je tudi uresničilo. Ker je bil tudi moj stari oče, Vovkov ata, vaški godec, je znal tudi moj oče nekaj zaigrati. Verjetno sem jaz pobral te gene in veselje po njima. Spomnim se, da ko sem hodil še v šolo, da je v Tunjicah učil Lojze Goršič. On je izredno odlično igral klavirsko harmoniko in nas, učence, spodbujal, da bi se kdo naučil igrati. Vem, da je večkrat prišel k nam nagovarjat ata in mamo, da bi mi

kupila klavirsko harmoniko. Dejal je, da imam izredno dober posluš in da bi me dal v glasbeno šolo. Ker ni bilo denarja, iz tega ni bilo nič. Nad klavirsko harmoniko nisem bil preveč navdušen, jaz sem hotel igrati le frajtonarico. Za to me je navdušil moj stari oče. Stari oče se je zelo bal za svoje harmonike, čeprav jih je imel več. Najboljša je bila Lubasova harmonika. Jaz sem se le na skrivaj učil, kadar ga ni bilo doma. Spodbudo za naprej mi je dal Turnškov Franc. Od njega sem kupil prvo harmoniko, na katero sem se naučil tudi igrati. Bil je priznan vaški godec, za kar sem mu za vse še danes hvaležen. Harmoniko igram kot samouk že od svojega 17. leta, 48 let pa je že kar dolga doba.

Ko sem začel bolj javno igrati, sem prvič zaigral v gostilni pri Grlušeku. Seveda sem imel grozno tremo, saj je bilo tam kar nekaj ljudi. Zaigral sem jih nekaj od Lojzeta Slaka, ki je bil vseskozi moj vzornik in bo za vedno ostal v mojem srcu. Seveda sem se kar nekajkrat zmotil. Ljudje pa so rekli: »Janko, nobeden ni nezmotljiv, tudi Slak se zmoti.« No, potem pa se je počasi začelo. Znal sem vedno več pesmi. Začel sem izgubljati tremo. Spoznal sem

Godec Jano – danes

zmeraj več ljudi in začeli so me vabiti za igranje, na začetku bolj v domačem kraju. Čez nekaj let se je to odprlo in vem, da sem preigral po celi Tuhinjski dolini, od gostilne Repnik do gostilne pri Flegarju v Motniku. Igral sem povsod, od ohceti, fantovščin, rojstnih dni, abrahamov, zlatih porok in drugod, za druge priložnosti. Koliko je bilo vmes igranja po gostilnah za prijatelje, pa niti ne štejem. Večkrat smo sestavili tudi kakšen trio. Če bi bili resni, bi se verjetno obdržali. Če bi bil še enkrat mlad, bi zagotovo imel svoj ansambel, a po toči zvoniti je prepozno.

Včasih je bila ohcet tudi na domu. Mi pa smo bili še zelo mladi in zagreti za muziko in ohcet je trajala dva dni. Tega se še danes dobro spominjam – da smo potem potrebovali še dva dni dopusta, da smo prišli iz Tuhinjske doline domov. Dostikrat sem hodil s Tuhinjci na Kmečko ohcet v Ljubljano, kjer so oni predstavljali kmečke obrti, jaz pa sem jim igral na vozu. To so nepozabni spomini. Muzika me je zanesla tudi na Gorenjsko, kjer sem igral po ohceti in drugih feštah. Ne smem pa pozabiti na Šenturško Goro. Kar več let sem igral v gostilni pri Frantarju in – da ne govorim o gostilni pri Baležu. Tam smo igrali kar po tri dni, tako da se je frajtonarica dobro segrela.

Ansambel Pivnik

Tudi kamniški konec je treba omeniti. Igral sem vse od Kamnika do Gornjega Grada. Tudi žurke na vrhu Črničca so se večkrat zavlekle v naslednji dan. Dolga leta sem hodil igrat na zapiranje planinskih koč na Kamniškem in Kokrškem sedlu, kar 26 let; to so res nepozabni spomini. Veliko sem igral tudi na sindikalnih izletih po celi Sloveniji, ob ogledu najbolj zanimivih turističnih točk. Igral sem tudi po izletih izven Slovenije: na Hrvaškem, v Italiji, v Švici, na Češkem, v Avstriji in na Madžarskem. Dvakrat sem bil tudi na Brionih, po tem ko je bilo odprto za javnost. Na Madžarskem smo šli na sejem v Lenti in naprej na Blatno jezero. Nazaj smo se ustavili v neki gostilni, kjer smo naredili tak šov, da nam je šef gostilne zaračunal samo polovično ceno. Sam nisem gledal na uro, a menda da sem igral štiri ure in so vsi rekli: »Janez, ti si pa neuničljiv.«

Z mladimi združniki iz Komende sem bil na Češkem. Bili smo v Brnu in v Pragi. V Brnu smo si ogledali tovarno traktorjev Zetor, od tam pa smo se peljali naprej v Prago. Ker se nam ni dalo več hoditi, smo štirje zaprosili vodiča Milana, če gremo lahko malo po svoje. Milan je bil Slovenec in je rekel: »Fantje, lahko, samo zvečer se dobimo pred hotelom, kjer imamo prenočišče.« Jože je poklical taksi. Čez nekaj časa se je pripeljala ena zmahana stara škoda. Mi smo planili v smeh, če se bomo sploh lahko peljali. Ja, in zdaj – kam? Vodiča nimamo, govoriti ne znamo. On nam je govoril in malo smo se sporazumeli – kaj nas zanima in vsi smo se smejali. Ker je videl, da smo tujci, si je mislil, da bi si radi ogledali kakšne znamenitosti, kar pa smo vse odklonili. Taksist ni več vedel, kaj naj naredi. Kar naenkrat pa Jože v smehu reče malo po hrvaško, malo po slovensko, da nas ne zanima nič drugega kot fejš kelnarce in pir; potem pa nas je taksist vozil celo popoldne po gostilnah. Jože mu je vse plačal, za jesti, za piti; in dal mu je še več denarja, kot je bilo na računu. Verjetno je tistikrat zaslužil

še enkrat več denarja kot običajno v celem mesecu in verjetno se nas je še dolgo spominjal.

Večkrat smo si na izletih ogledali tudi kakšno zidanico na Dolenjskem in po Štajerskem. To je bilo tudi zanimivo. Tista pokušina več vrst vina nas je tako utrudila, da smo šli kdaj iz zidanice namesto naravnost kar na rikverc.

No, sedaj se vrnem nazaj v Tunjice. Tam je pela frajtonarca po vseh gostilnah, od Grluška, gostilne Za Tunco in do Kosirnika, ko je ta še imel kmečki turizem. Imeli smo tudi svoj klub – Klub zagrizenih samcev in kasneje Klub starih mojstrov. Imeli smo tudi svoj žig, značko in transparent, ki smo ga dobro predstavljali.

Naredili smo tudi svojo veselico, ki nam je odlično uspela, brez vsakih izgredov. Igral nam je ansambel Henčka Burkata. Bilo je toliko ljudi, kot še nikoli v Tunjicah. Dolga leta smo bili tudi navijači smučarskih poletov v Planici s svojim transparentom. To so bila tudi nepozabna doživetja: da si tri dni v Planici, pa da ne veš, kdo je zmagal. Zamislite si, da je bilo to res naporno in utrudljivo. Zmeraj se je nekaj dogajalo, če se ni, smo pa za to poskrbeli sami.

Naj vam povem še eno zgodbo in potem počasi zaključim. En večer smo sedeli pri Kosirniku in smo se pogovarjali vse mogoče stvari.

Tunjčani v Planici

Vaški godec – nekoč

Bližali so se Dnevi narodnih noš. Pa smo rekli: Kaj bi mi naredili, da bi šli v narodne noše in bili zanimivi za publiko. Rekli smo: Konja nimamo, pa smo se spomnili, da ima res Jeršin osla. V tistem pa pride Korbarjev Ciril, pa eden reče: »Saj ima Ciril vola, to bi bilo pa še najbolj zanimivo.« Hitro vprašamo Cirila, pa se ni dal tako hitro pogovoriti. Začel je: »Mej kvat, ja, pa vol počas hot, kdaj pa bomo prišli do Kamnika.« Pa smo rekli: »Nč se bat, bomo hodil počas, bomo šli pa zjutraj.« In je le popustil in rekel: »Pa gremo.« Zdaj pa: akcija. Pripravili smo voz, gor smo naložili pajkelj, ker smo predstavili pajkljanje žita. Vsak je bil zadolžen za svojo nalogo – jaz sem bil zadolžen za muz'ko. Bližal se je naš veliki dan.

Osliček pelje na parado tri stare mojstre: Slavkota Petka, Jeršina, Slavkota Smolnikarja, Tarzana, in Janota Klanška, Gradišekovega

Prvikrat smo štartali od Korbarja. Ker smo vedeli, da bo vol hodil zelo počasi, smo pri Kosirniku kupili prvi zaboj piva. Počasi smo se podali naprej, do Grluška, se tam gor malo okrepčali in kupili drugi zaboj pira in nato nadaljevali pot proti gostilni Za Tunco. Tam smo po daljšem postanku, ker smo

vedeli, da bo v Kamniku velika množica ljudi, in bomo težko prišli do pijače, kupili za vsak slučaj še dva zaboja pira. Podali smo se naprej proti Kamniku in že je bila prva ovira. Ker nismo bili prijavljeni, smo imeli z organizatorji kar precej dela, ker jim ni bilo všeč, češ da vol ne paše na parado. Pa so čez čas le popustili in nam dovolili, da gremo v povorko; če se ne motim, smo šli čisto ta zadnji. Naredili smo tak šov, da so nam ljudje ploskali in se nasmejali do solz in da se je o nas še dolgo govorilo, pisalo pa je o tem tudi v vseh tedanjih časopisih.

S tem volom smo še nekaj let hodili v parado, vsako leto pa smo imeli druge ideje; enkrat smo kuhali šnops, drugič ličkali koruzo, zmeraj nekaj novega. Ko pa je šel vol v »večni pokoj«, smo menda šli enkrat še z oslom. To je bilo res nekaj neponovljivega, tako za nas kot za publiko. Take so moje resnične in vesele zgodbe. Mnogo zanimivega bi še lahko povedal, vendar bom o tem pisal kdaj drugič.

Zapiranje koč na Kamniškem sedlu, godci: Slavko Petek, Jeršinov, z metlo, Rajc Roš, Matevževčev, z Županjih Njiv, s škafo, Tomaž Plahutnik, iz Spodnjih Stranj, z baritonom, in godec Jano Klanšek, Gradišekov, s harmoniko

Želim vam veliko zdravja, vesele blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto 2022.

Upam, da se radi spominjate naših nepozabnih dogodivščin.

Vaš vaški godec Gradišekov Jano

»Zamejska Tunjičanka« s konji

Več kot pet let je minilo, odkar smo se priselili v te lepe kraje, pod vznožje Kamniških Alp. Doma smo v Košišah, pa vseeno nismo del Tunjic, no, vsaj Tunjski glas ne seže več v našo vas. Vseeno pa občasno pride tudi do nas in ga z veseljem preberem ter se prek besed povezujem z menimi ljubimi Tunjicami.

Nekje je treba potegniti mejo, tako pač je, in čeprav naša hiša leži zunaj krajevne skupnosti Tunjice, so naši pašniki že skoraj na tunjiški strani in mejijo na kos Bitenčeve posesti nad Košiškim studencem na Brinovcu. Naša hiša ima številko 13 b in za nas je srečna, saj je to zdaj naš dom. V njej živiva s sinom Lanom, psičko Pajo, muco Juli in leopardsko gekonko Blue, pred hišo pa sta doma

lipicanski kobilici Lili in Bona. Do nedavnega je tu bival tudi navihani poni Carlos, ki pa je odšel živeti v Palčje pri Pivki.

Vsak dan torej prečkam mejo med Kamnikom in Tunjicami, običajno večkrat dnevno – ko grem v hlev, na pašnik, na sprehod s psičko ali ko-

Osvežitev v Kamniški Bistrici, kamor jo z otroki mahnemo poleti

bilama. Zato se v Tunjicah počutim veliko bolj doma kot pa v Kamniku. Sin Lan je obiskoval podružnično šolo Tunjice, ker nam je sistem majhnih, bolj osebnih šol veliko bolj pri srcu kot pa velike mestne šole, kjer se otrok med zidovi in hodniki šolske stavbe išče in zgublja. Nad malo vaško šolo ter učiteljico Jano, ki nas je spremljala dve leti, pa smo bili naravnost navdušeni.

V Tunjice smo prišli spomladi leta 2016 in takoj sem jih vzljubila. Najbolj zaradi razgleda na Alpe, ki jih s pašnika vidim kot na dlani, drugo, kar me je v Tunjicah očaralo, pa so jablane. Kot majhen otrok se vsako leto veselim pomladanskih dni, ko zacvetijo jablane; to je zame najlepši praznik. Cele Tunjice se odenejo v praznično okrasje cvetov na sadnem drevju. Takrat sploh ne morem domov, do sončnega zahoda se sprehajam ali jaham naokoli in uživam ob pogledu na lepo pokrajino, ki jo krasi jo jablane.

Poleti mi je tukaj všeč, ker je toliko lepih, vedno svežih kotičkov, kamor se podam ali s kobilama ali pa peš. Poleti grem največkrat mimo Vogrina, v dolino Tunjščice proti Podgorju; tu je vedno nekaj gozdne svežine, tudi ko je drugje vroče. Včasih pa me poletna vročina žene proti Bistrici in takrat jo z mojo štirinožno klapo mahnem

Razkošje narave je doma v Tunjicah

mimo Rezmanja, Kavseljna in Krta do Stranj, kjer se okopamo v svežini Kamniške Bistrice. Vsakič, ko grem mimo observatorija in pogledam Kamniške Alpe in Triglav na levi, me prevzame hvaležnost in očaranje. Vedno znova si rečem: *Poglej na kako lepem kraju živim, res je lepa ta naša Zemlja!* Kobili vedno izkoristita trenutek moje zasanjanosti in začneta smukati travo ob robu makadamske ceste. Večkrat se ustavim pri Zdravcu, da poklepetava o tunjiških krajih, o zgodovini, o ljudeh in njihovih zgodbah, pa tudi o sadju, pitni vodi in samooskrbi, ki bi jo v Sloveniji lahko precej bolje »živeli«.

Jeseni in pozimi me pot vedno nese tja, kjer je sonce. Nad Kurjo dolino se senca spusti že popoldne, zato jo

mahnem proti svojemu najljubšemu razgledišču, kjer gledam, kako sonce zahaja in obsije sv. Ano.

Čeprav torej ne živim čisto v Tunjicah, sem prava »zamejska Tunjičanka«, ki večji del svojega dneva preživim na drugi strani meje krajevne skupnosti, torej v Tunjicah. Živela sem že v precej krajih po Sloveniji, od Domžal, kjer sem rojena, do Ljubljane, kjer sem živela in študirala. S trebihom za kruhom sem šla s prvo službo živet v Begunje pri Cerknici, nato pa sem se vrnila v bližino domačih krajev, v Radomlje. Od tam me je pot zanesla v Košice, v Tunjice, kjer se končno počutim kot doma. Pa čeprav sem »zamejska Tunjičanka«.

Ana Vidmar

»Zamejska Tunjičanka« je tudi malo Pika Nogavička – s konji na verandi

Najljubše razgledišče pri observatoriju

Ujetost med štirimi stenami

Spomnim se začetka leta 2020. Polno veselja, novih pričakovanj, zadnje leto srednje šole, priprave na maturantski ples in še ogromno drugega. Najbolj se mi je v spomin vtisnila sreda pred zaprtjem, ko sem se vpisovala na fakulteto in sem s prijateljicami debatirala, kakšne obleke bodo imele na maturantskem plesu. Nikakor pa si nisem mislila, da bo to eden zadnjih dni, ki jih bom v živo preživela v srednji šoli.

Vsak izmed nas se je že kdaj počutil ujetega, stisnjeneza v kot, nemočnega, a v zadnjih dveh letih se je življenje obrnilo na glavo. Realni svet se je spremenil v virtualnega, kar pa so sanje marsikaterega otroka oziroma mladostnika. Le kdo si ne bi želel vstati 5 minut pred poukom, imeti pouka v pižami ali pa se zbuditi brez strahu, da bo zamudil avtobus ali vlak za v šolo. Prva misel ob obvestilu, da bomo imeli šolo na daljavo, je bila: *Vau, super, saj ta korona sploh ni tako slaba, le kaj hočeš boljše-ga!* A sčasoma ugotoviš, kaj vse to potegne za seboj. Na začetku je vse super, končno imaš čas za stvari, za katere jih prej nikoli nisi imel, ko pa mine nekaj časa, se zaveš vrednosti družabnega življenja, tako v šoli kot v službi. Ujet si, nimaš svobode, omejen si. To ima velik vpliv tudi na mlade, ki so v letih, ko bi se morali družiti, se učiti, se med seboj spoznavati in se soočati z mladostniškim obdobjem.

Seveda pa korona ni prizadela samo mladih. Prizadela je vse generacije, a vsako na svoj način. Veliko pozornosti smo posvečali starejšim in njihovem počutju, kot na primer: vedno si moral zelo paziti, kaj si delal, da ne boš česa prenesel, na primer, na stare starše, potem si pa še poslušal: »Joj, ta mladina, nič ne pazi, ničesar ne jemlje resno.« Ampak to sploh ni res; nas nihče ni nikoli vprašal, kako smo in kako se s tem soočamo. Zdi se mi, da je vse to še najbolj prizadelo mlade. Mnogi so zaradi teh časov opustili šolanje, saj ni imelo več smisla. Prek računalnikov namreč nisi odnesel niti tretjino tega, kar si lahko v živo. Starši so začeli otroke izpisovati iz šole, saj so jih morali v vsakem primeru učiti oni. Opustiti so morali službo, zato da so lahko ostali doma in se učili oziroma sedeli z njimi za računalnikom. Vedno manj je bilo študentskega dela in zato si marsikdo ni mogel najti službe, da bi lahko na mesec zaslužil vsaj za osnovne potrebe. Veliko se nas je ravno začelo postavljati na svoje noge, a nam je zaradi virusa in okoliščin vse padlo v vodo. Govorim tudi iz lastnih izkušenj. Ampak, kaj moremo, v življenju je treba improvizirati in se prilagajati.

Vsega tega smo vsi že naveličani. Beseda »normalno« je spremenila svoj pomen. Zdaj že podzvestno pred trgovino damo na obraz masko in iz žepov vlečemo dokazila o pogoju PCT. Kamorkoli greš, se ti zdi vse brezizrazno. Ne vidimo več izrazov na obrazu, ne vemo več, ali se nam človek smeji ali nas ogovarja, še najslabše pa je, ko

poskušamo razumeti druge, kaj nam govorijo. S prijatelji ne moreš normalno ven, saj nekateri nimajo pogoja PCT, in potem razmišljaš, kaj bi lahko počel. Ja, to že, greš na sprehod, greš v naravo, ampak to ni to. In potem je tukaj spet šola. Najbolj žalostno je, da ko ima študent voljo, da bi se izobraževal naprej, se nekaj novega naučil, nekaj dosegl, pa seveda tega ne more uresničiti, če nima na obrazu maske in s seboj potrdila PCT. Na koncu pa je treba gledati še na to, ali je v razredu slučajno kdo pozitiven, kar pa je zdaj tako ali tako normalno; in potem spet »šola na daljavo«, saj gremo vsi v karanteno. Potem pa odnesi kaj od pouka, če lahko. Marsikdo poleg šole tudi dela, ampak kaj, ko pa ne moreš delati, karkoli si želiš, saj moraš gledati na to, da si boš lahko kaj prislužil tudi v primeru razglasitve epidemije.

Kljub takšnim časom moramo iz tega potegniti kar se da najboljše. To je neka nova preizkušnja, sploh za mlade, vse to pa nas lahko naredi le še močnejše. Seveda si si karanteno s kančkom domišljije lahko tudi polepšal. Nastali so filmski večeri prek računalnikov, kar nekaj jih je pililo svojo ustvarjalno žilico, nastalo je kar nekaj novih pesmi, poleg tega pa so nastali tudi novi hobiji. Življenje ni narejeno iz želja, temveč iz dejanj vsakogar izmed nas (Paulo Coelho), zato gremo ponosno in z dvignjeno glavo naprej.

Saška Pavlovič

Romanje v neznano po francosko

Življenje je potovanje, na katerem spoznavamo samega sebe z zavedanjem in prepoznavanjem svojih potencialov, prepričanj in vzorcev, ki smo jih pridelali že od otroštva naprej. Bistveno je, da si v življenju postavimo prioritete, da si vzamemo potreben čas za svojo eksistenco, da gremo vase in dobro pobrskamo po sebi. Zgleda podobno, kot bi pospravljali podstrešje in bi odstranjevali vse, česar ne potrebujemo ali pa nam več ne služi oziroma nam preprečuje nadaljnjo duhovno rast.

Cindy Chopard je 36-letna Francozinja, ki se je lansko leto, točneje 10. 9. 2020, na svoj rojstni dan, odpravila na več tisoč kilometrov dolgo potovanje, kateremu Cindy pravi, da je le daljši sprehod. Prihaja iz majhnega kraja Gilley, ki leži 25 kilometrov stran od Via Francigene, starodavne romarske pešpoti, dolge 1700 km, ki poteka od Francije do Rima. Kot pravi sama, pa ta romarska pot ni bila njena inspiracija in ni imela posebnega razloga, da se je odločila za tako pustolovščino. Na tej poti Cindy ni pešala sama; družbo sta ji delali dve prikupni spremljevalki, in sicer psička Mina in oslica Nenette. To je njen prvi po-

tovalni izziv z oslico, ki je stara že 17 let; kupila jo je, ko je bila stara le 5 let.

Takoj sem se spomnila na knjigo, v kateri Robert Louis Stevenson opisuje potovanje z oslom po Seveni, hribovju v južni Franciji. Celotna pokrajina v tem predelu je uvrščena na Unescov seznam svetovne kulturne dediščine. Prav tako je na podlagi te zgodbe kasneje nastal film *My donkey, my lover and I* (Moj osel, moj ljubimec in jaz), vendar v prirejani različici.

Cindy in njeni spremljevalki so svoje dolgo popotovanje začele v rodnem kraju Gilley, nato nadaljevale pot naprej proti Švici, mimo ženevskega jezera Lac Lemana in v Italijo, vse do Rima. Za dobra dva meseca se je ustavila v Porto Venere, majhnem obmorskem kraju blizu La Spezie. Ustavile so se tudi v Vatikanu, kjer sta imeli tudi oslica Nenette in psička Mina čast videti baziliko in trg sv. Petra. Čas, ki ga je preživela v Italiji, je skupaj trajal 11 mesecev, saj so bile v tem času na tem območju zaradi koronavirusa izredno slabe razmere. Konec avgusta je prek Ravenne in Benetk končno prišla v Slovenijo, v vasico Medana

Life is beautiful – življenje je lepo
✉ Milena Erbežnik Klanšek

na Goriškem. Pot je nadaljevala naprej, do Cerkljanskega jezera in glavnega mesta Ljubljane, kjer je bila na Prešernovem trgu prava atrakcija. 22. septembra je bila na poti že 377. dan. Za televizijo Pop TV je povedala, da je nekdanja izdelovalka ur, saj živi blizu švicarske meje in je bil posel z urami zelo cvetoč. Povedala je, da spi v šotoru, da se odpravi, kamor jo ponesejo noge, po navadi po priporočilih dobrih ljudi, vselej pa na zasebno posest k ljudem, ki jim v zameno za njihovo gostoljubje z veseljem kaj postori.

Pot jo je vodila naprej, v Hotemaže, na turistično ekološko kmetijo pri Šuštarju, kjer je preživela dva meseca in pomagala pri različnih domačih opravilih, tako na polju kot v hlevu. Nato jo je pot prek Ko-

Cindy pri Zgornjem Sitarju v družbi domačinov

Nenette vsakega gosta prijazno sprejme na svoj hrbet
✉ Milena Erbežnik Klanšek

**Cindy, psička Mina in oslica Nenette
tik pred odhodom**

mende zanesla v Tunjice, kamor je prišla 25. novembra in štiri dni ostala pri Janezu in Dragici Čimžar, pri Zgornjem Sitarju. Povedala je, da so jo domačini zelo lepo sprejeli, jo pogostili ter razkazali Tunjice in okolico. Veselega in nasmejanega obraza se je po štirih dneh iz Tunjic

**Cindy pred cerkvijo sv. Ane v Tunjicah
Milena Erbežnik Klanšek**

odpravila naprej, v Tuhinjsko dolino. Še sama ni znala povedati, ali bo šla na Madžarsko ali v Avstrijo. Ko sem jo pred slovesom, tako kot že marsikdo, vprašala, zakaj se je odločila za takšno pustolovščino, se mi je le zasmejala in rekla, da so se take pustolovščine vsak dan znova izkazale za življenjsko zgodbo, polno dogodivščin in pozitivnih izkušenj.

Cindy potuje že več kot 15 mesecev in je vesela vsakega novega dne – kaj ji bo prinesel in katere nove ljudi bo srečala na tej poti, kar ji bo obogatilo že tako dolgo enciklopedijo doživetij v zadnjem letu. Na življenje gleda zelo optimistično; po njenem mnenju je ta svet preveč digitaliziran, da pa ni vse v televiziji in računalniku. Resnične ljudi in izkušnje doživiš od vrat do vrat s skromnostjo, toplino in gostoljubnostjo domačinov. Verjame, da je

**Cindy in Mina pri Gradišekovih
Milena Erbežnik Klanšek**

življenje lepo, če ga živiš s polno žlico in poslušáš svojo intuicijo.

Za konec lahko povzamem, da je pot, ki si jo je izbrala Cindy Chopard, kot nekakšno romanje vase, očiščevanje telesa in duha ter spoznavanje svojih zmožnosti, zaupanje vase in sposobnost stopiti ven iz cone udobja ter poleteti v svet, ki je poln neraziskanega.

Spoznavanje sebe je začetek vsakega spoznanja. (Sokrat)

**Besedilo in fotografije:
Andreja Rajendran Zalaznik**

**Popotnica Cindy prespi v šotoru
pod kozolcem pri Zgornjem Sitarju
Cindy Chopard**

Slovo Francozinje od Tunjičanov

Pobeg pred korono

Bil je prekrasen četrtek, nekje konec avgusta, ko me je v službi zasipaval delo, hkrati pa, kot že nekaj časa, tudi burne debate o koroni. Razcepljenost, precepljenost, glasovi za in proti, bi, ne bi, škoduje, pomaga, preprečuje ... povsem neraziskan virus, ki buri duhove, politiko, stroko ... vsega sem imela *poln kufer*. Šefa sem prosila za dan dopusta in odobril mi ga je. Super! Lep podaljšani vikend.

Priskrbim si hitri test in v petek zjutraj odrinem proti Vršiču. *Gužva*, pa kaj. Rezerviram si predzadnjo posteljo, pokažem starejši oskrbnici test, ta pa zamahne z roko: »Sem še zdravi ne morejo, če niso v formi, kaj šele bolni. Kar pospravite teste, korona v hribe ne more.«

Spila sem en *poživitveni šus* kave in se nasmejana podala proti Mojstrovkam. Prekrasno jutro, uživam, ko ugotovim, da mi je nekaj forme še ostalo. Po eni uri hoje dohitim italijansko turistko Lauro, ki me sprašuje, kje bi bilo Zavetišče pod Špičkom. Njenega jezika ne znam

in v angleščini ji povem, da je odcep kar precej zgrešila. Pridruži se mi in kar hitro sva osvojili Malo in nato še Veliko Mojstrovko. Pri sestopu naju dohiti nemški turist Erwin in naju kar ne izpusti. Hodil je sam; preveč je že doživel, da tega ne bi s kom delil. Zanimivo – da prideš z motorjem iz Nemčije v slovenske gore. Na pol poti sem se poslovila od novih znancev, ker se spustu po melišču ni mogoče upreti. Nakopičeni nevihtni oblaki so se razblinili in spet sije sonce. Super! Naredim še en krog po Vršiču in se odpravim v sobo, kjer spet srečam Lauro in – obe v smeh, saj sva pristali v isti sobi. »Greva nekaj spit!« se strinjava – in za *šankom* najin znanec Erwin *žuli per*. Pridruži se nama in spet pripoveduje svoje prigode. Kakšno vzdušje! Naredimo plan za soboto in gremo na Prisank. Erwin izbere plezalno smer, Laura se strinja in smo zmenjeni. Uf, kako je zahtevna, a hkrati tako lepa. Malo dvomim vase, a takoj, ko zgrabim *zajlo*, je vse pozabljeno. Te smeri sem se vedno bala, a se splača. Ker je težja, je manj navala in zato so

tudi planike preživele. Redko jih vidiš v šopih. In kakšen razgled! Pa še prijetna *instant družba*. Izmenjali smo si stike in se poslovili.

Vikend je prehitro minil, treba je nazaj v dolino, kar je tokrat težje kot plezati po klinih. Spet v ta razcepljeni kaos! Toda lažje ga prenašaš nabit z gorskim vzdušjem in svežo energijo. Gore imajo res magično moč.

Kuga je minila in tudi korona bo, čeprav kaže, da bo pust še kar trajal.

Besedilo in fotografije:
Marina Koželj

Egipt – Hurgada

Dolgo vroče poletje se je dokončno poslovilo in prav na hitro je prišla jesen, vsa siva in meglena. Seveda, bila pa je prisotna korona, ki je skrivaj kovala svoje načrte, delala ljudi živčne, neuspešne, nesvobodne. Da sem se osvobodila tega »oklepa«, sem s prijatelji odšla v tople kraje – v Hurgado.

Pred petdesetimi leti so Angleži iskali nafto in zlato, odkrili pa so Hurgado, ki ima preko sto kilometrov in še več lepega obalnega pasu. Po tem odkritju so začeli Egipčani graditi hotele in razvijati narodno in civilizirano mesto. Hurgada ima okrog trideset tisoč prebivalcev, ki se preživljajo s turizmom, ladjedelništvom in ribištvo. Leži na severovzhodu Egipta, ob Rdečem morju,

ki je vedno toplo, saj toplota prihaja iz Indijskega oceana in se zliva v Rdeče morje. Na stotine turistov se kopa v morju ali se sonči na topli obali, saj je toplota morja okrog 26

stopinj Celzija, toplota zraka pa od 28 do 30 stopinj Celzija.

Hurgada je dežela, ki ima veliko sonca, prijaznosti in gostoljubja. Dopust ob Rdečem morju je bil res nepozaben.

Fani Vinšek

Od Ljubljane do Trsta

Leto je zopet naokrog in z njim še zadnji delček naše neprehojene slovenske Jakobove poti. Na naše korake je čakala le še pot od Ljubljane do Trsta, načrtovanje poti pa je malce zamajala moja nenavadna poškodba kolena. Z veliko volje, terapij in treningov sem uspela koleno sanirati in že poleti smo naredili nekaj enodnevnih pohodov, kjer sem počasi ugotovila, da se stanje izboljšuje in da bo noga vendarle zdržala.

Tako je prišel avgust in v najbolj vročem obdobju letošnjega poletja smo se podali na Primorsko vejo Jakobove poti. Z veliko optimizma in polni pričakovanja smo pot začeli pri cerkvi sv. Jakoba v Ljubljani. Tam nas je pričakal pater jezuit, ki nam je razkazal in opisal čudovito cerkev. To je prva jezuitska cerkev na Slovenskem. Podelil nam je blagoslov in naše romanje se je lahko začelo. Po Ljubljani se pot vije tudi po Poti spominov in tovarštva, nato pa se priključi Poti ob žici, ki je speljana okrog Ljubljane.

Mesto se je počasi začelo prebujati, bilo je vedno več prometa, oznake pa zelo slabe. Še dobro, da smo v dobi elektronskih naprav, kajti telefonska navigacija nam je pomagala, da smo brez zapletov prišli na

Napis v vasi Strane za vse Jakobove popotnike

Ljubljansko barje. Prek naravnih in umetnih mostičkov ter v družbi komarjev smo prišli do Notranjih Goric. Cesta je speljana mimo železniške postaje in ob stari strugi Ljubljani, kjer je učna pot Bevkke, in do Blatne Brezovice, kjer je cerkev sv. Jakoba, ki je stara že 500 let. Pod avtocesto smo prišli do Sinje Gorice in kar naenkrat smo bili že na Vrhniki. Naredili smo krajši postanek za kavo in pot nadaljevali skozi Staro Vrhniko do čudovite lokacije Stari mlin ob potoku Bela, ki pride na plano v znanem izviru Lintvern pod Planino nad Vrhniko. To je zelo priljubljena izletniška točka. Mir, prijazno osebje in čista voda za plavanje v poletnih mesecih so nas kar vabili, da se usedemo in v senci mogočnih dreves malo počijemo. Čakala nas je le še pot do Logatca, kjer je bilo tudi naše prvo prenočišče.

Po kavi in dobrem zajtrku smo nadaljevali pot po obnovljenem Napoleonovem drevoredu. Prišli smo do župnijske cerkve sv. Nikolaja v Logatcu. Ko smo iskali skrinjico z žigom, smo srečali zelo zanimivega gospoda, katerega imena žal ne poznam. Njegovo pripovedovanje in opisi poti, ki jih je prehodil, so nas navdali z občudovanjem, kaj vse človek zmore. Gospod nam je povedal, da se je po odhodu v pokoj odpravil na pešpot od Logatca do Santiaga de Compostela v Španiji (2500 km), čeprav prej sploh ni bil pohodnik. Naslednjič je šel od doma do Rima in nato še po nešteto drugih poteh, vendar pa nobene ni ponovil. Gospod je pri svojih 80. letih še zelo čil in poln načrtov za naslednje podvige. Dal nam je dodatno energijo in s strumnim, veselim korakom smo jo mahnili čez Planinsko polje; in že smo v daljavi zagledali Nanos.

V vasi Strmca smo si ogledali kapelico in spomenik padlim v NOB ter prišli do Studena; prijetna vasica s tlakovanim osrednjim trgom in cerkvijo sv. Jakoba sta nas očarala.

Na začetku poti v Ljubljani

Na obzidju smo si natočili svežo vodo, odtisnili žig in že smo pešali proti vasi Belsko. Začeli smo se vzpenjati na Bukovje. V tem zelo vročem dnevu smo težko čakali na kakšno odprto gostilno ali bife, a povsod je bilo vse zaprto. Bili smo že pošteno žejni, saj se je temperatura dvigala nad 35 stopinjami Celzija, za seboj pa smo pustili že kar nekaj prehojenih kilometrov. Po spustu smo prišli do Predjame in našega prenočišča v gostilni Požar tik ob Predjamskem gradu. To je prav gotovo eden najbolj fascinantnih gradov na svetu, postavljen v živo skalo, nedostopen in mogočen je, res pravi turistični biser; mi pa smo se najbolj razveselili hladne pijače.

Zjutraj smo še enkrat pogledali čudovito kuliso – na grad in se skozi hladen gozd napotili proti Šmihelu pod Nanosom. Ob poti imajo zelo domiselno in urejeno počivališče za romarje – z mrzlo vodo, ki teče izpod Nanosa. Po suhem, izsušenem gozdu, polnem dračja, smo prišli do kraja Strane, kjer stoji cerkev sv. Križa. Na kamnitem obzidju je Jakobova plošča z zelo zanimivim napisom.

Na vzpetinah so mogočne kmetije. Okrog hiš so gospodarska poslopja in nekaj zemlje, v dolini pa velika polja in pašniki. Po vseh bregovih so postavljene ograde, kjer se pase veliko živine.

Po nekaj prehojenih kilometrih smo se na razpotju odločili, da ne gremo čez Nanos, ampak da do Velikega Ubelskega uberemo pot pod njim. Pot smo nadaljevali prešerne volje, klepetali smo in kar naenkrat je bil Nanos že za nami. Pod krili vetrne elektrarne se je mirno pasla čreda krav, mi pa smo se približali avtocesti, kjer nas je razveselila tabla z napisom Trst. Čeprav je bila tabla blizu, je bila do tja še dolga pot. V Podnanosu smo si ohladili žejna grla ob studencu, ki teče izpod Nanosa. Natočili smo si zaloge sveže vode in odšli naprej. Bil je lep, prazničen dan, 15. avgust, veliki šmaren. Žal so bile vse trgovine in gostinski lokali ob poti zaprti, mi pa smo zelo pogrešali karkoli mrzlega, da bi si pogasili žejo. K sreči so bili ob poti dobri ljudje, ki so nam ponudili osvežitve.

Prišli smo do Podrage. To je urejeno naselje z zanimivimi imeni ulic in čudovito lego sredi vinogradov pod cerkvijo sv. Mohorja in Fortunata. Na koncu vasi je v čast romarjem postavljena čudovita kapelica sv. Jakoba. Malo smo posedeli, si nabrali energije in začel se je najbolj naporen del naše poti: vzpon na Štjak. Pot se je vila med vinogradi,

vedno bolj je bila strma, razgled pa vedno lepši, a klanca ni in ni bilo konec. Končno smo prišli do Štjaka – to je vas brez trgovine in gostilne. Vse hiše so bile zaprte in sredi nedeljskega popoldneva nismo nikjer srečali žive duše. K sreči smo si lahko obnovili zaloge vode na pipi ob cerkvi. Na koncu vasi je ob stari šoli spomenik vsem žrtvam iz 2. svetovne vojne. Utrujeni smo sedli na breg in iskali hrib nasproti, kamor smo morali prispeti. Po ozki poti smo se začeli spuščati v dolino in nato še enkrat krenili v strmi klanec; na našo srečo je bil krajši od prejšnjega, a vendar – breg je breg.

Zares utrujeni, žejni, a zelo zadovoljni smo prispeli v Avber, na čudoviti kmečki turizem pri Faconovih. Gospodinja je bila zelo ustrezljiva in prijazna, tako da smo si kar rezervirali vikend paket v jesenskih dneh. Obisk ali nočitev pri Faconovih vam res priporočam. Zgodaj zjutraj smo si privoščili pravi kmečki zajtrk in se podali proti Tomaju. Na levi in na desni so nas spremljali vinogradi. Bilo je veliko oznak in tabel o vinotočih in prodaji vina, a mi smo pohiteli naprej do Krpelj. Toliko in tako lepo narejenih škarp in opornih zidov okoli hiš še nisem videla. Leta 2018 je bila večšina suhozidne gradnje uvrščena v Unesco reprezentativni seznam nesnovne dediščine. Občudovali smo, kaj vse zmorejo narediti pridne in delovne roke.

Brez vseh opozoril in formalnosti, da smo prešli državno mejo, smo prišli v Italijo, v kraj Repentabor. Bili smo presenečeni, saj kar naenkrat ni bilo več oznak za Jakobovo pot. Spet smo si pomagali z navigacijo, ki nas je pripeljala do Opčin. Po ozki tlakovani uličici smo se spustili za 200 metrov in prišli do Trsta. Ob obali smo si privoščili sladoled in hladno pivo. Med nešteto vespami, pešci in tramvaji smo iskali pot do cilja naše poti – cerkve svetega Jakoba.

Končno smo po 146 kilometrih prišli do mogočne stavbe sredi maj-

Končni cilj: cerkev sv. Jakoba v Trstu

hnega parka. Cerkev je zelo lepo urejena in z zunanje strani veličastna. Notranjosti žal nismo videli. Zaman smo hodili okrog cerkve in iskali župnika, da bi nam odtisnil še zadnji žig v naše knjižice slovenskih Jakobovih poti. Utrujeni, a zelo zadovoljni in zopet polni novih vtisov in dogodivščin smo sedli pod kostanje in uživali ob dobri kavici in še boljši italijanski pici. Čakala nas je le še pot domov in podoživljanje lepih trenutkov na poti.

V 4 letih smo v 16 dneh prehodili celotno slovensko Jakobovo pot v dolžini skoraj 700 km.

Pot nam je dala veliko, najbolj pomembno pa je, da smo hodili z veseljem, vsak s svojim namenom in željo spoznati skrite kotičke naše prelepe Slovenije. Najtežje se je odločiti in narediti prvi korak. Ko to storiš, mu vsi naslednji kar sledijo. In na koncu je vse tako, kot mora biti. Na poti je res treba imeti veliko potrpljenja, veselja in pogovorov, predvsem pa si lahko vsak vzame čas zase, za svoje skrbi in načrte.

Tudi mi že delamo načrte za naslednje leto.

Dragica Vrhovnik
Nejc Spruk

Z veseljem na poti

Ob Rudniškem jezeru

Objem, pozdrav, ostani zdrav

10. maja 2021 smo se že pred peto uro zjutraj začele zbirati na železniški postaji na Grabnu, nekatere še neprespale, ker smo ponoči neprestano pogledovale na uro, da ja ne bi zamudile. Ivanka je pripomnila, da gotovo že trideset let ni tako zgodaj vstala. Rana ura – zlata ura je bila, ko smo se že peljale proti prestolnici, po prestopu na drug vlak pa proti Primorski. V dobrih dveh urah in pol smo bile v Kopru. Tu imajo zastarelo železniško postajo, ki je s svojim valovitim terenom lahko kar nevarna. Ena izmed nas je padla; na srečo se ni hudo poškodovala, a boleč mezinček je vnesel grenak priokus. Ob prvi jutranji kavi smo počakale vodiča, ki nam je razkazal naše največje tovarno пристanišče, mesto Koper in veliko njegovih znamenitosti. V davni preteklosti je bilo to mesto na otoku. Ima zanimivo in bogato zgodovino, ki ji je pečat vtisnila beneška prevlada. Po propadu beneške republike so na tem območju dominirali Avstrijci, ki so leta 1827 zgradili nasip s cesto in otok povezali s kopnim. Po ozkih uličicah smo prišli do mestnega trga, kjer stoji znamenita Pretorska palača, v kateri je sedaj mestna hiša. Z osrednjega trga se vije glavna sprehajalna ulica z znamenitimi in zanimivo poslikanimi palačami. Ogledale smo si stolnico, ki so jo

obnavljali; v njej bodo namestili nove orgle – donacijo švicarske koncertne dvorane Tonhalle in bodo največje v Sloveniji. Naužile smo se toplega sonca in se sprostile ob primorski klimi.

Med kosilom smo si v koprski luki ogledovale, kako plujejo ladje in zapuščajo pristanišče. Čakala nas je še pot nazaj proti domačim krajem.

Zmenile smo se, da si ogledamo še Kočevje in 14. junija smo ga tudi obiskale. Vožnja je minila v prijetnem pomenkovanju in ogledovanju krajev, ki so hiteli mimo. Ko smo zapustile železniško postajo, smo se napotile proti cerkvi sv. Jerneja, kjer nas je sprejel gospod župnik. Razkazal nam je cerkev in predstavil zanimivo zgodovino kraja. Odšle smo do Kočevskega ali Rudniškega jezera, ki je nastalo po prenehanju izkoriščanja dnevnega kopa rjavega premoga. Okrog jezera je speljana naravoslovna učna pot, kjer smo si ogledale rastišča zanimivih rastlin. Po okusnem kosilu smo se odpravile do avtobusne postaje in se vrnile v prestolnico.

Na pohodih se pripetijo tudi stvari, ki jih ne pričakujemo. Tako je morala ena izmed pohodnic kar bosa opraviti pol poti, saj so ji razpadle

opanke. Smeha je bilo veliko, do nove obutve pa je prišla, ko smo prišle do prve trgovine s čevlji.

Zahvaliti se moramo naši Moniki, ki je tudi letos poskrbela, da smo malo drugače preživele dva lepa dneva.

Pohodi nam pomagajo krepiti telo, razvijati domišljijo, splestati prijateljstva in kar je najpomembneje – povezujejo nas. Tudi enostavno gibanje, kot je hoja, je ena najboljših stvari, ki jih lahko naredimo zase. Je osnovna oblika gibanja, najbolj naravna in zato najbolj zdrava.

Metka Mestek

Tudi to se zgodi

Dimnik

»Jutri ob sedmih bode pripravljena, pridem na kavo in greva!« mi je napisal Aleš. In sva šla. Spotoma sva se ustavila na Trojanah, kupila krofe in se odpeljala tja, kamor sva bila namenjena. Hitro sva bila tam, pod velikanom, ki se ponosno dviga proti nebu. Vsakokrat, kadar sem se zazrla vanj, mi je vzbujal občutek nedosegljivosti in hkrati privlačnosti. Želja, da bi bila na njegovem vrhu, je bila prisotna, odkar sem ga

prvič videla. Nisem pa bila prepričana, da ga zares kdaj bom.

Ko sva prispela, se je ekipa, ki je slovenskega in evropskega rekorderja v višino opremljala z oprimki, sidrišči in vrvmi, ravno prebujala. Krofi so jim šli v slast. Fantje in dekleta so postavljali plezalno pot, po kateri je naslednji mesec plezala bodoča zlata olimpijska prvakinja Janja.

Ker imam prava poznanstva, sem šla tja kot spremljevalka, podpornica in opazovalni firbec, ne pa kot profesionalna delavka za višinska dela. Nadelala sem si spodnji del jarmarskega pasu in šla za kolegom. Prve štiri etaže so bile hitro za mano, pri naslednjih štirih pa sem se že malo utrudila. Tudi pogled navzdol me ni več privlačil, saj se mi je malo vrtelo. Od sedmega stojišča naprej nisem več direktno pogledala dol. Pogled na okoliške hribe, ki so bili pod mano, je bil lep, višji je bil le Kum. Sava je bila videti kot majhen potoček, avtomobili pa kot otroške igračke. Kadar sem se ustavila za počitek, sem se varovala s popkovino na prečni palici lestve, po kateri sem šla gor. Med plezanjem varovanje namreč ni možno.

Nekje nad dvesto metri sem začela razmišljati: *Kaj za vruga počnem tu gor?* Bila sem utrujena, vrtelo se mi

je, ožuljeni roki sta me boleli kljub temu, da sem ju imela v rokavicah. Aleš je bil že na vrhu in je začel z delom, jaz pa sem ostala sama tam nekje med nebom in zemljo.

Še dobro, da sem mislila na to, da morda nikoli več ne bom imela možnosti povzpeti se sem gor in hvala bogu za vso to trmo, ki jo imam v genih. In sem šla. Težko, počasi, težko in še bolj počasi. Trajalo je dobro uro, da sem prišla čez vseh 13 lestev s po 82 prečnimi palicami, ki so me ponesle 350 metrov visoko. In potem še 5 kratkih metrov lestve, s pomočjo katere sem se povzpela na 360 metrov visok dimnik v Trbovljah. Veličastno, vam povem!

Prestrašena sem sedela na dimniku, a pogled navzdol, po Zagorju in po dolini, je bil neponovljiv, da notranjosti dimnika sploh ne omenjam – skrivnostna lepota, ki je fotografija ne pokaže, niti se ne da ujeti v objektiv, saj ima v premeru 7,7 metra. Vrsta občutkov se meša v glavi in telesu. Lahko bi še toliko pisala in pisala – to je pač treba doživeti.

Ko sem se vrnila iz tuljave, sem naredila nekaj krogov po »balkonu«, se za trenutek sprostila in naredi-

la nekaj posnetkov. Čestitala sem sama sebi, saj sem si spet uresničila eno od dolgoletnih želja. Res se vse zgodi, le dovolj si moraš želeli!

Še sreča, da tudi dol ni bilo treba iti po lestvi, kajti dlani so me tako bolele, da sem komajda še prijemala palice lestve. Ampak tu je bila že naslednja težava – brez varovanja se je bilo treba povleči iz *lojtre na štrik* do sidrišča in se vpeti, kar pa ni bilo enostavno. Preden mi je to uspelo, sem potrebovala kar precej Aleševih napotkov. On je ostal brez zgornjega dela pasu, ker ga je dal meni. Bilo me je preveč strah, da bi lahko razmišljala še o tem, kako se bo on spustil. A vendar se je, jaz pa za njim. Premilo bi bilo, če napišem, da je bilo grozno. Gledati 360 metrov v globino in viseti na 11-milimetrski vrvi, ob tem pa razmišljati, kaj in kako delati, da ne narediš na-

pake, res ni hec. Sila adrenalinsko se je bilo spuščati po velikanu navzdol, kjer sem dobila občutek, da sem muha enodnevnica: si in že te ni več, on pa stoji in živi tam nekje gor med oblaki.

Spust je trajal pol ure, vključno s kratkimi pogovori v delovni ekipi, ki so se z jamarskim vitlom spuščali gor in dol. Mimogrede – dobra iznajdba, ta vitel! Šele ko sem bila

vpeta na zadnjem, trinajstem sidrišču in sem zgornji del pasu vrnila Alešu, je adrenalin popustil in sem normalno zadihala.

Čeprav sem v naslednjih dneh imela nekaj težav z ožuljenima rokama in natrgano mišico na komolcu, mi nikakor ni bilo žal, da sem šla nanj. Na trboveljski dimnik.

Barbara Burja

Pozdravljeni odborniki Tunškega glasu!

Leto je naokoli in čas je, da se vam zopet malo oglasim, saj vem, da že delate s polno paro, da bo Tunški glas zopet zacvetel.

Predno pa nadaljujem, pa je moja dolžnost, da vas vse skupaj lepo pozdravim, vas, odbornike in seveda tudi ostale krajanje Tunjic, v nadalje pa vam tudi želim vesele božične praznike in seveda srečno, zdravo in zadovoljno novo leto, da bo boljše, kot je bilo zadnje.

Leta minevajo in tako se seveda tudi mi staramo. Ne vemo, koliko jih bomo še preživeli. Kar se tiče zdravja, sva še kar pri ži-

vljenju. Z žganjekuho sem že nehal, no, pa saj imam še nekaj kapljic v zalogi, a samo za zdravje.

Spoštovani Tunjičani, želim vam še enkrat veliko zdravja in bodite veseli.

Na dopustu v velikih divjih planinah, 1000 km stran

Še vedno državljan Tunjic!

Hvala za vse, ki se trudite, da tudi jaz dobim Tunški glas.

Besedilo in fotografije: Ciril Žagar

Janez Vrhovnik, Brzinov

Sinova poroka

Blaž in Ivana Rems, Joškova

Tukaj smo bili kar veseli

Pogovor o koreninah Slovencev

V petek, 13. avgusta, smo člani Društva Tunški glas na Jeršinovi domačiji v Tunjicah organizirali pogovorni večer z naslovom *Pogovor o koreninah Slovencev*. K pogovoru smo povabili upokojeno profesorico angleščine, publicistko in raziskovalko ljudske kulture Dušico Kunaver, kulturno antropologinjo, praktika barvne terapije in trenerko nevrolingvističnega programiranja Branko Urbanija ter ljubiteljskega raziskovalca izvirne zgodovine Slovencev Simona Prosen. Na dogodku, ki se ga je udeležilo veliko poslušalcev, se je govorilo o zgodovini Slovencev. Gostje so svoja raziskovanja podprli z dejstvi, ki pa se na določeni točki razlikujejo od uradne zgodovine.

Dušica Kunaver, Simon Prosen in Branka Urbanija so predajali znanje naših prednikov

Vsakogar od nas, Slovencev, zanima naša preteklost, ali zgodovina posameznika ali pa naše skupne države in naroda. Zanimanje za tovrstno temo se je pokazalo tudi na dogodku, ki se ga je udeležilo veliko slušateljev od blizu in daleč. Iskanje lastnih korenin ali korenin naroda je nekaj običajnega, samoumevnega in ni nekaj prepovedanega oziroma nekaj, kar bi ogrožalo druge narode. Pomembno je, da poznaš svoje korenine in svojo zgodovino, da veš, kdo si in komu pripadaš. Za vsak narod je pomembno poznavanje lastne identitete, pomembno je, da se je ljudje zavedajo, da se lahko postavijo ob bok drugim narodom,

da se ne utopijo med množico ljudi, ki ne vedo, kdo so in kakšna je bila njihova preteklost, in ki ne vedo, kaj si želijo biti v prihodnosti.

Ob preučevanju naših pesnikov, umetnikov, jezikoslovcev in drugih raziskovalcev naših korenin, katerih so se dotaknili naši gostje, je razvidno, da za pozno naselitev Slovencev ni dokazov, za slovensko prvobitnost v srednji in južni Evropi pa jih je kolikor hočete. Najtrdnjejši in najstarejši so jezikovni podatki v zemljepisnih imenih, ki izvirajo pri

staroselcih in ki so v srednji Evropi časovno pogojena z otoplitvijo po zadnji ledeni dobi. Imena, ki so razumljiva v slovenskem jeziku, istočasno opisujejo stvarne značilnosti poimenovanega objekta. To je nedvoumen dokaz. Slovenščina je pravi jezikovni muzej, saj so se prav v njej najbolje ohranile arhaične značilnosti indoevropskega prajezika. Svojevrstna potrditev je tudi ujemanje slovenščine s starimi indijskimi jeziki (sanskrta, dravidski jeziki), s slovenskimi koreninami in jezikoslovnim delom naših

Miha Čimžar, Kuharjev, je raztegnil meh na frajtonarici

Poslušalci so z zanimanjem poslušali o naši zgodovini

Prostor na Jeršinovi domačiji je ravno pravšnji za pogovore o starem znanju

davnih prednikov, ki so že od kamene dobe naprej živeli na sedanjem slovenskem in širšem evropskem ozemlju.

V pogovoru so nam gostje odstirali tudi že skoraj pozabljene šege in navade iz preteklosti našega naroda, med katere spadajo tudi pesmi – poezija, zgodbe – pripovedna književnost, zgodovinski dogodki in še marsikaj, kar je vezano na pozabljeni svet starodavne tradicije Slovencev in na zgodovinski razvoj samega naroda. Kot narod smo na to lahko zelo ponosni, saj je bilo na našem prostoru najdenih veliko predmetov, ki veljajo za najstarejše najdene predmete, in sicer: koščena piščal, ki velja za najstarejše najdeno glasbilo na svetu, najstarejše kolo, najstarejša šivanka ... Izvedeli smo še za mnogo zanimivosti iz naše davne preteklosti, na katere smo lahko ponosni. Nekaj so jih gostje opisali tudi za naše glasilo Tunški glas.

Beseda je med predavatelji lepo tekla, gostje so se dobro usklajevali in dopolnjevali. Za kulturni program so poskrbeli domači glasbeniki: Vokalna skupina COPZ župnije Tunjice pod vodstvom Marjete Čimžar je zapela dve pesmi – *Po Koroškem po Kranjskem* in *Prav lepo je res na deželi*, Miha Čimžar, Kuharjev, je na frajtonarico zaigral *Tri planike* in *Kaj mi nuca planinca*, Nuša Vrhovnik, Cerjeva, pa je iz citer privabila nežne zvoke in zaigrala venček pesmi z naslovom *Slovensko dekle*.

Poslušalci smo vsem nastopajočim in gostom pogovornega večera z veseljem prisluhnili. Preživeli smo čudovit in sproščen večer, poln toplote in ponosa na našo slovensko besedo, kulturo in zgodovino. Če bomo poznali in imeli radi svoje domače vrednote, bomo spoštovali tudi sosedove. Zahvaljujem se vsem gostom pogovornega in kulturnega programa za prijetno doživet večer. Še prav posebej pa se zahvaljujem Slavcu

Zanimive goste so prišli poslušat tudi iz drugih občin

Nekateri so si zapisovali

Petku in Ani Novak, Jeršinovima, za prostor, na katerem je potekal pogovor in je sovpadal s temo dogodka.

**Besedilo in fotografije:
Milena Erbežnik Klanšek**

Nuša Vrhovnik, Cerjeva, igra na citre

Ljudska dediščina o vodi, kruhu in lesu

Voda, kruh in les igrajo v letnem in v življenjskem krogu šeg pri praznovanju vseh starih praznikov v naši deželi osrednjo vlogo. Te tri vrednote so našega človeka od nekdaj spremljale od rojstva do smrti – od lesene zibelke do lesene krste, od krstne vode do škropljenja na parah, od kruha ob krstnem slavu do kruha ob sedmini. Ob vseh teh prelomnih dogajanjih je naš človek z različnimi čarodejnimi dejanji odganjal zlo in klical dobro.

Kruh

Ob rojstvu otroka je oče novorojenca postavil na mizo hlebec kruha, namenjen vilam rojenicam, da bi otroku sodile srečno življenje. Krstna pogača je otrokovi materi vlivala moč. Na poti h krstu je botra darovala beraču kos kruha. S tem je novorojencu zaželela dobrosrčnost in radodarnost.

S kosom kruha je fant odhajal k vojakom. Dražgoški krajček mu je izpovedoval dekletovo ljubezen, lectov srček pa je dekletu prinašal fantov odgovor.

Kruh je bilo zadnje darilo, ki ga je nevesta dobila ob odhodu iz domače hiše – da v novem domu ne bi bila lačna kruha. Kruh je bilo tudi prvo darilo, ki ga je mlada žena dobila ob vstopu v moževo hišo. Dobila je hlebec kruha in na njem hišne ključke. S tem ljudsko-pravnim dejanjem je tašča predala gospodinjstvo hiše mladi snahi. Svatovska pogača je ženinu in nevesti zagotavljala srečen zakon.

S kruhom se je gospodar zahvalil sosedom, ki so mu pomagali pri košnji in žetvi, in s kruhom je ob vseh praznikih obdaril obhodnike – kolednike, pustne šeme, jurjaše, kresnice ...

V trdi preteklosti naše dežele je bil kruh vedno svetinja. Pomenil je isto kot življenje – preživetje. Še danes pravimo, da moramo *priti do kruha* in tudi svojega otroka moramo *spraviti do kruha*, vedno nas mora biti strah, da nam ne bi kdo *odžrl kruha* in da bi zato morali iti *s trebuhom za kruhom*. Važno je, kdo ti *reže kruh* – ta je tvoj gospodar.

Voda

Tudi voda je bila od nekdaj prisotna pri vseh pomembnih dogajanjih v življenju posameznika in v življenju starosvetne slovenske vasi. Ob rojstvu je bil otrok krščen s krstno vodo. Ko je fant odšel k vojakom, ga je mati požegnala z vodo v želji, da bi se domov vrnil živ. Ko sta ženina in nevesta odhajala k svatbi, sta dobila »žegen« z žegnano vodo.

O božiču ob novem letu in veliki noči je bilo treba z žegnano vodo poskropiti domačijo, hlev, kaščo in polje. Žegnana voda je prinašala zdravje, srečo in dobro letino.

Voda je bila od nekdaj najbolj zanesljiv kažipot. V davni preteklosti so bile reke poleg sonca edini kažipot. Slovita jantarska pot od Baltika do Jadrana je večinoma vodila po rekah. Po rekah je vodila tudi pot od Črnega morja do Jadrana – po Donavi, Savi in Ljubljani; po tej poti je v naše kraje v davnih časih na ladji Argo prišel tudi Jazon z Argonavti.

Reke in jezera so bila nekdaj prebivališče poganskih skrivnostnih bitij. V belih meglicah ob rekah in jezerih so plesale bele vodne vile. V globini voda so imeli samotarski povodni možje svoje kristalne palače. Vsa ta skrivnostna bitja so se skrivala pred človekovim pogledom, a so se vztrajno vtikala v življenje starosvetne slovenske vasi in plačevala dobro z dobrim in hudo s hudim.

Skrivnost, ki se je danes ne da razložiti, pa je prav gotovo bajalica – rogovilasta leskova, včasih tudi vrbova ali glogova šiba. Bajalica je bila nekdaj (in je še danes) nenavadno uspešna pri iskanju vode.

Les

Naš človek je v preteklosti jedel z leseno žlico iz lesene sklede za leseno mizo, spal je v leseni postelji, oral je z lesenim plugom, vozil se je z lesenim vozom, vola je vpregel v lesen jarem, zgradil je lesen kozolec, izumil lesen mlin in leseno vodno žago, lesen kolovrat in lesen tkalni stroj.

Vokalna skupina COPZ župnije Tunjice pod vodstvom Marjete Čimžar poje na dogodku Pogovor o koreninah Slovencev
 ☞ Milena Erbežnik Klanšek

Ko se je rodil otrok, je njegov oče posadil drevo in ga zalil s porodno vodo – s tem je otroku pričaral dobro rast. Želel si je, da bi bila hči *vitka kot jelka* in sin *raven kot smreka*, postal naj bi *naše gore list* in da bi bil *korenjak, trden kot korenina*; vsako stvar naj bi trdno – *korenito naredil*, na stara leta pa naj bi bil *trdna stara grča*.

Les je imel osrednjo vlogo tudi pri vseh največjih praznikih, ko so po naši deželi na hribih, čim bliže soncu, goreli kresovi – Soncu v pozdrav.

Tudi krščanska šega kajenja s kadilom, z dišečo lesno smolo, izvira iz prastare predkrščanske vere v moč ognja. Pogosto so zažigali brinje, staro pogansko obrambno sredstvo proti zlim duhovom, ki pa je pomagalo tudi proti čarovnicam. Ko namreč pride čarovnica do brinja, začne na brinovih vejicah šteti iglice. Med štetjem se zagotovo zmoti in začenja vedno znova in znova šteti. Čas pri tem mineva in noč mine, ob sončni svetlobi pa vsa temna bitja izgubijo svojo moč.

Če potrebujemo pomoč ali zaščito, bomo še dandanes *potrkali po lesu*, da bomo s tem zbudili starrega, dobrega lesnega duha, ki že tisočletja spi v lesu.

Zimzeleno drevje ima svojo lastno, spodbudno govorico, saj bela, mrzla zima vendar ne more biti nepremagljiva, če pa ji tako uspešno lahko kljubujejo večno zelena smreka, jelka, bor, brin in druga zimzelena drevesa.

Vse te starodavne šege je naše trdoživo in trmasto ljudstvo prineslo v današnji čas in to kljub tisočletju tlačanstva in vsega hudega, kar so naši deželi prinesli pretekli trdi časi. V evropsko družbo narodov smo tako vstopili kot zanimiv narod z bogato, tisočletja staro kulturo.

Dušica Kunaver

Snovni in nesnovni svet naših prednikov

Mnogo črnila se je v zadnjem času prelilo na temo ekologije, trajnosti ter krožnega gospodarstva. Zdi se, kot da odkrivamo toplo vodo, saj če se ozremo nedaleč nazaj v navade in način življenja, dela in gospodarjenja naših prednikov, lahko ugotovimo, da so bili izjemno trajnostno naravnani. V to so jih silile razmere, zavedali so se, da so zelo odvisni od narave; temu gre pripisovati tudi njihovo močno povezanost z naravo, ki je narekovala njihov način življenja, praktičnega in še zlasti duhovnega. Prav nobena navada, kretnja, opravilo, predmet, oblačilo, oprava, postavitev hiše – objekta, rituali ali obredi, pravila, način priprave in uživanja hrane, verovanja, rojevanja, ženitve, dedovanja, skratka nič v njihovem življenju ni bilo prepuščeno slučaju ali anarhiji, vse je potekalo v natančno določenem redu in največkrat v nenapisanih, a vsem dobro znanih pravilih. Vsak obred je imel svoj točno določen namen. Vse te navade, običaje in verovanje se da dandanes tudi znanstveno razložiti in dokazano imajo vpliv in pomen na zdrav in harmoničen način življenja, na primer: s pomočjo svetlobe in barvne terapije lahko zdravimo in revitaliziramo fizično in energijsko telo – naši predniki so to vedeli intuitivno, danes pa tudi znanstveno dokazano vemo, da se le 40 % svetlobe, ki pride v telo skozi oči, porabi za to, da mi gledamo in opazujemo svet okoli sebe, 60 % svetlobe pa potuje do hipotalamusa in naprej do naših organov in vpliva na naš metabolizem. Z barvami in svetlobo torej energijsko hranimo naše notranje organe.

Seveda se moramo ob vsem tem zavedati tudi tega, da smo ljudje v osnovi energijska in duhovna bitja, manifestirana v fizično telo; tega so se naši predniki zelo dobro zavedali, zato so duhovnemu življenju dajali prednost pred materialnim in posvetnim.

Strukturalna antropologija pravi o tem, da se vse, kar delamo, vse o čemer razmišljamo in ob čemer čustvujemo v treh generacijah zapored, zapiše v človeški DNK, zato tudi radi rečemo, da »ima telo spomin«. Naši predniki niso delali zapisov, saj je prenos znanja in navad potekal iz generacije v generacijo in še vedno je tako, a ob tem je treba vedeti, da prenos znanja prehaja iz prve generacije na tretjo generacijo oziroma da so dedki in babice prek pravljič, zgodb, običajev, dela, obredov, pravil in norm prenašali bogato nesnovno dediščino na svoje vnuke. To je bil povsem spontan naravni proces, saj otroci niso hodili v vrtec, ampak so bili doma, sobivali so z družino, čuvali so jih stari starši (pa tudi vile, škrti, angeli in druga mitološka ter bajeslovna bitja).

Stari starši so se zavedali svoje pomembne naloge, bili so cenjeni in spoštovani del družbene skupnosti, nanje so se obračali po nasvete – na moške kot modrece pri gospodarjenju, diplomaciji ter obrambi svoje družine, vasi ali skupnosti, na ženske pa kot na modre žene, ki so znale zdraviti, svetovati pri vzgoji, včasih tudi čarati ali priklicati nad ljudi dobro. Ženske, zlasti tiste, ki so bile nerazumljene, odrinjene ali kako drugače izpostavljene ter zaznamovane, pa so včasih svojo moč usmerile tudi v slabo in takih žensk so se ljudje bali. Nad ljudi so znale namreč poslati zlo in uroke, zato so že od nekdaj poznali zaščito pred uroki, zlim pogledom in druge vrste zlom. Ena od močnih oblik zaščite pred zlom je bila in je še vedno rdeča barva. Nekoč so dojenčkom, ki so jih nesli h krstu, v nečke vstavljali rdeče trakove, mladim deklicam so v lase vstavljali rdeče trakove, iz rdečih trakov so pletli zapestnice ali ogrlice. Tudi na porokah je bila obvezno prisotna rdeča barva. Še do konca 19. stole-

tja so bile na belokranjskem ženske poročne obleke rdeče barve, kasneje sicer bele, a vedno nujno z rdečimi dodatki (cofki na šlajerju – pajčolanu, rdeče rože v poročnem šopku ali nekaj rdečega v spodnjem perilu), moški pa so nosili rdečo rutico ali rdeč cvet. Tudi ob slovesu od pokojnika so bili ob pokojnikovi krsti nepogrešljivi rdeči nageljni. Prav iz tega razloga je rdeča barva v ljudskem izročilu tako zelo čislana in ima apotropijsko (varovalno) vlogo.

Zaščito pred negativnim in pred nesrečami so znali priklicati tudi z rastlinjem – rastline moči so spleтали v šopke in jih zatikali za tramo-ve v hleve, kašče ali na kozolce in s tem varovali živino in pridelek pred strelo. Kadar se je pripravljalo k nevihti ali je grozila kaka druga naravna nesreča, so tako posušeno in blagoslovljeno rastlinje vrgli na ogenj v hišno peč in po pričevanju s tem odgnali nadloge. Prav tako so apotropijski venčki varovali dom in domače, da zlo ne bi niti vstopilo v hišo ali prišlo nadnje in njihovo družino.

Naloga starejših generacij je prenos znanja, iskanje svojih korenin ter resnične in prave zgodovine – ta pa se ne išče le v uradnih zgodovinskih zapisih. Zgodovina v uradnih pisnih virih izhaja iz zgodb zmagovalcev. Ob slavljenju zmage so zmagovalci pripovedovali po svoje prirejene zgodbe ob vinu, kar dokazuje bese-

da ZGODO – VINA, ZGODBE OB VINU. Pravo »zgodovino« najdemo v bajkah, pripovedih, pratikah, običajih, legendah, arheoloških najdbah ter starih zgradbah, svetih prostorih, predmetih moči ... Lepa slovenska beseda za resnično zgodovino je povestnica (povem po vesti) in od tod tudi izraz povestica, ki ga je nadomestila beseda pravljica. Če se dobro poglobite v naš, slovenski jezik, boste ugotovili, da je to naš največji zaklad. Dokazano je, da ima slovenski jezik ohranjene elemente prajezika; staroslovenščina se v 80 % ujema s sanskritom (star indijski jezik, prepoznan kot najstarejši jezik na svetu) in celo sodobna slovenščina beleži 60 % ujemanje s sanskritom. Posebnost slovenskega jezika je dvojina, pomen besed pa je opisen, razlagalen ali opozorilen (če jih beremo nazaj). Vsi mi, ki nam je slovenski jezik materni jezik, torej razmišljamo in delujemo drugače kot ljudje, ki jim je materni jezik eden od umetnih jezikov (angleški, nemški, švedski ...). Staroslovenski jezik je prajezik in nam omogoča večdimenzionalno predstavo ter kreativno razmišljanje.

V svojih raziskovanjih sem odkrila neverjetno usklajenost vzhodnjaške vede feng shui z načini urejanja prostora v Sloveniji. Ugotovila sem, da so vse naše stare hiše in objekti postavljeni po pravilih feng shui; gre za več sto let stare hiše – naši predniki prav gotovo niso odšli na vzhod, da bi proučevali to vedo,

kajti ta znanja so pri njih že obstajala. Vsaka hiša je postavljena in orientirana po naravni legi, tako da energija kroži umirjeno, ostre linije niso usmerjene na hišo, če pa se taki postavitvi ni bilo mogoče izogniti, se je na mesto, od koder bi lahko prihajala taka ostra energija, postavila kapelica ali križ. Poti do hiše so zavite, vhod je pravilno pozicioniran, razporeditev prostorov do potankosti določa mesta, kje za mizo sedi kdo od družinskih članov in kjer je najsvetejši del hiše. Hišo in njene prebivalce varuje bližnji hrib ali pa večje drevo ob hiši. Prav nič ni prepuščeno naključju; dekorativni okraski na hiši imajo svoj namen, pa naj bo to glinena svarica, vstavljena v zračno lino pod krovom, ali freska svete podobe, znamenje – kapelica na robu posestva, rezljana vrata ali pohištveni elementi (največkrat omare, postelje in zibke), na katerih je največkrat upodobljena roža življenja ali sveta podoba, inicialke IHS ali gorenjski nagelj.

V generaciji ali dveh so lahko vsa ta znanja, navade, običaji in verovanja izgubljena in v pozabo bo odšel še zadnji avtohtoni, trenutno edini preživeli staroselski narod v Evropi. Kljub vsesplošni brezbriznosti do naših izvornih korenin verjamem, da nam v skupno in v višje dobro uspe ohraniti bogato zakladnico, ki so nam jo zapustili naši predniki v obliki snovne in nesnovne dediščine.

Branka Urbanija

Na Pogovoru o koreninah Slovencev so poslušalci z zanimanjem poslušali o naši zgodovini

✎ **Milena Erbežnik Klanšek**

Korenine Slovencev

Slovenci imamo zelo bogato preteklost in izjemno védenje, če se tega zavedamo ali ne. Zato lahko rečemo, da imamo globoke korenine. Treba je le odpreti oči in ostale čute, opustiti dogme in prepričanja. Pri raziskovanju preteklosti je poleg arheoloških in pisnih virov treba upoštevati tudi vse ostale vire, ki so nam na voljo, in sicer narodopisje (etnologija), vero, religijo, jezikoslovje, značilnosti kraja in prostora (*lat. Genius loci*), bajeslovje ter ljudsko izročilo. Preteklost se nato v vsej svoji globini in širini začne odstirati kar sama; vsebuje tudi modrost in etičnost, ki sta ključni vrednoti človeštva. Prostor, v katerem živimo, je bil vedno središče in križišče mnogih poti (npr. Jantarska pot, rečna povezava s Črnim morjem itd.). Zato so naši predniki razvili lastnost, ki jim je omogočala preživetje – zaprtost pred tujci. Verjeli so vase, ne v nekaj zunanjega. Vera namreč pomeni verjeti sebi. Prvotni (predkrščanski) pomen vere je resnica, zvestoba, prisega in jamstvo. Danes tega ne razumemo več, zato se nam zaprtost zdi nekaj slabega; ne glede na to pa smo prav zaradi te miselnosti še vedno lahko ponosni nosilci naše kulture in jezika, ki se je tako ohranila več tisočletij.

Kaj so naše korenine? To je dediščina naših prednikov, ki je ostala v fizični pa tudi v nefizični obliki, na nevidnem (subtilnem) področju. Svojih korenin se zavemo šele, ko se razbesni vihar. Na telesu lahko opazujemo različne fizične značilnosti, ki so rezultat dedovanja, vpliva okolja ... Prav tako na nevidnem področju (biopolje) nosimo zapise iz otroštva, o preteklih dogodkih in naših prednikih. Morda bi bila za to najbolj ustrezna primerjava z rastlinami. Kaj vpliva na njihovo rast? Kvaliteta semena, rodovitnost zemlje, klimatski pogoji, križanje, cepljenje rastlin ... Tudi na ljudi vplivajo podobni dejavniki: kraj bivanja, klimatski pogoji tega kraja,

mešanje med ljudstvi (če je osnova ljubezen, je to zaželeno), tradicija družbe, v kateri živijo, vzgoja v otroštvu ...

Osnovni identiteti naših prednikov sta bili poštenost in svoboda. Če človek ni pošten do samega sebe, do vseh ostalih živih bitij ter do narave, ne more biti svoboden. Takratna družba je bila **pravotvorna**, torej je bila družba urejena in suverena. Stara slovenska beseda za pravo je **pravda** (koren besede je -prav-). Davno v preteklosti je način življenja določalo ljudsko obredje, ki je bilo sestavljeno iz navad in običajev; slovenski pregovor pravi: *Navada je železna srajca*, dandanes pa temu pravimo tudi tradicija. Slovar slovenskega knjižnega jezika pojasnjuje besedo *tradicija* kot nekaj, kar se je ustalilo v življenju neke skupnosti s prenašanjem iz roda v rod – navada, običaj in tudi, kar se je uveljavilo, doseglo na področju kake dejavnosti med njenim daljšim obstajanjem, torej izročilo. Marsičesa od tega si danes ne znamo več razložiti, toda – naši predniki so to »živeli« in prav zato tradicija in navade nudijo občutek pripadnosti narodu.

Naši predniki so izbrali način prenosa modrosti med generacijami skozi ljudsko pripoved (**pravljice**, povestnice). Tudi slovenska mitologija ohranja izjemno védenje, saj je bogata ter zelo dobro ohranjena. Slovenska beseda za mitologijo je bajeslovje; izhaja iz korena -baj- (baj-ati), v pomenu čarati, prerokovati, pripovedovati. V slovenskem bajeslovju imamo Kresnika (v dvojni vlogi, kot knez Slovenov in sin božanstva) in Kurenta (šaman), ki sta slovenski posebnosti, že v prazgodovini znani samo pri Sloven(c)ih. Domače ime za šamana je **vrač**, torej oseba, ki uporablja **čar**, čarovnik (vrač-čar, brano z desne proti levi, palindrom). Posebnost našega šamana je, da pleše skupin-

ski ples (torej za celotno skupnost) in za doseganje spremenjenega stanja zavesti uporablja zvonce. S **Kresnikom** sta povezana kres in Janez Krstnik, ker izhajata iz iste osnove, ta osnova pa je prvotna indoevropska mitologija. Povest o Kurentu in vesoljnem potopu nam pripoveduje, da je Kurent Kranjecem dal trto in ajdo. Naši predniki so gojili ljubezen do čebel, med katerimi je vrsta, kranjska sivka, poimenovana po prednikih. O tem, kako velik pomen so imele čebele pri naših prednikih, pričajo edinstvene panjske končnice, ki so prav tako slovenska posebnost. Med, prvotno sladilo, ki jo delajo čebele iz nektarja in mane, je živilo, ki ga ni potrebno predelati in je hkrati nepokvarljivo ter prvo zdravilo (medicina). Zato ne preseneča slovenski pregovor, ki pravi »da mu je padla sekira v med«. Izvirnosti naših prednikov dokazuje tudi najstarejša zobna zalivka na svetu, narejena iz čebeljega voska, to je *Loška zalivka* iz okolice Črnega Kala, stara 6500 let. Naši predniki so imeli torej vse, kar je treba imeti za stalno naselitev in preživetje s pomočjo kmetijstva. Zanimivo je, da je koledar (poimenovan tudi kot arijski, aleksandrijski, etruščanski ... koledar) danes star 7529 let. Izvira torej iz časa, ko je kmetijstvo že postalo glavni način preživetja, posledično pa so na našem področju nastale stalne naselbine. Kar je logično, saj kmetijstvo potrebuje koledar. Skoraj toliko je star hrastov deblak (plovilo, narejeno iz masivnega kosa debla, tudi drevak), ki je bil najden v mrtvem rokavu Mure pri Hotizi. Za ta čas preseneča z velikostjo, izbiro lesa in konstrukcijo plovila. V približno to obdobje sodi tudi začetek ljubljanskih koliščarjev. To je bila za tisti čas izjemno napredna civilizacija in se je med drugim ponašala tudi z odličnimi metalurgi in oblikovalci kovin. V tem času lahko zaslutimo tudi alkimijo, ki je tedaj nadomeščala današnjo znanost in tehnologijo. Alkimija pa ni bila le veda o plemenitjenju kovin, temveč tudi plemenitenje človeka, saj je ta-

krat še vsebovala »duhovno noto«. Sestavni del alkimije je bila tudi magija, pri nas bolje poznana kot **čarovništvo**. Začetki pridobivanja in predelovanja železove rude pred 4500 leti so na naših tleh, visoko v gorah, najdbe nižje v dolinah pa so mlajše. To pomeni, da so predniki znali živeti in preživeti visoko v gorah, zato še danes ohranjamo domača imena kot so **Gorice**, **Gorenjska**, **Gorjanci**, **Gornji** ... Imeli so znanje, kako gojiti trto na strmih tleh in iz nje narediti zdravilno in obredno pijačo – vino; vino s takšnimi lastnostmi je danes le še vino **Motnik**. Kasneje so koliščarji iznašli kolo, ki je poživilo celotno družbo, še posebej kmetijstvo, trgovino, obredje in še bi lahko naštevali. Še do dandanes so se ohranile **tičnice**, ki nas vežejo globoko v prazgodovinski čas in še vedno vsebujejo poseben zapis. Tičnice so izbrani prostori v naravi, ki jih imenujemo tudi gaji in so nekdanj služili različnim obredom. Slovenska posebnost so tudi kosezi, ki so skrbeli za obrambo in obrede, kot je ustoličevanje vladarjev. Izvoljeni so bili izmed kmetov, ki so se odlikovali predvsem po poštenosti in modrosti. Zato so kosezi bili osnovni temelj poštenosti in svobode. Ker so izhajali iz koscev (kosec-kosez), je njihova posebnost tudi kozolec, ki je v uporabi samo na slovenskem etničnem ozemlju. Kozolec je izjemni spomenik slovenske vernakularne arhitekture, torej arhitekture, ki je plod nešolanih mojstrov, ki so svoje znanje plemenitili z izkušnjami prednikov in to modrost prenašali iz roda v rod. Družba je razvijala arhitekturo, ki je bila namenjena človeku in njegovim vsakdanjim dejavnostim, ne pa megalomanskih stavb (kolosejev, templjev itd.), ki so bile namenjene razkazovanju prestiža.

Slovenski jezik ima veliko številno narečij, s pomočjo katerih lahko razberemo etruščansko-venetske napise, obenem pa najdemo izjemno podobnost s sanskrtom ter dravidskim jezikom. Današnji slovenski in prvotni indoevropski

Pogovor o koreninah Slovencev je potekal v prijetnem ambientu Jeršinove domačije

✉ **Milena Erbežnik Klanšek**

jezik (ki je prajezik našega prostora in evropskih jezikov) ter sanskrt imajo dvojino. Slovenščina je edini jezik z dvojino na svetu, ki se uporablja kot uradni jezik neke države. Slovenščina je izjemno povedna – besede so pomenske, na primer: beseda *divji* je prisotna v mnogih toponimih in besednih zvezah; zaradi nerazumevanja naše lastne preteklosti ima negativen pomen, v resnici pa pomeni le to, da so tujci naše prednike videli oziroma so jih imeli za svobodne, medtem ko oni sami niso bili. Druga beseda z neverjetno sporočilnostjo je beseda *živa*, ki se pojavlja v besednih zvezah *živa skala*, *živa voda* ... To pomeni, da so naši predniki vedeli, da je celotna narava živa, da vsebuje tudi energijo in duha in so tako tudi ravnali z njo. Naši predniki so tudi že pisali, kar je logično predvsem glede na starost ljudstva in razvitost družbe. Pisali so na različne materiale, med drugim tudi na bukov les, in od tod tudi ime za pisavo – bukvica. Na bukov les so pisali zato, ker se ta les lahko cepi, zato je primeren za izdelavo tankih plošč. Še bolj pa je pomembna simbolna (znakovna, čarna) pisava, ker je večpomenska. Ohranili sta se dve stari slovenski besedi za simbol – *čar*, v pomenu, da s simboli lahko čaramo, in *cahen* – s cahnom so nekdanj označevali lastnino, obenem pa dodali energijski zapis, subtilno sporočilo. Novejše raziskave razkrivajo, da je

sveti Hieronim uporabljal pisavo, ki je bila predhodnica glagolice in je z njo pisal v svojem jeziku. Ta jezik danes imenujemo slovenski. Poleg pisnih virov tudi ljudsko izročilo potrjuje, da je bil sveti Hieronim slovenskega rodu ter da je na Nanosu kuril **kres**. Kresovanje je bilo obredno dejanje in sestavni del naše tradicije – spomnimo se na Kresnika. Naša družba se ni ločevala po spolu in med moškimi in ženskami je veljala enakovrednost. Zato je ženska dedovala prav tako kot moški, imela je tudi vladarsko funkcijo – spomnimo se kraljice Vide, Gospe svete iz Ljubljane), in to v času, ko je bilo v naši okolici to nekaj nepredstavljivega.

Vse zapisano priča o tem, da smo izvorno, torej staro ljudstvo, ki že zelo dolgo živi v teh krajih. Posledično smo s temi kraji tudi zelo močno povezani – kraj je v ljudeh pustil močan pečat in tudi obratno, ljudje smo dali in pustili pečat kraju. Vse navedeno kaže tudi na to, da smo drugačni od drugih ljudstev, kar pa seveda še ne pomeni, da smo vredni več ali manj; pomeni le to, da smo nekaj posebnega, da smo unikatni, originalni in da moramo to izvirnost ohraniti za naše potomce, tako kot so jo naši predniki ohranili nam.

Simon Prosen

... Zgodovinska izvirnost Slovenije ...

Ko bom umrl, pojdite na tičnico

O tičnicah na širšem Kamniškem

Pred krščanstvom so se naši predniki od duš svojih rajnkij najverjetneje poslavljali na tako imenovanih tičnicah, od koder so ptice odnašale duše preminulih v nebo. Na širšem Kamniškem taka naravna svetišča kar nekaj časa niso bila zabeležena, kar pa seveda še ne pomeni, da jih ni bilo. Po zaslugi prijaznih domačinov je leta 2020 trgovskemu potniku Matjažu Kremenšku uspelo odkriti dvojce takih ledinskih imen – hribček Tičnica nad Špitaličem in hribček Na tičnici v Stolniku.

Po sledih na novo odkritih tičnic se je odpravila tudi domačinka Milena Erbežnik Klanšek, ki je ob pomoči Mitja Fajdiga uspela zbrati nekaj zanimivih podrobnosti. Sestavek prinaša drobce še ohranjenega ustnega izročila o naravoverju na Kamniškem in je obenem poziv domačinom, da če karkoli pomnijo o tičnicah, naj to sporočijo Mileni Erbežnik Klanšek.

Osnovno o tičnicah

(Matjaž Kremenšek) Verjamemo, da je spodaj zapisano mnogim bralcem povsem neznano, čeprav se dotika tako naše lokalne kot tudi

splošne slovenske prazgodovine ter naše staroselske in staroverske prabiti. Bralcu prepuščamo oceno, kako pomembne so bile te reči za naše prednamce nekdanj in kako še vedno, tudi po preteku minulih tisočletij, po drobcih odzvanjajo v sedanji čas. Naši prapredniki so živeli v gradiščih, utrjenih naselbinah na gričih. V njihovi neposredni bližini so bile tičnice, svetišča v naravi. Še dandanes se oboje množično ohranja v ledinskih imenih vsepovsod po naši domovini. Gradišča so v naši stroki dobro znana. Umeščajo jih v čas železne dobe in obdobje Keltov vse do rimske dobe. V čas junaških bojev, v nemirni čas selitev, vojn, nevarnosti in negotovosti. Pa tudi v čas blagostanja in širnih trgovinskih povezav.

Vzpentine Tičnice so v stroki še popolna neznanka in so sad globoke intuitivnosti zavzetega opazovalca narave in odkritelja zares smiselne pomena gričev s temi ledinskimi imeni, gospoda Leopolda Severja. Razkrile so se mu kot zanesljivi kažipot v našo, SLOVENSKO, širitisočletno prisotnost na tem območju, kjer smo bili slovensko go-

Justin Klanšek in Miha Šlebir
na Blekarjevi tičnici

✉ Milena Erbežnik Klanšek

voreči ljudje od nekdanj gospodarji na svojem. Tičnice po slovenskem ozemlju praktično vedno najdemo v neposredni bližini gradišč, kar pomeni, da obe značilni skupini gričev zagotovo segata v tisti davni čas. In o teh tičnicah bo tukaj tekla beseda.

(Mitja Fajdiga) Treba je poudariti, da je večino tehtnega o tičnicah kot svetiščih naših prednikov že raziskal ter obelodanil Leopold Sever (1939-2019) v svoji knjigi *Tičnice iz naravoverja: zanesljivi kažipoti v slovensko prazgodovino* (samozaložba, 2013, Male Lipljene). Ker so mnoga ledinska imena na Slovenskem (pra)

Špitališka tičnica, pogled s severa, je zdaj košenica na polici prisojnega pobočja

✉ Mitja Fajdiga

Ledinsko ime tičnica pri domačiji Pri Novaku nad Špitaličem

zgodovinsko povedna, ni dvoma, da je gospod Sever v tičnicah odkril prvine prezrte slovenske starosvetnosti. Ljudje so bili nekdanj še bolj kot danes prepričani, da duša takoj po smrti, se pravi »še gorka«, ne gre v onstranstvo, temveč določen čas tava po tostranstvu in trpi. Koliko časa bivanja v zemeljski čakalnici so naši staroselski gradiščarji »namenjali« dušam, ni znano. V krščanstvu je optimalni čas za odhod duše po večno plačilo sedem dni, zato obstajajo sedemdnevnic; seveda je dolžina trpečega breztelesnega stanja odvisna od kreposti rajnega v času zemeljskega bivanja. Da bi sorodniki in znanci skrajšali muke pokojnikov duše, so se v predkrščanskem času zbirali na posebnem griču, po navadi blizu gradišča, in tam opravljali obredje v obliki klicanja, petja in molitve. Tu so prihajali v stik z božjimi poslankami, pticami, ki so opravljale po božji volji odrejen odhod v večnost. Da bi se jim prikupili, so pticam na posebnih oltarjih darovali hrano. Krajem, kjer so naši predniki s pomočjo božjih poslank, »tic«, izrekli prošnje za duše pokojnikov, so rekli tičnice.

Čeprav je Leopold Sever v svoji knjigi dokumentiral skoraj dvesto tovrstnih ledinskih imen na širšem Slovenskem (tudi v zamejstvu), se odkrivajo še nova. Pri tem mu je pomagal Matjaž Kremenšek, ki službeno vsak dan potuje po slovenskem podeželju. Še dandanes mu od starejših ljudi mimogrede uspe izvedeti za kakšno »novo« tičnico. Tako je v Jastroblih v Tuhinjski dolini izvedel, da starejši ljudje še pomnijo tičnico pri domačiji Novak nad Špitaličem, medtem ko v Stolniku obstaja ledinsko ime Na tičnici (predlogi iz interaktivnega spletnega atlasa www.geopedia.si). Leopold Sever bi bil na novo odkritih tičnic izjemno vesel, saj v njegovi obsežni knjigi med belimi lisami manjkajo prav tičnice na Kamniškem.

Na terenu

Raziskovalca slovenstva Mitja Fajdiga in domačinka Milena Erbežnik Klanšek sta šla v začetku septembra

Šlebirjeva tičnica – Pri Rozki, na hribčku stoji zdaj hiša

✉ **Mitja Fajdiga**

2021 po sledi Kremenškovih novoodkritih tičnic, da izvesta še kaj več. Začetni poizvedbi sta se izkazali za točni. Na špitališki domačiji Pri Novaku sta naletela na najemno gospodarico, ki pa jima s podrobnostmi o nekdanjem starosvetnem svetišču pod kmetijo ni znala pomagati. Prijazno ju je napotila k lastnici domačije.

V Stolniku sta od domačinov izvedela, da se nekdanji hribček Na tičnici novodobno imenuje Pri Rozki – Čekijeva tičnica, ker na hribčku zdaj stoji hiša. Matjaž Kremenšek v duhu dolgoletnih raziskav na terenu domneva, da zidane stavbe, hiše in kmetije stojijo na vrhovih nekaterih tičnic ali tik ob njih šele v najnovšem času – zadnjih 100 oziroma 150 let. Razlog je veliko strahopoštovanje kmečkega človeka do vseh naravnih pojavov in nekdanjih svetih krajev. Ponekod po vaseh pa sta iz različnih razlogov spomin na staro izročilo in podzavestni strah do odpočivališč prednikov že tako zamrla, da med vaščani ni bilo več nobenih ovir za uporabo teh prostorov tudi za tuzemske namene.

Razen redkih izjem so tičnice na našem prostoru svoje lastno ponov-

no odkritje dočakale še vedno nedotaknjene in nenaseljene – kakor neme priče nekdanjih dni. Obdržale so tišino in mir. Vsaka duša potrebuje ob prehodu v zasmrtje torej ravno tisto, kar najdeva. Tudi tista, ki morda še vedno izgubljena tava nekje tam okoli. Tekom stoletij, predvsem pa v novem času, so poleg stolniške tudi nekatere druge tičnice dokazano dobile nova, drugačna imena, večinoma po novih lastnikih, ko so stari rodovi prenehali biti varuhi starega izročila. Žal je tudi to eden od razlogov, da nazivov in lokacij nekaterih takih ledin ne bo več mogoče iztrgati zgodovinski pozabi, ker se jih pod tem imenom preprosto nihče več ne spominja. Več o obeh tičnicah je kasneje zbrala Milena Erbežnik Klanšek.

(Milena Erbežnik Klanšek) Prvo vest o griču s tičnico v Stolniku in v Motniku mi je 13. avgusta 2021 na Vinskem Vrh, na Jeršinovi domačiji, na *Pogovoru o koreninah Slovencev* posredoval Mitja Fajdiga. Za obe starosvetni svetišči mu je povedal Matjaž Kremenšek. Po informacije o stolniški tičnici sem odšla k domačinoma, k vaškemu kronistu Ivanu Nograšku, Vrtnarjevemu,

in k Ivanki Vrhovnik, Holcarjevi. Ivan je za stolniško tičnico sicer že slišal, a o njenih skrivnostih ne ve ničesar. Dodal pa je: »V otroških letih smo se tam veliko igrali, med drugim tudi ravbarje in žandarje. Ko pa smo odrasli, smo se tam dobivali in hodili vasovat v okoliške kraje. Dobimo se na tičn'ci!, smo se zmenili in odšli naprej.« Prav tako ne Ivanka in ne njeni znanci v Stolniku, ki jih je o tem povprašala, ne poznajo skrivnosti o tičnicah.

V Stolnik sva šla skupaj z možem Justinom. Najprej sva obiskala nekaj domačinov, ki so potrdili poimenovanje griča, na katerem sta okoli leta 1950 sezidala hišo domačina Stane in Rozka Šlebir, Čekijeva. Od takrat naprej se Na tičnici imenuje pri Rozki – Čekijeva tičnica. Domačin Miha Šlebir, Čekijev, nama je povedal, da poleg Čekijeve tičnice obstaja še Blekarjeva tičnica. Prvotnemu imenu tičnica so dodali še imena lastnikov. Po tem se nakazuje, da je bilo vse starosvetno svetišče, kot ena tičnica. Tudi Miha nama o tičnicah ni vedel ničesar povedati. Nedolgo nazaj je hrib z ledinskim imenom Blekarjeva tičnica odkupil Franc Šimenc, Jerina iz Zgornjih Stranj; vrh hriba je znižal in ga za lažjo kmetijsko obdelavo poravnal. Tudi Šlebirjeva tičnica je bila pred gradnjo hiše višja za dva metra. S temi novodobnimi posegi v nekdanje svete prostore so z njihovih vrhov morda za vedno izginili tudi vsi materialni dokazi o morebitnih originalnih starosvetnih

obrednih platojih, od preostalega ne svetega prostora zamejeni z nasipi in jarki. Na srečo jih je še vedno mogoče dobro zaznati in občutiti v redkih še iz tedanjih časov povsem nedotaknjenih tičnicah drugod po Slovenskem, tudi na Gorenjskem.

Po pogovoru z najemno gospodarico pri špitališki domačiji Pri Novaku sem se naslednji dan sestala z lastnico Novakove domačije. Lastnica o starosvetnem svetišču na njihovi domačiji ničesar ne ve. Spomnila se je le očetovih besed, da je ob spravilu sena za dotično senožet vedno dejal: »Zdej gremo pa na tičn'co pospraviti seno.« Ta stavek mi je potrdil to, kar je odkril Matjaž. Gospa je prijazno ponudila, da povpraša še sorodnike, prijatelje in starejše ljudi v Jastrobju, kjer je Matjaž prvič dobil informacijo o njihovi tičnici. Nihče ji ni znal ničesar povedati, razen starejše sestre, ki se tudi spominja očetovih besed. Lastnica Novakove domačije je povedala še to, da so se na njihovi domačiji primki pogosto menjali in nekaj se jih spomni: Škerjanc, Novak, Cerar in Učakar.

Ko bom umrl, pojdite na tičnico
Čeprav o na novo odkritih, zgoraj omenjenih starosvetnih svetiščih nisem dobila ničesar in nikogar, ki bi še karkoli vedel ali poznal pomen tega svetišča, trdim, da je vedenje o tičnicah v ustnem izročilu okoli Tunjic in širše v Kamniški občini še danes živo. Znanka mi je namreč zaupala izkušnjo ob slove-

Ledinsko ime Na tičnici; Šlebirjeva in Blekarjeva tičnica v Stolniku

su svojega očeta: *Ko je bil moj oče na smrtni postelji, je meni in bratu rekel: »Ko bom umrl, zame ni treba plačevati maše, ampak pojdita na tičnico!«*

Poziv domačinom

Verjamemo, da kdo od starejših še karkoli pomni o svetiščih v nara- vi, kakršne so bile tičnice. V svojih vaseh in svojih domačih krajih morda kdo še lahko najde kakšen spomin, primeren za objavo. Kdor je pripravljen tovrstne drobce izročila ohraniti za zanamce, naj se obrne na urednico glasila Tunški glas, na gospo Mileno Erbežnik Klanšek, ali na telefon: 051 428 173 ali e-naslov (urednistvo.tunskoglas@gmail.com).

uredila Milena Erbežnik Klanšek

Naši rojaki po svetu

Letos se nam je po elektronski pošti iz Argentine javila Luchka Potočnik – Lučka Potočnik. Lučka Potočnik se je rodila leta 1949 v Buenos Airesu mami Katarini Košir. Mama je bila doma v Mekinjah, oče v Škofji Loki, stara mama pa pri Krtu v Košišah.

Lučko zelo zanima stara rodovina Krtovih, še posebno pa zadnji član

družine Krt, mučenik France, ki je bil med vojno pod Krvavcem mučen do smrti. Zanima jo tudi vse o Jakobu Koširju, ki se je poročil s Nežo Sitar, Spodnjo Sitarjevo. Zakonca sta živela v prazni Vinškovi hiši na Vinskem Vrh. Imela sta sedem otrok. Lučka ima kar bogato zbirko o svojem rodu, o Krtovih in Koširjevih. Neverjetno dobro pozna razmere v naših krajih in odlično

pozna slovenščino. Po nekih zvezah dobi tudi naš časopis Tunški glas, ki ji veliko pomeni. Sam sem ji poslal nekaj odgovorov na njena vprašanja. Obljubila je, da bo mogoče kaj napisala za naš časopis o življenju Slovencev v Argentini, kjer jih kar dosti živi.

Lučka, pošiljamo ti lepe pozdrave iz Tunjic.

Ivan Nograšek

Zgodovina tunjiških domačij

Zgornji Hribar, hišna številka Laniše 6, nova Laniše 5

Po dostopnih podatkih se je pri Zgornjem Hribarju 13. maja 1823 rodil gospodar Primož Romšak (1823-1912). Leta 1848 se je poročil z Marjeto Sitar (1829-1908) s Cerkljanske Dobrave.

Njuni otroci:

Jurij (1849-1925), poročil se je leta 1895; živel je na Grabnu št. 43 v Kamniku, kjer se še sedaj reče Pri Jurju;

Franca (1852), poročila se je leta 1893 v Tunjice št. 41 k Mevžarju;

Helena (1855), poročila se je leta 1878 v Ulrichsberg v Avstriji;

Primož (1857), leta 1886 se je oženil na Cerkljansko Dobravo;

Matija (1860-1946), gospodari naprej;

Franc (1865), živel je v Kamniku.

Pri hiši sta bila še dva strica, in sicer Matija Romšak (1825-1883), ki je

Jože Vrhovnik, Cerjev, Rudi Sedušak, Komovčev, mladoporočenca Slavka Romšak, roj. Sedušak, Komovčeva, Janez Romšak, Zgornji Hribar

umrl na Koroškem, v Železni Kapli, in Jur Romšak (1821-1875), ki je umrl v Ljubljani. Pri hiši so imeli v reji tudi tržaškega najdenčka Necar-da Nazarija (1836-1895). V tistem času so v tržaških javnih hišah po-brali deset nezakonskih otrok pro-situtk in jih razdelili po kmetijah v tedanji občini Tunjice. Vsi otroci so kmalu pomrli, le pri Zgornjem Hri-barju je ta rejenec doživel 59 let.

Naslednji rod

Matija Romšak (1860-1946), poročil se je leta 1899 z Marijo Koželj (1865-1926), Zgornjo Koželjevo iz Laniš 10. Njuni otroci:

France (1899-1899);

Anton (1901-1902);

Janez (1902-1945), gospodari na-prej, padel je v drugi svetovni vojni;

Terezija (1903-1978), poročena z Ignacijem Vinškom, Mhlavovim;

Matija (1906-1993), poročen z Juli-jano Robič iz Kranjske Gore. Živela sta na Blejski Dobravi.

Naslednji rod

Janez Romšak (1902-1945), žena Angela Vrhovnik (1905-1958), Pocinova.

Njuni otroci:

Angela (1927-2004), poročena z Janezom Pregledom, Zgornjim Dolenčevim;

Marija (1928-2012), poročena z Jo-žetom Vrhovnikom, Cerjevim;

Janez (1930-2005), gospodari na-prej.

Naslednji rod

Janez Romšak (1930-2005), žena Stanislava Sedušak (1921-1995), Komovčeva.

Njuni otroci:

Marjetka (1954), poročena s Franci-jem Blejcem iz Zgornjih Jarš;

Janko (1960), gospodari naprej;

Eva (1965), poročena s Stanislavom Černevškom, Vočnikom.

Naslednji rod

Janko Romšak (1960), poročen z Vero Hlade (1973) s Križa.

Njuna otroka:

Blaž (1997), Katarina (1999).

*Ivan Nograšek
Milena Erbežnik Klanšek*

Zadaj: Ana Čimžar, Lesnikarjeva, roj. Vrhovnik, Pocinova, Jernej Čimžar, Lesnikarjev, Angela Romšak, Zgornja Hribarjeva, roj. Vrhovnik, Pocinova; na sredini: Marija Romšak, Zgornja Hribarjeva, Angela Romšak, Zgornja Hribarjeva; spredaj: Janez Romšak, Zgornji Hribar

Zadaj: Janez Romšak, Zgornji Hribar, Jože Pregled, Zgornji Dolenčev, Marija Vrhovnik, Cerjeva, roj. Romšak, Zgornja Hribarjeva, mladoporočenca Angela Pregled, Pregledova, in Janez Pregled, Pregledov

*Janez Romšak,
Zgornji Hribar
in njegova
žena Stanislava
Romšak, roj.
Sedušak,
Komovčeva*

*Angela Romšak, Zgornja Hribarjeva, Marija
Romšak, Zgornja Hribarjeva*

*Janez Romšak, Zgornji Hribar s
hčerko Marjetko*

*Zadaj: tri sestre, rojene Romšak, Španove s Cerkljanske Dobrave:
Francka Klanšek, Vovkova, Rozka Koželj, Jerušekova, Ana Koželj,
Mevžarjeva, Matija Romšak, Zgornji Hribar, Jurij Romšak, Zgornji
Hribar, Franca Romšak, Zgornja Hribarjeva, poročena k Mevžarju;
na sredini: Marija Romšak, roj. Koželj, Zgornja Koželjeva s sinom
Matijem, Marjeta Romšak, roj. Sitar, s Cerkljanske Dobrave, Vovkov
oče, Gradišekova botra; spredaj: Terezija Romšak, Zgornja Hribarjeva,
Janez Romšak, Zgornji Hribar, Mihael Romšak, sin Jurija Romšaka*

*Janez Romšak, Zgornji Hribar, Angela Pregled, Pregledova, Vera
Romšak, Zgornja Hribarjeva, roj. Hlade, s Križa, Janez Hlade s Križa,
Janko Romšak, Zgornji Hribar, Milan Vrhovnik, Cerjev, Marjetka
Blejc iz Zgornjih Jarš, roj. Romšak, Zgornja Hribarjeva, Mija
Vrhovnik, Graverjeva, Eva Černešek, Vočnikova, roj. Romšak, Zgornja
Hribarjeva, Pavle Juhant, župnik, Gašper Černešek, Vočnikov, Blaž
Romšak, Zgornji Hribar*

*Matija Romšak (1860-1946),
Zgornji Hribar*

Zgodovina tunjiških domačij

Spodnji Hribar, hišna številka Laniše 7, nova hišna številka Laniše 4

Posest je bila po nekdanjih merilih velika za pol grunta, spadala pa je pod gospodstvo Jable.

Kot prva gospodarja na Hribarjevi domačiji sta najdena Simon, rojen leta 1811, in Marija Koželj, Spodnja Koželjeva, rojena leta 1816. Poročila sta se leta 1841.

Njuni otroci:

Andrej (1841);

Janez (1843-1929), gospodari naprej; Terezija (1847), poročila se je k Zgornjemu Sitarju na Mlaki (Tunjiška Mlaka) številka 9;

Marija (1850), poročila se je k Zgornjemu Žganu na Mlaki (Tunjiška Mlaka) številka 6.

Naslednji rod:

Janez Mlakar (1843-1929) in njegova žena Terezija Kočar (1863-1908), Pogačarjeva iz Zagorice številka 2, Stranje.

Njuni otroci:

France (1885-1912), 11. maja 1912 umre po fantovskem pretepu s fanti iz Dobrave na Favšnem robu;

Marija (1888-1896);

Ana (1890-1896);

Janez (1892-1894);

Frančiška (1895-1965), živela je v Mekinjah; njen edini sin Dominik (1919-1941) pade kot prva žrtev v drugi svetovni vojni v Kamniku, pri Titanovi brvi – po njem je poimenovana Mlakarjeva ulica v Kamniku;

Simon (1897-1974), gospodari naprej; Neža (1901-1978), poročena pri Nivčarju, z Janezom Uršičem (1898-1982).

Naslednji rod:

Simon Mlakar (1897-1974) se je leta 1919 poročil z Angelo Uršič (1900-1976), Jankovo iz Stolnika.

Njuni otroci:

Jožefa (1920-2005), poročena z Andrejem Kočarjem (1908-1975), Spodnjim Dolencem;

Ana (1921-2008), poročena z Mihom Šlebirjem (1909-1981), Čekijevim iz Stolnika;

Marija (1923-2006), poročena z Janezom Rozmanom (1909-1991) iz Vodice;

Ivanka (1924-1924);

Rozalija (1926-1994), poročena s Stanetom Šlebirjem (1926-1980), Šlebirjevim iz Stolnika;

Ciril (1928-1929);

Terezija (1930-2003), poročena z Rudolfom Vinškom (1931-2018), Mhlavovim;

Antonija (1932), živi v Kamniku, poročena s Petrom Laniškom

(1931-2001);

Ivan (1933-1996), gospodari naprej;

Jožef (1937-2008), poročen z Marijo Kemperle (1940) z Županjih Njiv;

Simon (1942), poročen z Marinko Klanšek (1945-2012), Vovkovo.

Ivan Mlakar z ženo Angelo

Zlata poroka Simona in Angele Mlakar, leta 1969

Simon Mlakar na konju z bratom Ivanom

Poroka Marije Mlakar, Spodnje Hribarjeve in Janeza Rozmana

Spodnji Hribarjevi in Žvabovi

Ivan Mlakar s harmoniko, Peter Vrhovnik, Cerjev, na Veliki planini

Spodnji Hribarjevi, družina Simona in Angele Mlakar

Naslednji rod:

Ivan Mlakar (1933-1996), poročen z Angelo Jagodic (1936-2014), Bosjakovo iz Apna.

Njuni otroci:

Marinka (1963), poročena s Tonetom Gerbicem (1958) iz Zgornjih Stranj;
Janez (1964) poročen z Majdo Vrhovnik (1969) iz Studenca, živita v Studencu;

Rozi (1966), poročena s Srečotom Pungertarjem (1963), živita na Vrhpolju;

Ciril (1968), poročen z Anico Kuhar (1968), živita v Mekinjah;

Ana (1969), poročena z Jožetom Levcem (1965) iz Zgornjega Tuhinja;

Miha (1972), gospodari naprej.

Naslednji rod:

Miha Mlakar (1972), poročen z Eriko Sušnik (1968) z Gozda.

Njuni otroci:

Anže (1993), živi na domu z Urško Jolić iz Litije;

Jure (1995), živi na domu s Tjašo Zaletel iz Nasovč.

*Ivan Nograšek
Milena Erbežnik Klanšek*

*Poroka Ivana
Mlakarja in Angele
Jagodic. V zadnji
vrsti: Tomaž
Podjed, Žvabov,
Marija Kemperl,
Jože Mlakar, Joža
Jagodic*

Spodnji Hribarjevi, družina Simona in Angele Mlakar

Vinšani in Favšarji

Že od nekdaj so se fantje iz posameznih delov Tunjic zbirali skupaj, v svoje skupine. Močno so se družili skupaj, kot eden so bili. To se je še prav posebno odražalo v vaških pretepih, ki so bili nekdaj kar v modi. Najbolj znana in zloglasna »tolpa« je bila doma na Vinskem Vrh, kjer je bilo pri vsaki hiši po več sinov.

Drugi so bili Favšarji, junaški fantje s Favšnega roba. Med njimi je bil najbolj znan Jožef Grkman, po domače Mlakarjev Jože, rojen leta 1899. Kadar so se v Matijevi gostilni začeli prerekati in kregati, je Jože molče odšel ven, na cesto, kjer je pobral nekaj kamnov, slekel je srajco in te kamne zavil v srajco. Vrnil se je v gostilno in s tem »punklom« začel tolči po glavah srboritih fantov. Ker je bil Jože tudi izredno velik in močan, za povrh pa še žleht, so se ga vsi bali. Ponavadi je v gostilni hitro naredil red. Čez nekaj let je Jože odšel v Argentino, a se je kar kmalu vrnil. Nikdar se ni oženil in nikjer ni dolgo živel. Umrl je leta 1973, star 74 let.

O enem izmed takšnih preteпов sem si zapomnil pripoved Vinšekovega očeta z Vinskega Vraha oziroma Škletovega Franceta o tem, kako je bilo, ko bil še fant. Rojen je bil leta 1875. Pri Matiju, kjer je bil krčmar njegov starejši brat Jožef, se je vnel splošni pretep. Jože Kosirnik, Zgornji Kosirnikov Pepe, kasnejši Omevc, je imel v žepu vedno konec verige za privezovanje telet; v Tunjicah tej verigi še danes rečemo telečji »cungl«. Pepe je mlatil vse od kraja, najbolj po glavah. Škletov France je še pravočasno pobegnil na prosto. Tekel je čez Mohtovo dvorišče, kjer pa je bila ravno takrat polna jama »na frišno« ugašenega apna. V temi je štrbunknil v jamo, tako da je imel apno tudi čez glavo. V apnu pa je bil zasajen kol, s katerim so prejšnji dan mešali apno, da so ga gasili. Zgrabil je ta kol in ga potisnil med noge naslednjemu, ki je pritekel za njim, tako da je tudi ta padel v apneno jamo. France se je

le s težavo skobacal iz apna, temeljito »obzidan« in bel do vrha glave. Pripovedoval je, da se je še nekaj dni videla bela sled vse od Mohta pa do njegovega doma, kjer je on hodil prejšnji večer. Do jutra se je komaj očedil apna, ki ga je imel tudi polna ušesa.

V tistih časih je bil na križišču, domačini so rekli pri Mohtovem plevniku, kjer je bila kasneje vaška mlekarna, lesen ozek prostor, kjer so shranjevali pleve žita, na sredini križišča pa še otok, na katerem je rasel obžagan gaber. Pri tem gabru so se ob večerih zbirali fantje, Tunčani, in če so bili dobre volje, so zapeli kakšno narodno. Ko so leta 1895 po hudem potresu Tunčani obnavljali cerkev, je stari Zoklar, Janez Vrhovnik, znan daleč naokoli kot montažer cerkvenih zvonov, pri Jamovcu tesal težke hrastove tramove, na katere bo obesil zvonove. Mimo je prišel Luka Vrhovnik, po domače Pocinov Uka, ki je veljal in še vedno velja za najmočnejšega Tunčana, kar je znanih v naši zgodovini. Zoklar se je trudil, da bi ta težki hrastov les obrnil, da bi ga potesal še po drugi strani, pa ga zaradi teže ni mogel. Uka mu reče, da če mu da za liter vina, da ga bo sam nesel okrog Jamovčeve hiše. Zmenila sta se, stavila sta in Uka je res dvignil ta na pol obtesani tram. Toda zaradi prevelike teže se je v njegovem telesu nekaj premaknilo in od takrat naprej menda Uka ni mogel več zadrževati vode v telesu. Kmalu po dogodku pri Jamovcu je Uka odšel v Ameriko. O njem vemo le še to, da so ga 5. avgusta 1913, ko je bil star 45 let, ubili njegovi sodelavci, ker ni hotel štrajkati. Med tem, ko so vsi delavci štrajkali, je Uka kar delal. To se je zgodilo v Združenih državah Amerike, v Trinidadu v državi Colorado.

O Pocinovem Uku in njegovi moči še danes krožijo različne pripovedke, med drugimi tudi ta, da je na cvetno nedeljo prinesel v cerkev tako dol-

go butarico, da so mu pevci na koru njegove šibe privezali na ograjo na koru.

O fantovskih pretepih vemo, da so se končali tudi tragično. Pri Grlušeku so imeli deklet Julijano, ki naj bi dobila domači grunt, zato so se vaški fantini kar pošteno borili, kdo jo bo dobil. Pri hiši so se stekli domači fantje. Med tem pretepom je 23-letni Andrej Nograšek, Zgornji Naumov, dobil udarec po glavi z železno palico in zaradi možganske krvavitve je v hudih bolečinah čez dva dni umrl. To se je zgodilo v letu 1904. Krivdo so naprtli Sušakovemu fantu. Govorili so, da menda po krivici. »Dobil je« 8 let zapora. Ko je »arest odslužil«, je odšel v Ameriko. Pred kratkim sta njegova vnuka z ženama obiskala Tunjice; zanimalo ju je, od kod izhaja njihov rod in kar s težavo smo jima povedali o njegovi žalostni usodi.

Drugi tragični dogodek je zabeležen 11. maja 1912. V fantovskem pretepu z Dobravčani na Favšnem robu je umrl 27-letni France Mlakar, Spodnji Hribarjev. To je bil že četrti Hribarjev potomec, ki je umrl v mladosti. Preživeli so le trije, dve hčerki in sin.

Naj omenim še veliko tragedijo. Pri Jamovcu so leta 1932 zadavili 74-letno gostilničarko, štirikratno vdovo Ivano Rakef, menda zaradi dedovanja. Zločin so ugotovili šele po daljšem času. Storilec ni bil domačin in je pobegnil čez mejo, drugi osumljenec pa je dobil 20 let ječe in je med drugo svetovno vojno za posledicami tuberkuloze umrl v zaporu.

Pri Jamovcu se je zgodila še ena velika neumnost. Favšar, France Sedušak, Komovčev, po poklicu je bil čevljar, se je pri vojaki vpisal v podoficirsko šolo, ki jo je nadaljeval še po odsluženem vojaškem roku. Čez kakšno leto je prišel domov na dopust. Oblečen je bil v paradno obleko, za pasom pa mu je visela dolga vojaška sablja, ponos in okras vsakega kadeta. Tak je vstopil v vaško gostilno Pri Jamovcu, kjer

pa se je že zadrževala skupina fantov z Vinskega Vrha. Ti so se takoj lotili poniževanja mladega podoficirja. Kar nekaj časa so jezicali, nazadnje pa mu je eden od Vinšanov potegnil sabljo iz nožnice, jo vtaknil v stol in ji odlomil konico. Kakšno sramoto so naredili mlademu kadetu! Kako naj to opraviči pred svojimi predpostavljenimi?

Spor med Favšarji in Vinšani se je močno poglobil. Šele prihajajoča vojna je ta spor omilila in izničila, kajti vojna je vzela kar veliko fantov, še posebno z Vinskega Vrha – kar sedem.

Naj povem še to, da je prej omenjeni Zgornji Kosirnikovi oziroma Omevčev Pepe kasneje hodil po Tunjicah in gospodinjam »flikal« prelučnjane lonce. Ukvarjal se je tudi s prepovedanim lovom na divje živali, ki jih je lovil v zanke in streljal. Ljudje so mu rekli »raubšic«. Oženil se je in imel

tri otroke. Leta 1956, 26. januarja, ponoči, se je nekje na Košiševem hribu podhladil in umrl. Star je bil 68 let.

Ker sem prej omenjal Škletove fante, naj povem še to, da je bilo pri Škletu osem sinov, zanimivo pa je to, da so se kar štirje oženili h Komovcu na Vinski Vrh. Janez je kot najstarejši vzel vdovo po tragično preminulem gospodarju. Jožef se je oženil s hčerko Frančiško in prevzel gostilno Pri Matiju. France se je poročil z drugo hčerko, z Micko, in gospodaril pri Vinšku na Vinskem Vrh, Mihael pa se je oženil s Komovčevno Ano in jo pripeljal na dom pri Škletu. S Škletovimi fanti se je priimek Grkman raztrosil po Tunjicah in tudi po okolici.

Po drugi svetovni vojni so te skupine izginile in tudi vaških fantov je veliko manj.

Ivan Nograšek

Spomini

*Spomini so na dan privreli,
spomini izpred davnih let,
da mir mi dušni bi vzeli.
Vsega, kar bilo je dano,
nisem zaužil
in drugim sem prepustil máno.
Danes, ko so leta tu,
po spominih se sprehajam ...
prijetni v srcu so ostali,
težki v pozabi so zaspali.
Srečen, da sem rad imel,
da sem ljubil ves ta svet,
da sem storil vedno to,
da ljudem bi dobro bilo.
Danes starost mi ramena stiska,
a duša mi od veselja vriska.
Bilo je lepo,
pa še in še in še bo!*

Jože Ramuta

Tunjice po zaselkih

Vas Tunjice je neformalno razdeljena na posamezne zaselke. Eden takih je Vinski Vrh, ki je tudi dejansko ločen od ostale vasi, hiše pa so: Vinšek, Komovc, Pocin, Pehk, Jeršin in Kaplan, v starih zapisih pa tudi Hrust in Bukunk.

Včasih je bil v Tunjicah dobro znan sedemkoračni ples, »siebenšrit« so mu rekli, plesali pa so ga na besedilo: *Pes pa nima repa več, kdo mu ga je odsekal preč, pr' Pocin, pr' Jeršin', okrog hriba pr' Vogrin!* Godec je to melodijo igral in igral, veseljaki pa so plesali.

Drugi tak zaselek je Favšni rob, ki zajema področje od Malezije pa do Mlakarja, mogoče pa še tudi naprej. Od kod je to malo nagajivo ime, nam ni znano, zajema pa hiše na obeh straneh ceste, tako Tunjice kot tudi Tunjiško Mlako; cesta čez Favšni rob namreč deli vas na Tunjice in Tunjiško Mlako.

Naslednji je Srednji rob, ki »pobere« hiše od Strehovca pa do Škleta. Tako ime je dobil, ker je nekako na sredi vasi. Po drugi vojni je Tone Lah, Zgornji Kosirnikovi, na Srednjem robu delal opeko – zidake. Delal je z rokami, ker elektrike ni bilo.

Zadnji rob, ali kot mu Tunjičani rečemo »une Tunce«, zajema hiše po grebenu od Goloba pa do Jerušeka. To je dejansko »zadnji rob« na zahodnem delu tunjiške fare. Na Zadnjem robu je kar nekaj večjih kmetij. Pred leti je bila na začetku Zadnjega roba pri Spodnjem Golobu velika gramoznica. S tem gramozom so posuli cesto vse do Kamnika.

Celotne Košiške so včasih spadale pod Kamnik, v 19. stoletju pa se je del Košiš zaradi nižjih davkov in večje oddaljenosti od Kamnika prepisal v Tunjiško Mlako. Košiške

so še vedno od Krta pa do Sušaka. Med obema vojnama so rudarji iz Trbovelj v Košišah na Sušakovem v dnevnem kopu kopali premog.

Ostala je še Dolina ali uradno Laniše, ki je prvotno, do leta 1920, spadala pod Občino Stranje. Včasih so mame učile otroke, kako naj si najlažje zapomnijo imena vseh hiš v Dolini; obstajal je rek, ki to omogoča in se glasi: *Vočnik je stopil k Lanišek, da naj Cerij vpraša Dolenca, če Hribar ve, da je pod Žvabom Koželj.* Tako so si otroci najlažje zapomnili imena vseh hiš v Dolini, čeprav obstajajo kar štirikrat dvojna imena hiš, kot Spodnji in Zgornji. Danes skoraj na sredi Doline nastaja kar nova vas z novimi hišami.

V novejšem času je nastalo tudi naselje Na Jamah, menda poimenovano po apnenih jamah, kjer so nekoč imeli ugašeno apno za gradnjo cerkve. Zlobni jeziki pa temu delu rečejo kar Dolina farao-nov, to je od Jamovca pa do Bitna.

Prek potoka Tunjščica so bile na travniku naravne jame, kjer so nekoč pozimi pridobivali led za kamniške ledenice za hlajenje pijače.

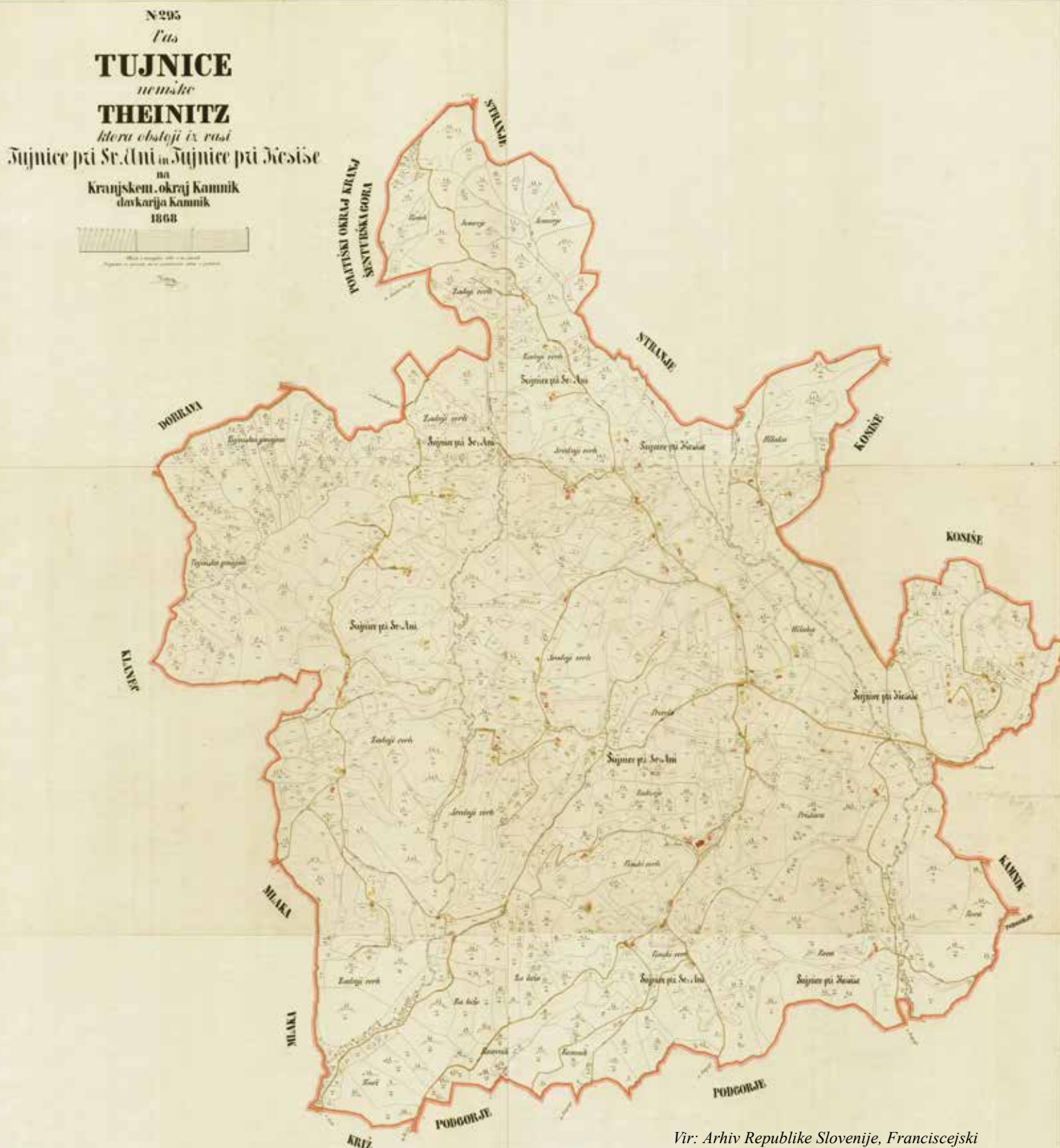
Tunjška Mlaka ali Mlaka so se včasih imenovala Tunjice pri Ko-

šišah, ostale Tunjice pa Tunjice pri sv. Ani; razdeljene so bile na Zadnji Vrh, Srednji Vrh in Vinski Vrh. To lahko vidimo tako na zelo starem zemljevidu iz leta 1826 kot tudi še na zemljevidu iz leta 1868. Zadnji Vrh in Srednji Vrh

sta danes poznana kot Zadnji rob in Sredni rob.

Zanimivo je, da je na teh nekaj kvadratnih kilometrih zemlje v Tunjicah skoraj 90 ledinskih imen.

Ivan Nograšek

Vir: Arhiv Republike Slovenije, Franciscejski kataster za Kranjsko, k. o. Tunjice, leta 1868

Domoljubje

Človeško življenje od samega začetka izbira med dobrim in zlim. Tu gre za razločevanje pri ljudeh, ki nismo vsi vedno in vsakokrat pravični in iskreni. Ljudje se ne odločamo vedno za resnico in pravico, smo grešni in grešimo, pogosto se motimo. Človek, ki pa se za resnico in pravico trudi in prizadeva, pa potrebuje sposobnost razločevanja duhov. Sposobnost in voljo za ločevanje med dobrim in zlim. Odkriti in izločiti vsako laž, ki se kaže tudi v hinavščini, zapeljevanju, zavajanju, goljufiji. Žal mnogi resničnost in pravičnost, poštenost ali pobožnost samo igrajo, ko jim je to le maska za prevare. K lažnivim spadajo tudi obrekljivci, ki drugim, poštenim in sposobnim, namerno jemljejo ugled in položaj v družbi. Sem spada tudi izločevanje sposobnih, poštenih, dobrih, vernih ljudi, ki se jih le zato, ker so verni, razglašajo za slabe, nesposobne, zaostale, nevedne, zastarele, tradicionalne in preživle. Izogibati se moramo tudi pohujšanju in zavajanju, posebej kadar nas zaradi tega vleče v zlo, izključevanje, jezo ali sovraštvo. Celo starši so lahko zapeljivci. Ni malo očetov in mater, ki svojim otrokom govorijo: Nikomur zaupati in nikomur verjeti! Na ta način z nezaupanjem trgajo osebne odnose, z »ne verjeti« pa se prekinja pot do resnice. Starši

bi morali svojim otrokom večkrat govoriti o razločevanju med dobrim in zlim. Eno in drugo je namreč prisotno v svetu. Posebej bi morali govoriti o odrešenju po Jezusu Kristusu, o Bogu, Očetu in Svetem Duhu, o upanju, da se vsak lahko reši. Jezus je edini dar nebeškega Očeta za rešitev sveta. Odločitev zanj je rešitev iz zla.

Za vsakega človeka je odrešilno, če zna in zmore vso to zlaganost in krivičnost izločiti iz svojega življenja. Bog nikogar ne izključuje, želi zveličanja vsakogar. Izključi se vsak sam, če se povsem odloči in vztraja v zlu.

Domoljubje – ja, nacionalizem – ne

V Splošnem religijskem leksikonu piše, da je domoljubje občutek zakoreninjenosti, privrženosti in vdanosti domovini: ljubezen do domovine, patriotizem. V antičnih političnih skupnostih je bilo domoljubje glavna krepost, domovina pa vrhunska vrednota.

Kršćanstvo v domoljubju prerašča vse omenjene oblike izključevanja in sovraštva, ker smo po veri vsi otroci nebeškega Očeta in zato med seboj bratje in sestre. Že Sveto pismo Stare zaveze priporoča sprejem tujcev, krščanstvo pa priznava domoljubje tudi vsem drugim, ki imajo svojo domovino. Domoljubje je vezano na domovino, na deželo, v kateri je kdo rojen, v kateri živi in je matična država njegovega naroda. Človekova izkušnja domovine je izraz njegove naravne potrebe po ukoreninjenosti, vdanosti in privrženosti. Pri starih Grkih in Rimljanih je bila domovina vrhunska vrednota, domoljubje pa glavna krepost.

Vojne, revolucije in preganjanja so postala stalnica zadnjih dveh stoletij; tudi v 21. stoletju postajamo priče »eksodusa« mnogih narodov, kolon beguncev zaradi porajajočih se ideologij, zmotnih stališč, ki kršijo vse naravne vrednote, naspro-

tujejo veri, posebno krščanstvu, ter povzročajo razkristjanjenje. Vse to vodi v svetovni kaos. Vzornik nam je blaženi škof Anton Martin Slomšek, ki je zapisal, da je domovina naša ljuba mati, da smo dolžni pomagati k sreči domovine in vsakega prebivalca. Slomšek nas kot vzor domoljubja uči, kaj v praksi pomeni ljubezen do domovine: to je, da ljubimo svojo domovino in nismo proti domovini drugih narodov; domoljubje da, nacionalizem ne, je bilo njegovo prepričanje in vodilo. Tako kot spoštujem svojo domovino, spoštujem tudi domovino drugih.

Slovence so skozi zgodovino v pravo smer vodili domoljubi, ki se s svojo ljubeznijo do domovine niso kitili in bahali, temveč so jo živeli, ker še nismo bili samostojni. Tudi v svojem duhovniškem življenju sem pogosto pri mnogih župljanih doživel lepoto te navezanosti – kako so bili posamezniki navezani na svoj dom, rod in kraj in kako so totalitarizmi kruto trgali te vezi, posebno pri beguncih. Da smo Slovenci obstali v zgodovini, se moramo zahvaliti Cerkvi in domoljubju naših prednikov. Kot župnik na Selih pri Kamniku sem spoznal rojaka duhovnika, pesnika Gregorija Malija, ki nam je, kot begunec v Argentini, zapustil čez sto domovinskih pesmi s pretresljivo ljubeznijo do domače hiše, župnije in lepote domovine. Pred smrtjo se mu je že bledlo od te ljubezni in želje, da bi po smrti počival v domači zemlji, kar pa se mu ni uresničilo. Naj navedem samo en njegov verz: *V Sloveniji sem rojen, v Sloveniji doma, Slovenija kraljica je mojega srca.*

Ta domovinski duh se je vsa ta leta po drugi svetovni vojni uničeval v naših ateističnih šolah. Žal se še vedno nadaljuje še tudi trideset let v samostojni Sloveniji. Sramota! Prvo dejanje domoljubja se mora znova dogajati v naših družinah, pa tudi v naših vrtcih in šolah. Tu pa manjka poenotenja, nazaj bi morali priklicati že močno izgubljeni čut za dom in domovino in se otes-

ti nostalgije po Jugoslaviji. Kako bomo preskočili to pregrado? Le s spremembo mišljenja in ravnanja. Kdaj bo Slovenija spet kraljica našega srca, pesem in vriskanje? Upanje nam dajejo prebujeni in opogumljeni domoljubi. Po zaslugi Toneta Kuntnerja in Ota Pestnerja ter drugih domoljubov že deset let deluje Festival Mati domovina. Iz pogovora na Nova-24TV sem razbral naslednje misli: Slovencem manjka srčnosti, te srčne radosti, da imamo končno svojo državo v svoji domovini. Slovenci smo v zgodovini doživeli veliko prebujenj, pomladi. Toda ta izpred 30 let je edina, ki je dossegla samostojnost. Zakaj se je ne

veselimo v celoti, kaj nas pri tem hromi? Srčnost in kultura je garancija za obstoj slovenskega naroda. Toda težko je biti srčen v taki deželi, kjer je ljubezen do domovine razglašena za nacionalizem. Od kod med Slovenci toliko sprevrženih ljudi, ki ne zmorejo resnice in pravice? Srčnost je ali pa je ni! Ne da se je ukazati. S festivalom vzbujamo upanje, da bomo prebudili ljubezen do domovine; za vsako zimo pride pomlad. Anton Krkovič rad poudarja, da moramo biti zavestno zvesti domovini. Naj cveti tisoč cvetov ob prepevanju domoljubnih pesmi, a temu petju je dodana grenka kaplja, ker se omenjeni norčujejo iz apostolata naroda.

Vendar kljub temu festival vzdiguje srca, saj je to samostojnost po Peterletovo, nasmeh zgodovine. To je bil enkratni zgodovinski dar in če tega ne bomo vsi cenili, bomo dokazali, da nismo narod.

Odpadniki domoljubja nas delijo in razglašajo za preživele, zaostale in podobno. V resnici pa je v ozadju »fovšija«, nevoščljivost. Če iz skupne hiše ne bomo znali narediti doma, bomo težko doživljali srčnost, bomo brez enotnosti. Zato moramo domovinski ogenj kuriti in vzdrževati.

Danijel Kaštrun
župnik v poklju

Najin poročni dan

Dragi mladoporočenci! Uredništvo Tunškega glasu vam ob sklenitvi zakonske zveze želi obilo osebnega miru, medsebojne harmonije, zaupanja, spoštovanja in ljubezni, ob preizkušnjah pa obilo potrpežljivosti, razumevanja in zaupanja drug v drugega. Naj bo vaše življenje polno nepozabnih doživetij.

Tončka in Janez Golob

19. junija sta se cerkveno poročila Tončka Golob, roj. Pirš, iz Loke v Tuhinju, in Janez Golob, Smrekarjev iz Tunjic; civilno sta se poročila leta 1978. Cerkveni obred je v svoji kapeli Kristusovega križa pri Bundercu opravil Danijel Kaštrun.

Karmen in Žiga Drgan

18. septembra sta se poročila Karmen Kaplja iz Tunjic, Udamova, in Žiga Drgan iz Zagorja ob Savi. Večno zvestobo sta si na terasi hotela Piran obljubila v ožjem družinskem krogu. Na obredu nista manjkala niti njuna kužka Ruby in Bam Bam. Mladoporočenca sta si dom ustvarila v Tunjicah.

Barbara Klanšek

Novorojenčki 2021

Amalia Petek – Brunotova
Ana Osolnik – Lesarjeva
Anja Osolnik – Lesarjeva
Beti Klanšek – Gradišekova
Bine Erce – Kriškarjev
Inti Uršič – Nivčarjeva
Mark Nograšek – Spodnji Naumov
Neli Štupar – Komatarjeva

Ivanka Vrhovnik

Kaj imata skupnega ljubezen in kosa?

Šranga danes

Bil je moj poročni dan. S svojo pričo in stotimi drugimi gosti sem se po ovinkasti poti vzpenjal na hriček, kjer stoji baročna cerkev sv. Ane v Tunjicah. Za ovinkom me je ustavila vrv, napeta čez cesto, in gruča strogih in jeznih ljudi, ki jih nisem poznal in ki jih še nikoli nisem videl. Nosili so pripomočke, ki so delovali srednjeveško: dolgo zarjavelo žago, sekiro, staro koso in lesene vile. Ker sem se želel poročiti s Slovenko, sem moral najprej prestati test moškosti – šrango.

Čprav tujci Slovenijo dojemajo kot moderno deželo, v idiličnem zavetju gora še vedno ohranjajo stoletja stare tradicije, nekatere manj, druge bolj zlovešče. Večkrat sem slišal zgodbe o predporočnih slavljih, na katerih so bodočega ženina nagega privezali na lesen križ in mu po intimnih predelih polivali tabasko. Torej je popolnoma logično, da na svojo fantovščino nisem vabil Slovencev. Toda na poročno jutro sem se vendarle moral soočiti s preizkušnjo moškosti.

Možat podvig

Za moja ameriška ušesa to zveni kot polinezijski plemenski ritual, ki vključuje tetoviranje, ali pa srhljivka, ki vključuje žage – veliko žag. Pravzaprav nobena od teh dveh podob ni daleč od resničnosti.

Pred tristo leti je moral tujec, ki je prišel v vas in se želel poročiti z vaško lepoticco, pokazati, iz kakšnega testa je. Kot tisti, ki naj bi skrbel za družino, je moral dokazati svoje sposobnosti. V odmaknjenih alpskih naselbinah Habsburške monarhije v 18. stoletju je to pomenilo biti gozdovnik. Naj omenim, da sam nisem posebej spreten z rokami – znam samo tipkati, kar pa nedvomno ne prinaša točk. Zame, mestnega ameriškega otroka z nežnimi rokami, je pustolovščina že, če naročim kar

dvojno dozo kave v svojem velikem kapučinu. Zato si najbrž ni težko predstavljati, da sem bil, ko sem na svoji poti zagledal vaščane, ki so vihteli kose, živčen kot hudič.

Prvo izkušnjo s slovenskimi poročnimi običaji sem doživel en teden pred poročnim dnem, ko se je sosed s kopicco privržencev pripeljal s traktorjem, s katerim je vlekel dve ogromni smreki. Najprej so olupili lubje – seveda sem moral pomagati, kar je bila moja prva, a ne zadnja izkušnja z lupljenjem lesa –, nato so v zemljo zvrtili luknje in olupljeni smreki pokonci postavili na obe strani dovoza. Postavitev smrek na nevestinem domu je stara in – sem prepričan! – freudovska tradicija. Kot večini slovenskih običajev ji je sledilo celonočno veseljačenje ob domačem žganju in prekajeni svinjini. Mimogrede, slednjo (na črno) izdeluje sosed, ki se vedno krohota kot blaznež.

Torej, na najin poročni dan sem se, obdan s svati, ustavil pred cestno zaporo. Šest krepkih vaščanov je stalo tam prekrižanih rok. Vsi so bili oblečeni v temno zelene lovške uniforme, imeli so klobuke, v katerih so bile – kako protislovno! – zataknjene rože. Videti so bili kot igralci ragbija, ki jih je nekdo grobo prekinil pri pijančevanju. Za njihovimi postavami sem videl orodje za moj grozljivi preizkus – sekiro, koso

in žago: slovenski ekvivalent vroče žerjavice, ki jo bom moral prečkati.

Na šrango lahko gledamo kot na izpit, ki te pripravi na čeri zakona. Sicer bi v dobi digitalizacije namesto vihtenja sekire pričakovali test urejanja besedil, programiranja spletne strani ali utajevanja davkov. A ne glede na to, kaj bi moral storiti, pa naj bi bilo še tako težko, sem bil odločen, da bom obred ponosno prestal, saj bi to pomenilo, da se lahko poročim z ljubeznijo svojega življenja. Pri tem je bil končni cilj ne odsekati nobenega od uporabnih delov telesa. Pa začnimo!

Žaganje

Moja prva naloga je bilo žaganje, pri katerem mi je pomagala moja priča, suhljat odvetnik iz Španije. Z zarjavelo žago sva morala razcepiti debel hlod. Pri tem so vaščani preizkusili še najine opazovalske veščine, saj so nama žago obrnili na glavo. Sicer res nisem gozdni Joža, da pa z žago, ki ima zobe obrnjene navzgor, ne bova daleč prišla, mi je bilo hitro jasno. Obrnila sva jo in zažagala v hlod z enakomerno ritmičnimi potegi. A žaga se je ukrivila, takoj ko sva jo porinila v eno smer (tudi v tem mora biti kakšna vzporednica z zakonskim življenjem). Vaščani so najine napore podmazali z belim vinom, ki so ga najprej polili po žagi, nato pa ga zlili še nama v usta. Spomnim se, da sem ob tem razmišljal, ali bodo v čistilnici lahko odstranili vinske madeže in lesne ostružke z moje 2000 dolarjev vredne Ralph Laurenove obleke. Ah, saj je vseeno! Bil sem v deliriju. Prestal sem prvi test.

Sekanje, lupljenje in cepljenje

Zatem sta prišli na vrsto sekira in preizkus sekanja. Ker je moja koordinacija le rahlo boljša od koordinacije pijanega orangutana, je ta preizkus zaskrbel tako vaščane kot svate. Sekira je bila zasajena v štor na sredi ceste, ki naj bi ga presekala na pol, po možnosti brez izgube okončin. Po petih ali šestih veličastnih zamahih so se vaščani odločili, da mi bodo malce pogledali skozi prste in me spustili na naslednjo nalogo. Če bi moral štor presekati na pol, bi morala biti poroka namreč prestavljena na naslednji torek.

Smreka je ležala čez cesto, natakljena na dve tesarski koči. Moja naslednja naloga je bilo lupljenje lubja – še dobro, da sem se s tem opravičeno srečal že na fantovščini oziroma postavitvi mlaja en teden pred tem. Po dobrih desetih minutah lupljenja sem se kar precej prepotil, kar je skoraj gotovo pustilo madeže na moji obleki. A naj pri tem povem, da je Ralph Lauren pravzaprav oblikoval neverjetno udobno obleko, ki ne omejuje gibanja in je pravzaprav idealno ukrojena za lupljenje lubja. Moja samozavest je naraščala. Tri naloge sem že opravil, čakali sta me še dve.

Po cesti so bile poleg razmajanega voza s konjsko vprego raztresene bale sena. Dobil sem lesene vile, eno tistih diabolčnih dvorogeljnih zadel, ki so videti, kot bi padle s slike nizozemskega renesančnega slikarja Hieronymusa Boscha. Ko sem začel metati seno na voz, je eden od vaščanov skočil nanj in ga začel potiskati ven. V svoji trenutni nalogi sem mu naslednjo pošiljko sena vrgel kar na glavo. Nato sem za trenutek zmrznil – ali je bil to kapitalen spodrsrljaj, zaradi katerega bo sekira pristala na mojem goltancu? Vaščan je postal rdeč kot kuhan rak in izbruhnil ... v smeh.

Ko je bilo seno na vozu, sem se soočil z zadnjo nalogo. S kladivom in nakovalom sem moral nabrusiti topo koso. To bi bil pravi izziv, a že pred tem sem dobil nekaj skrivnih

namigov. Skupina družinskih prijateljev me je nekaj tednov pred poroko, ko smo imeli piknik, potegnili na stran in mi razkrila vse skrivnosti brušenja kose. Sedaj sem bil na konju! S kladivom sem po nakovalu celo udarjal v ritmu harmonike, ki nas je spremljala. Mogoče bi pa vseeno lahko uspel kot slovenski gozdovnik?

Koliko je vredna ena žena?

Zadnja naloga, preden sem smel vstopiti v cerkev in se oženiti s svojo ljubljeno, je bilo barantanje. Od vaščanov sem moral kupiti nevesto, kar ni bilo tako enostavno, kot se zdi, saj sem se moral pogajati v slovenščini. Ta nakup neveste mi že od začetka ni bil všeč. Če nekdo reče, da moram kupiti ženo, se mi v misli prikadejo katalogi; in seveda se zastavi vprašanje – koliko je sploh vredna? 25,99 dolarjev na kilogram? To je namreč cena kilograma neverjetno okusne prekajene svinjine, o kateri sem pisal zgoraj. Že ideja, da oceniš ljubezen svojega življenja, je nekoliko neprijetna, še bolj pa je mučno, da moram ceno nižati.

Vsaj moji bodoči ženi je bilo vseeno, da jo obravnavamo kot trgovski proizvod. Zato ... če tradicija zahteva, da kupim ženo, ni vrag – jo bom pač kupil! A ne brez nižanja cene. Trik je, da vaščane pregovorim, da mi dajo popust, pri tem pa svoje neveste ne smem omalovaževati, saj tako lahko tvegam, da olupim *mojo* smrekico, ko bova prišla domov. Zato sva se s pričo zadeve lotila strateško. Tisto jutro sem s seboj vzel turistični vodnik *Lonely Planet Slovenia* – pogajanja sem začel z dejstvom, da je v vodniku o Sloveniji navedeno, da morajo vaščani plačati ženinu, če želijo, da jim odpelje nevesto. Zato sem odločno povedal, da se z njo ne bom oženil za manj kot 300 evrov. Napad je najboljša obramba in moja taktika se je izkazala za odlično. Po navadi se ženin izgovarja na slabo stanje pločnikov v vasi, čudne vonjave pognojnih koruznih njiv ali blazni smeh vaščanov in tako niža

ceno. A kljub temu ženini običajno plačajo približno 1000 evrov. Sam sem ostal neomajen – moj *Lonely Planet* je tradicijo opisoval zelo nedvoumno – vaščani morajo plačati meni. Ko so me poskušali prepričati, da je ravno obratno, sta dva slovenska svata pristopila in povedala, da povsod drugod v Sloveniji vaščani plačajo ženinu – torej je v tej vasi to narobe že stoletja. Vedel sem, da vaščani ne bodo dolgo verjeli moji zvijači, a jih je vseeno zmedla. Na koncu sem se omehčal in jim ponudil plačilo, ki sem ga imel v mislih ves čas – točno 300 evrov in dodatnih 12, ki sem jih našel v žepu. Ni slaba cena za ljubezen življenja, kajne! Barantanje se je končalo, ko so svatje spili že nezanemarljivo količino domačega žganja ženine babice. Z vozom, ki sem ga pred kratkim napolnil s senom, so me vsega zmagoslavne popeljali do cerkve. Preživel sem šrango! Bil sem malo v rožicah, malo preznojen in pokrit z žaganjem, a poroka se je lahko nadaljevala.

Mnogi trdijo, da bi za ljubezen naredili karkoli. Sam pa lahko rečem, da sem tu, na tem tunjiškem pobočju, z nabrušeno koso v roki in sveže olupljeno smreko pod nogami, to resnično tudi naredil!

*Noah Charney,
odlomek iz knjige Slovenologija,
izdala založba Beletrina*

Ohcet in prežovci – malo nazaj

Včasih so se ohceti in ženitovanja odvijala po nekaj strogih nenapisanih pravilih, katera pa so vsi dobro poznali in se po njih dosledno ravнали. Ohceti so pripravili v predpustnem času, kakšno zapoznalo v pozni jeseni, nikdar pa nobene v postnem času pred veliko nočjo in v adventu.

Za ženitev so morali kot prvi poskrbeti starši bodočega ženina, saj je bilo nujno pravi čas dobiti k hiši pravo mlado žensko. Ko je najstarejši sin s kmetije odslužil vojaščino in se je vrnil domov, so mu domači in žlahta kmalu začeli iskati primerno dekle, ki bo dobra in pridna »tamlada«. Ta je bila lahko iz domače ali sosednje vasi, iz Sidraža, Stranj, Komende, z Dobrave ali od kod drugod. Kar nekaj nevest je v Tunjice prišlo iz Podgorja in obratno, saj so bili v Tunjicah prepričani, da so v Podgorju velike kmetije in da so podgorska dekleta zagotovo vajena težkih kmečkih opravil.

Pri izbiri neveste je imel še najmanj besede sam bodoči ženin. Oče so rekli: »Ženili se bomo!« in tako se je začelo. Ko so tete, strici in vsa žlahta sklenili, katero dekle bi bilo tisto »tapravo«, da pride v hišo, so po vaških klepetuljah njenim domačim dali vedeti, da naj pričakujejo obisk snubcev. Po navadi je bilo snubljenje na praznik svetih treh kraljev, malo pred predpustnim časom.

Na obisk so poleg bodočega ženina odšli še njegov oče in stric, največkrat pa dober vaški mešetar, ki mu je dobro tekkel jezik. Za korajžo so »ga« že doma malo popili. Na obisku niso takoj povedali, čemu so prišli, čeprav so vsi domači to dobro vedeli. Na dolgo in na široko so se pogovarjali o vsakdanjih rečeh, o vremenu, živalih in podobno. Končno je nastopil trenutek, ko je moral fant sramežljivo prositi dekletove starše, če bi mu dali svojo hčer za ženo, ti pa so po daljšem obotavljanju v to z veseljem privolili. Kmalu so se začeli pogovarjati o doti in bali, ki

naj bi jo bodoča nevesta dobila od doma. Šele sedaj je sramežljivo, a veselo dekle iz svojega štibelca, kjer je dolgo čakalo na to priložnost, lahko prišlo v sobo. Ženin ji je podaril tolar večje vrednosti, katerega je morala za svoje srečno življenje še dolgo čuvati.

Ko je bilo pozno v večernih urah že vse dogovorjeno, tudi dan poroke, so snubci zadovoljni odšli domov. Dekletovi domači so začeli zbirati denar za doto in pripravljati balo, katere je moralo biti vsaj za dva voza s parom konj. Najbolj pomembno je bilo, da sta bila v bali poleg vse mogoče krame tudi zibelka in kolovrat, pa tudi na vozu, s katerim so balo slovesno peljali proti ženinovemu domu, sta morala biti ta dva predmeta na najbolj vidnem mestu. Vsaka ženska, ki je bila kaj vredna, je namreč morala znati presti na kolovratu.

Župnik je moral pred poroko tri nedelje zapored opraviti oklice, tako da so vsi farani vedeli, da bo v vasi poroka – temu se je reklo, da župnik ženina in nevesto »meče z lece«, razglasi s prižnice. Nekaj dni pred poroko so vaški fantje, nevestini sosede, pričakali ženina in mu izstavili račun za večletno čuvanje dekleta, njegove neveste, da jo je končno on dobil kot nedolžno. Pogajanja so bila dolgotrajna in fantje so bili nepopustljivi. Izstavili so račun; znesek ni bil nikoli majhen, plačljiv pa le z denarjem.

Poroka je bila vedno le v soboto popoldne v nevestini fari, ohcet pa ponoči in v nedeljo dopoldne v tisti fari, kjer je bil doma ženin, na ženinovemu domu, in kjer bosta od sedaj dalje živela novoporočenca. Ko so prišli po nevesto, po navadi godec, ženin, starešina in drug, so nevestino hišo zaklenili in neveste niso hoteli predati. Skozi zaprta vrata so se prerekali, vse dokler jim domači niso poslali kakšne stare babe, namenoma še malo postarane, s katero pa seveda prišleki niso bili

zadovoljni. Po dolgem pregovarjanju, polnem humorja in dovtipov, so v vrata vrgli lončeni pisker, ki je bil že pripravljen za ta namen. Vrata so se odprla in iz hiše je stopila nevesta, oblečena v svečano, poročno obleko. Peš ali pa so se peljali z zapravljivčkom, so šli skupaj proti cerkvi. Godec jim je vso pot igral na harmoniko. Toda po navadi jih je že za prvim ovinkom čakala šranga. Cesta je bila pregrajena z vrvjo, na cesti pa so mlatili pšenico, klepali kose in opravljali različna druga kmečka opravila. Za svate se niso hoteli prav nič zanimati. Končno je godec le zaprosil šrangarje, naj jih spustijo naprej, toda ti se zlepa niso vdali, spet so zahtevali plačilo za pijačo, ki so jo že imeli na mizi. Pogajanja so bila trda, ker je bila cena zelo visoka. Po dolgotrajnem hudomušnem in smešnem prerekanju so se le pogodili za ceno. Vsak od svatov je moral nato popiti vsaj kozarček vina, po tem pa so lahko odšli naprej v cerkev na poroko.

V cerkvi se je morala nevesta ves čas tiščati k ženinu in to zato, da ji bo ostal zvest vse življenje. Ko sta bila že poročena in sta drug drugemu že nataknila prstana, so odšli proti ženinovemu domu. Na novem domu nevesta ni smela prestopiti praga, ker bi to prineslo nesrečo v zakon – starešina jo je moral v naročju prenesti v ženinovo hišo in jo izročiti tašči. Ona jo je nato trikrat vodila okrog obložene mize, pri tem pa ji je govorila: *Jaz te sprejem z vinom in pogačo, ti pa mene z dobro voljo in veliko sreče!*

Svatje so se posedli okrog obložene mize. Pojedli so juho, nato pa jim je godec že zaigral poskočno polko, da so se morali prav vsi zavrteti. Muzikant je znal ušpičiti marsikaj smešnega, da je zabaval svate. Pred polnočjo, ko je bila zabava na višku in najbolj veselo, pa so vaški fantje, rekli so jim prežovci, na svatbo prignali kamelo, ki so jo hoteli prodati za čim boljšo ceno, tokrat za hrano

in pijačo. Kamelo so svatje spraševali vsemogoče stvari, na primer koliko otrok bosta imela nova zakonca in podobno. Kamela je odgovarjala z udarci zadnje noge ob tla. Svatje so jo neprestano nalašč motili. Ko so končno le sklenili kupčijo, so kamelo pobili. Prežovci so si na koncu vedno izgovorili pravico do kamelne kože, saj so si plahto za kožo vedno sposodili in so jo morali vrniti.

Prežovci so se na ohceti oziroma svatbi napili vina in so pijani radi naredili kakšno neprijetno neumnost

– po navadi so ukradli leseno hišno stranišče in ga odnesli na sredino ceste, razdrli so kmečki voz in ga na vrhu strehe zopet sestavili; po vasi so z vseh hišnih oken pobrali rože in jih razstavili okoli ukradenega stranišča, vsa vaška polkna so znosili na kup na sredino ceste in še in še bi lahko naštevati. Dan po ohceti so gospodinje jezne iskale svoje rože in polkna in se med seboj kregale, čigavo je kaj; da so domači lahko spravili svoj voz s strehe, so morali najeti kar nekaj močnih fantov iz vasi, največkrat pa seveda kar tiste,

ki so ga spravili gor na streho. Za lon so skupaj popili še vse tisto vino, ki je ostalo od ohceti.

O vsem tem početju prežovcev se je po vsaki ohceti po vasi še dolgo govorilo. Nekaterim je bilo vse to všeč, nekateri, posebno tisti, ki so bili prizadeti, pa so nabrite falote preklinjali. Po nekaj dneh so fantje in dekleta v vasi pripravili veliko gostijo, na kateri so zapili in zajedli ves denar, ki so ga izterjali od ženina.

Ivan Nograšek

Valentinov blagoslov

Ob pisanju tega članka mi spomin seže daleč nazaj v leta mojega otroštva. Takrat so v našem kraju v poletnem času, ko je bila največja nevarnost toče, kmečki gospodarji po zaključku sobotnega dela šli na svoja polja z blagoslovljeno vodo in jih blagoslovili. Verjetno je bila s tem običajem povezana velika ljubezen in spoštovanje do svoje zemlje. Seveda pa so se časi popolnoma spremenili in ta lepa navada se je tako kot tudi mnoge druge žal večinoma opustila. V Tunjicah smo leta 2016 po zaslugi župnika Edija Strouhala tak blagoslov, sicer v drugačni obliki, obnovili, nato pa nadaljevali vsako leto, tako da je Valentinov blagoslov postal tradicionalen.

Star slovenski pregovor pravi *Sveti Valentin ima ključ od korenin*. Narava se v tem času že počasi prebuja in začenja se delo v sadovnjakih, na vrtu, poljih, travnikih ... Zato imamo na Valentinovo nedeljo na Prevali pri križu ob začetku vseh

del blagoslov. Tudi letos smo se po maši zbrali pri križu. Pridružile so se nam tudi mlade pevke z zborovodkinjo Meti in nas v hladnem dnevu ogrele s svojimi lepimi glasovi. Z župnikom Lukom smo vsi skupaj prosili za dobro letino in za varstvo pred hujšimi nesrečami. Vedno bolj se zavedamo, kako smo odvisni od narave in kako smo nemočni, ko nas zadenejo vremenske ujme. Zato se z zaupanjem in s prošnjo za pomoč večkrat zahvalimo Bogu, ki daje rast in uspeh našemu delu.

Na koncu blagoslova se ob prigrizkih in vročem čaju vedno še malo podružimo, naša Marjana pa za vse udeležence pripravi simpatične butarice – tunjčice, ki so blagoslovljene in jih doma vsak uporabi, kakor želi.

Pa nasvidenje za Valentina.

Tončka Golob
✉ **Matija Podjed**

Na pobudo župnika Edija Strouhala in v sodelovanju s tunjskimi sadjarji je bil prvi Valentinov blagoslov leta 2016 na improviziranem oltarčku na Prevali. Župnik Edi je želel, da se za ta namen postavi obeležje in tako je bil čez dve leti, 17. februarja 2018, Valentinov blagoslov že pri novem križu. Križ je izdelal Janez Golob, Smrekarjev, križanega je naredil Janez Klemenc, Jagrov, kamniti podstavek pa je pripeljal Dušan Jerič iz Mengša, član Sadjarsko-vrtnarskega društva Tunjice. Od leta 2016 naprej se na Valentinovem blagoslovu blagoslovi tudi tunjčice, ki so bile prav tako župnikova ideja; Marjana Kancilija, Malezijeja, jih naredi iz sedmih vrst zelenja, in sicer iz jablane, češnje, marabele, vinske trte, rožmarina, bršljana in mačice.

Tončka Golob
✉ **Matija Podjed**

Uvodni koncert letošnjega festivala *Musica Aeterna* navdušil v Tunjicah

Beneške harmonije pod kupolo cerkve sv. Ane

Edinstveno svetišče na tunjiškem Bukovem griču, prvovrstni sakralni in arhitekturni spomenik, med neredkimi poznavalci slovi tudi po tem, da svoj razsežni duhovni in umetnostni značaj dopolnjuje z zavidljivo prostorsko akustiko. Dominantni baročni biser, umeščen v slikovito naravno okolje, tako predstavlja tudi zaželeno prizorišče za doživetja, ki jih s svojo navzočnostjo omogočajo glasbene muze. Erinijam, tovrstnim poslankam, zato ta kraj in prostor nista neznana; prav tako ne njihovim sledilcem, muzičnemu občestvu: javnosti, željne živega, pristinega stika z glasbeno umetnostjo. Z univerzalno govorico, ki tod po eni strani že stoletja odmevno dopolnjuje različna bogoslužja, zlasti v zadnjih desetletjih pa opazneje nastopa tudi v aranžmajih izbornih koncertov različnih glasbenih umetnikov.

Med slednjimi dogodki, ki utrjujejo sloves Tunjic tako v ožjem slovenskem kot tudi širšem, mednarodnem prostoru, zavidljivo zanimanje in pozornost pripadata koncertom, tod izvajanim v okviru kamniškega – z mednarodno udeležbo zastopnega – festivalskega cikla *Musica Aeterna*, večna glasba. V začetnih desetletjih, v 80. in 90. letih minulega stoletja (tisočletja), je v tem okviru v Tunjicah nastopila vrsta odličnih domačih glasbenikov, tako pevcev kot instrumentalistov, med izvajalci pa najdemo tudi slovita imena gostov iz tujine. Začetek novega, aktualnega tisočletja, je festivalu zaradi neposluha kulturne politike prizadejal več kot desetletno vrzel, naposled pa vendarle omogočil postopno oživljanje. Tudi z izvedbami v Tunjicah.

Vrnitev (p)oživljajočih festivalskih nagovorov muzike k sv. Ani je v sklepnem času tunjiškega župnikovanja g. Edija Strouhala v letu 2017 odmevno naglasila izvedba koncerta mednarodno uveljavljenih izvajalcev historične glasbe, češkega umetnika na srednjeveški lutnji Jana Čížmařja in slovenske vokalne solistke Marte Močnik Pirc. Njun koncert za lutnjo in glas z izbornim sporedom »Dolcissimo sospiro – sladki vzdih«, skladbami italijanske renesanse in angleškega glasbenega baroka, je prepričljivo potrdil, da Tunjicam pripada mesto izvrstnih festivalskih prizorišč, zaželenih tako pri izvajalcih kot pri vse številnejši koncertni publiki. A naslednja priložnost se je zaradi omejitve na le dva festivalska dogodka na leto in pogodbeno določenih izvedb tudi na drugih kamniških prizoriščih (cerkev sv. Primoža, Samostan Mekinje, Grad Zaprice) Tunjicam spet odmaknila ...

In naposled po vrsti prizadevanj z eno največjih odmevnosti doslej – vrnila.

Drugo zaporedno »koronsko« leto, zaradi omejitvenih ukrepov osiromašeno številnih tradicionalnih (zlasti ljubiteljskih) kulturnih dogodkov, je z naklonjenostjo pokroviteljice, Občine Kamnik, festivalu *Musica Aeterna* vendarle prineslo več uresničitvenih možnosti kot že leta doslej – z jasno namero oživljanja glasbene dediščine in bogatitve življenja z vrhunskimi kulturnimi doživetji.

Organizatorica in producentka, kamniška območna izpostava Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, je prvega od šestih koncertov festivala *Musica Aeterna* v letu 2021 locirala v cerkev sv. Ane v Tunjicah. Ob naklonjenosti pristojnega župnika g.

Luke Demšarja in zavzeti organizacijski podporni Društva Tun'ški glas, zlasti zakoncev Klanšek, je bil nov koncertni cikel »odprt« z *Beneškimi harmonijami* – skladbami tamkajšnjih avtorjev iz 17. in 18. stoletja. Izvajala jih je mednarodno uveljavljena zasedba vrhunskih glasbenikov, koncertantov in profesorjev na različnih glasbenih ustanovah: Mateja Bajt, kljunasta flauta; Alessandro Sluga, violončelo; Luca Ferrini, čembalo.

Ugledna zasedba je bila slej ko prej porok tudi za izvrstno izvedbo in zares vrhunsko glasbeno doživetje. Bolj od morda pristranskih besed organizatorja je o tem lahko prepričljiv navedek iz javno objavljenega zapisa na koncertu v Tunjicah navzočega muzikologa, glasbenega publicista in kritika dr. Franca Križnarja:

»Instrumentalne kantilene so bile tako mogočno in instrumentalno obarvane v vseh skrajnostih

glasbenega baroka. (...) Umetniški trio je deloval homogeno in živo – tako kot je poimenovan celoten večletni cikel. Ritmični in dinamični kontrasti so bili več kot evidentni, saj se je vsa trojica izvrstnih instrumentalistov izkazala tako po tehnični kot muzikalni strani. (...) Njihove skrajno baročno obarvane interpretacije pa so tudi tokrat privabile pod oboke baročnega cerkvenega spomenika kot je to cerkev sv. Ane v Tunjicah, nenavadno veliko število hvaležnega občinstva. To je včasih

morda za tako specializirano glasbo kar malce težko, ampak tradicija omenjenih koncertov v Kamniku je očitno postorila svoje.»

Naj bo v sklepu zapisa izražena zahvala vsem, ki so pripomogli k izvedbi gostovanja Beneških Harmonij v Tunjicah in vsem, ki so jim s svojo pozornostjo potrdili veljavo tudi v današnjem času. Z navzočnostjo te zavesti je spodbudno naglašeno upanje, da se oživiljena tradicija kamniškega festivala Musica

Aeterna nadaljuje. Da se ob brezčasni razsežnosti eternalnega bivanja z muzično umetnostjo srečujemo tudi v bodoče.

Tudi v Tunjicah, pod kupolo duhovnega zavetja sv. Ane.

(Menda je bila hčeri Mariji zgled tudi v lepem petju. Najbrž ni moglo biti drugače ...)

Tone Ftičar
✉ **Franc Križnar**

Miklavževanje 2021

Sveti Miklavž ni zastoj »sveti«, saj poskrbi, da se obrazi otrok in starejših zasvetijo. Verjamem, da mu je to tudi tokrat uspelo. V Kulturnem društvu dr. Franceta Steleta smo tudi letos poskrbeli, da je otroke obiskal prvi izmed treh dobrih mož v mesecu decembru.

Sicer je bilo zopet malo drugače kot prejšnja leta, saj izvedba v centru Kamnika zaradi znanih pogojev ni bila dovoljena. Prireditve je potekala v KD Kamnik in tudi tokrat še s prenosom v živo na YouTube.

K sodelovanju smo povabili angelski pevski zborček pod vodstvom zborovodkinje Marjetke Čimžar, ki je s čudovitim petjem ustvaril še bolj čudovito vzdušje.

Seveda pa je bil zvezda večera tudi tokrat sveti Miklavž, ki je otrokom in staršem v lepem nagovoru predal sporočilo miru in povezanosti z naravo.

Hvala vsem sodelujočim in blagoslovljene praznike.

Boštjan Jelovčan
✉ **Matjaž Sedušak**

Prebliski ob zahvalni nedelji

V poplavi ameriških filmov lahko večkrat vidimo, kako praznujejo zahvalni dan in božič. Tudi nas se prijema ta zahodna tradicija in hitro se posodobimo, da ne zaostajamo. K temu ogromno prispevajo tudi mediji in reklame in tako se počasi izgublja čar in smisel teh velikih praznikov. Sama se spominjam božičnih praznikov v naši stari hiši, ko smo kadili in pokropili okolico hiše, zmolili, šli k polnočnici in skupaj zapeli kakšno lepo s kora. Pa mamine potice iz krušne peči, ki je bila najboljša na svetu. Res sem hvaležna mojim pokojnim staršem za tako lepe praznike in precej tega imam še v krvi, čeprav se vse spreminja, z nami vred. A ne pozabimo na hvaležnost. Vse se nam zdi samoumevno, kot da nam pripada. Pa ni tako.

Je tako težko izreči besedo hvala? Vredno jo je izreči. A kaj, ko »Slovenclni« tako radi »šimfamo«. To je lažje, kot pa koga pohvaliti in ga spodbujati pri njegovem delu.

Koliko stvari je vredno pohvale?

Na Zadnjem robu podaljšujejo asfalt, kar je fantastično. Spominjam se številnih snežnih zim, ko sem natikala verige, da sem lahko prišla domov. Koliko avtomobilov sta s traktorjem izvlekla soseda Marjan in Peter, orala sneg in popravl-

jala cesto po vsakem neurju?! Res nesebično in sčasoma kar samoumevno. Pa smo tudi mi dočakali asfalt! Končno! Hvala županu Matiju Slaparju in krajevni skupnosti. Razlika je velika.

Kako samoumevno se nam zdi poklicati gasilce, ki nesebično pomagajo ob vsaki naravni nesreči, žledu, poplavam ... Koliko prostovoljnih ur naredijo? Pa članom sadjarskega društva, ki prenašajo svoje bogato znanje na mlajše. In pa seveda – ekipi Tunškega glasu, ki nam vsako leto približa dogajanja in doživetja naših Tunjic. Tu je še društvo samopomoči in številni drugi, ki ob vsaki priložnosti priskočijo na pomoč. Tudi cerkev je lahko tunjiški ponos. Seveda, ko pa številni upokojenci tako lepo in seveda prostovoljno skrbijo za njeno brezhibno okolico. Pa Marjanca, Tončka in še mnoge druge, ki vedno lepo okrasijo cerkev. Koliko prostovoljnega dela je narejenega v Tunjicah?! Tudi zato smo lahko hvaležni in tudi zato je lepo biti in živeti v naši prelepi vasi. Bodimo jim hvaležni in imejmo jih radi. Zaslužijo si.

Naredimo si lep zahvalni dan tudi mi in se zahvalimo vsem, ki so nam kadarkoli pomagali. Lepo je prejeti, še lepše pa dajati, če se znamo zahvaliti.

Vsem želim lepe praznike, toda zelo si jih lahko polepšamo tudi sami.

*Besedilo in fotografije:
Marina Koželj*

Matija Podjed

*Vaški vzdrževalec zasneženih cest
Marjan Golob, Spodnji Golobov,
poskrbi za varno pot
Marjan Golob*

»Jaz sem z vami vse dni do konca sveta.« (Mt 28,20)

S temi besedami je pred desetimi leti pred svoje domače in župljane stopil takratni novomašnik Jure Koželj. Jezusovo obljubo zaveze in sopotništva na svoji duhovniški poti si je izbral za svoje novomašno geslo, zato je bilo v nedeljo, 11. avgusta 2021, ko

je popoldne ob 16. uri v krogu svojih domačih, prijateljev in znancev Jure Koželj obhajal zahvalno sveto mašo za deset let duhovništva moč občutiti še toliko večje veselje in hvaležnost. Hkrati ob tem smo praznovali tudi desetletnico blagoslovitve cerkvice Srca Jezusovega, ki jo je blagoslovil že pokojni priprošnjik, gospod nadškof Alojz Uran. Ob tej priložnosti je Jure cerkvico izročil še Marijinemu Srcu in tako je sedaj cerkvica posvečena Jezusovemu in Marijinemu Srcu. Ti dve Srci sta namreč že od začetka skupaj, pripadata drug drugemu in ne moremo ju ločevati. Marija je namreč pod svojim srcem nosila Jezusa, devet mesecev je čutila in doživljala utrip Jezusovega Srca. Zato tudi nas vabi, da se pridružimo utripanju teh dveh Src, da naš življenjski utrip naravnamo na Jezusovega in Marijinega, saj je prav Jezus tisti, ki daje utrip našemu bivanju,

Marija pa nas vedno znova vabi k Njemu. *Samo k Njemu*, kot je zapisal že nekdanji ljubljanski nadškof Anton Bonaventura Jeglič v svojem škofovskem geslu *Po Mariji k Jezusu*. Trojno praznovanje se je po slovesnem bogoslužju nadaljevalo s pogovorom, spomini in pogostitvijo pred domačo hišo.

Martin Zlobko
 Matevž Vidmar

V slovo Tonetu Podjedu – Hrenovemu

Tone se je rodil kot prvorojenec leta 1951 v zakonu Jožefe – Pepce in Antona Podjeda. Ko je bil star dve leti, mu je umrla sestra Helenca, stara samo tri dni, leta 1957 pa se mu je pridružil brat Stane. Njegov rod ima po obeh starših korenine pri Žvabu. Tone se je po končani osnovni šoli izučil za zidarja, kar je bil v tistem času zelo iskan poklic. Delal je pri gradbenih firmah, nazadnje in najdlje v Komunalnem podjetju Kamnik. V domači vasi je bil aktivni gasilec pri Prostovoljnem gasilskem društvu Tunjice. Dolga leta je bil tudi v odboru Krajevne skupnosti Tunjice.

Tudi med krajani je bil zelo zagnan. Organiziral je skupino starejših pohodnikov, s katero smo

prehodili vse bližnje kraje okrog Tunjic. Osvajali smo tudi kar visoke vrhove v Kamniških in Julijskih Alpah. Leta 2002 nas je bilo na Triglavu, Doliču in Prehodavcih naenkrat toliko Tunjičanov, da smo napolnili celo kočjo na Prehodavcih; nato smo se prek Komne vrnili v Bohinj, kamor nas je prišel iskat avtobus.

Tone ima veliko zaslug tudi pri tem, da je hribček pri cerkvi in poslovilni vežici tako lepo urejen. Z ženo Moniko sta bila v vsaki delovni akciji pri urejanju pokopališča in okolice vedno prva. Tudi odločitev, da tunjiške pokope še vedno opravljamo farani sami, brez pomoči Komune, je del njegove volje: *Če so to delo Tunjičani stoletja opravljali sami, pa to dajmo še naprej sami.*

Zelo bomo pogrešali takšnega človeka, kot je bil Tone. Huda in neozdravljiva bolezen nam je mnogo prezgodaj vzela našega Toneta in njegove sedemdesetletnice nismo mogli več praznovati skupaj. Še dolgo se bomo spominjali njega in njegovih del v korist krajanov Tunjic.

Tone, počivaj v miru v zemljici, za katero si sam dolgo skrbel.

Ivan Nograšek

Piščanček

Majhna sem bila, piške sem pasla
... Kadar na radiu slišim to otroško pesmico, se spomnim, da sem tudi jaz nekoč, kot deklica pri petih, mogoče šestih let pazila na piščančke s kokljo vred.

V letih mojega otroštva smo imeli povsod doma kokoši in petelina, ki jih je vodil – dve ali tri koklje s piščanci, ki so bili kot drobne puhaste kepice. Ko so bili piščanci stari teden dni, jih je koklja popeljala po dvorišču in travi. Toda te male puhaste kepice so imele sovražnike – nanje so čakale velike sivo-črne ptice – vrane. Sedele so na drevesu in čakale na pravo priložnost, da se pojavi koklja s piščanci. Že prvi dan je eno pišče manjkalo, zato je drugi dan mama določila, da jih bo pazila moja sestra; toda ona se je kmalu začela jokati, da se boji koklje in vran, pa tudi mravelj, ki jih je bilo v travi res ogromno. Slutila sem, da bom naslednji dan na vrsti jaz in to

se je tudi zgodilo. Sicer sem protestirala in zjutraj nisem hotela iz postelje, mami pa sem rekla, da mi je slabo, da bom mogoče bruhala.

»Saj to vendar ni tako težko delo, dopoldne jih boš pazila kakšno uro, pa še popoldan malo, pa bo ...«

Bila sem jezna, ker z mojo namišljeno boleznijo ni bilo uspeha, toda – mogoče mi bo pa kaj drugega uspelo?!

Že kakšno uro sem bila v tisti visoki travi pri piščančji družini, ko je sestrična, ki je živela pri nas, prinesla veliko rehto, ki smo jo imeli za sejanje in ločevanje plevela od žita, pokrila z njo celo piščančjo družino, midve pa sva odšli na kosilo.

Po kosilu sem prišla nazaj k rehti, ki je pokrivala piščance; nisem jih odkrila, sedela sem poleg njih in tuhtala, kajti v meni je še kljuvalo maščevanje. Na hruški sem zagledala vrano in enega piščančka osvobodila izpod rehte.

Ko se je oddaljil, mogoče dva metra stran, se je vrana sprehodila z veje na tla in odletela s piščancem. Kmalu se je vrnila in čakala še na naslednji obrok, na večerjo.

Vse to dogajanje je opazila mami, ki je prišla k meni ravno v trenutku, ko sem hotela »na svobodo« spustiti še drugo pišče. In kaj se je zgodilo po tem?

Piške so čivkale, jaz pa jokala!

Fani Vinšek

Prepir

Dva kmeta se prepirata, kako se pravilno reče stolu, ki služi za pomoč pri skladanju žita v kozolec. Prvi kmet trdi, da je to hlapec, drugi pa, da ne more biti hlapec in da je to dekla, ker je hlapec tisti, ki je na dekli.

Ivan Nograšek

Stalna razstava

Vse Tunjičane obveščamo in vabimo, da si na panojih v naravnem okolju na vrtu nasproti gasilskega doma ogledajo stalno razstavo najdenih in drugih predmetov. Lastnik in avtor razstave Adolf Remic je letos zadnji dan v novembru praznoval 80-letnico svojega življenja. Pogosto se z brezplačnim vlakom odpelje do Ježice, kjer pri Ruskem carju spiše kavo in si ogleda tekmo tamkajšnjih balinarjev, nato pa se zadovoljen vrne domov v Tunjico in naprej živi osamljeno samsko življenje.

Ivan Nograšek

Milena Erbežnik Klanšek

Razos Tunškega glasu

Lani je pred božično-novoletnimi prazniki izšla že 26. številka našega glasila Tunški glas in uredništvo jo je posvetilo 25. obletnici njegovega izhajanja. Vsebinsko in oblikovno so jo zasnovali člani uredništva. Za njeno pestrost, privlačnost in kakovost so v sodelovanju z njimi, pa tudi sami, poskrbeli številni pisci prispevkov, fotografi ter poznavalci dogajanja v Tunjicah in povsod tam, kjer živijo in delujejo naši rojaki. Gradiva je bilo toliko, da smo z njim napolnili kar 84 strani. Na sam božič je to številko – Tunški glas izhaja enkrat letno – zastonj dobilo vsako gospodinjstvo v Krajevni skupnosti Tunjice. Iz varnostnih razlogov zaradi covid-19 sva jo po domovih raznašala sama z možem Justinom.

V naslednjih dneh sva obiskala in z novo številko Tunškega glasu razveselila tudi vse naše podpornike, sodelavce in prijatelje zunaj meja naše vasi. Ustavila sva se v sosednji, komendski župniji, kjer je v 18. stoletju deloval izjemni duhovnik, dobrotnik, napredni gospodar in velik čebelarski strokovnjak Peter Pavel Glavar. Tunjičani smo mu ob letošnjem praznovanju 300. obletnice njegovega rojstva še posebej hvaležni. V času, ko so bile Tunjice še podružnica komendske župnije, je na Bukovem griču zgradil našo prelepo romarsko cerkev sv. Ane, kjer je že pred tem stala gotška cerkva. V Suhadolah naju je bil vesel naš sodelavec in prijatelj Jožef Pavlič, ki je na pol Tunjičan; v naši vasi ima številne sorodnike, ki se pišejo Stele, prav tako pa tudi njegova žena Marta, rojena Zarnik, zato Tunjice oba rada obiskujeta. Jožef Pavlič se je prav za »srebrno« številko našega glasila pogovarjal z njegovim pobudnikom Ivanom Nograškom in z menoj kot odgovorno urednico.

Povsod, kamor sva prišla in pozvonila, so se nama odprla vrata in bila

sva deležna toplega sprejema, hvaležne besede in iskrenega veselja, da so spet dobili in da bodo spet lahko brali Tunški glas. Svoje glasilo! Tako kot vsi člani uredništva si tega želiva tudi ob koncu letošnjega leta.

In na koncu še povabilo: skupaj poskrbimo, da bo tudi naslednji Tunški glas kakovosten, vsebinsko bogat in zanimiv. Ustvarjajmo ga skupaj! Naj bo zares odsev, izraz in odraz Tunjic in Tunjičanov doma in po svetu! Naš Tunški glas.

Besedilo in fotografije:
Milena Erbežnik Klanšek **Jožef Pavlič**

Malo sva se okrepčala pri Hribovški

Varen prevzem nove številke Tunškega glasu pri Jerušeku

Vremenska postaja Tunjice

Amaterska vremenska postaja Tunjice, ki sicer stoji v Lanišah, deluje že devet let. Lokacija v celoti ne sledi meteorološkemu standardom, glavni razliki pa sta, da je v hladnih zimskih nočeh realna temperatura za kakšno stopinjo nižja od zajete in da so ob močnejšem vetru realni sunki močnejši od zajetih. Vseeno pa so podatki precej točni, primerljivi in uporabni. Od aprila 2018 je v uporabi oprema Davis Vantage Vue, ki podatke po zraku pošilja v mini računalnik Raspberry PI (Linux), kjer se opravi obdelava podatkov. Slednji se pošljejo na spletni strežnik, kjer so podatki na voljo uporabnikom na spletni strani (<https://kacnje.blogspot.com/p/vremenska-postaja-tunjice-kamnik.html>).

Podatki se posodablajo na 15 minut, datum in ura podatkov pa sta zapisana na spletni strani. Omenjeno vremensko spletno stran dnevno obišče približno 50 obiskovalcev. Pogosto se pojavljajo tudi vprašanja, kako si urediti prikaz na telefonu

s klikom. Ker bi navodila presegala okvir tega prispevka, se lahko z morebitnimi vprašanji obrnete name prek e-pošte (kacnje@gmail.com).

Konec novembra 2021, ob dokončanju tega članka, sicer še ni vse končano, vseeno pa lahko navedemo nekaj vremenskih podatkov za leto 2021, ki jih je zabeležila vremenska postaja.

- Najhladnejši dan je bil 15. februar, ko se je živo srebro spustilo do -11 stopinj Celzija pod ničlo.
- Najbolj vroč dan je bil 13. avgust, ko smo namerili 35 stopinj Celzija.
- Najmočnejši sunek vetra smo doživeli 22. marca, in sicer 35 km/h.
- Največja dnevna količina padavin je padla 4. julija, ko je padlo 49 litrov na kvadratni meter.
- Najbolj moker mesec je bil mesec maj z 295 litri dežja na kvadratni meter.

- Najmočnejša intenziteta padavin je bila 9. avgusta, ko je na področju med Komendo in Kamnikom toča povzročila veliko škode. Tudi v Tunjicah je padlo nekaj toče, k sreči pa ni bilo tako hudo.

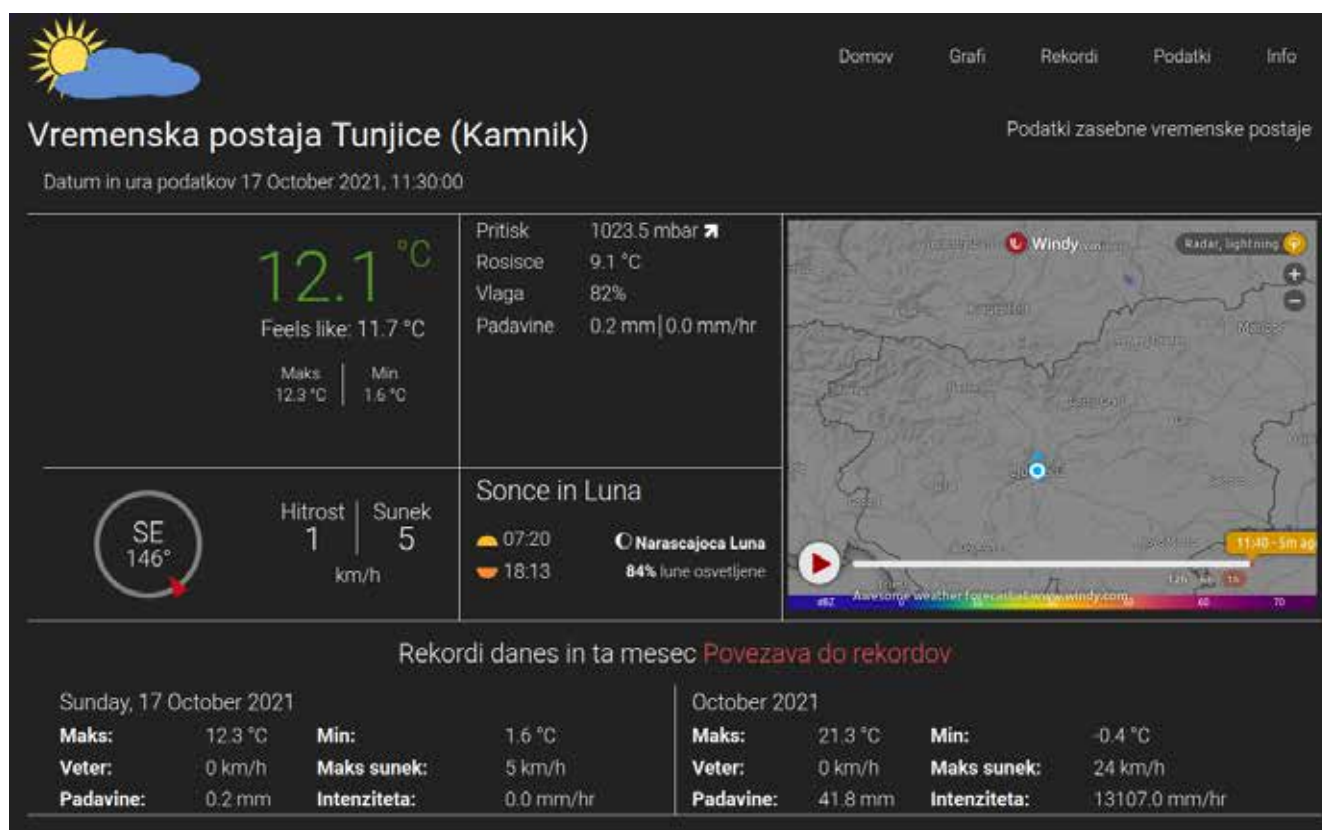
- Najdaljše obdobje s padavinami je bilo od 25. julija do 5. avgusta (11 dni), najdaljše sušno obdobje pa je bilo med 7. in 25. junijem (18 dni).

Konec novembra se je shladilo (pred nekaj dnevi je bilo -5,2 stopinj Celzija), 29. novembra pa je padlo slabih deset centimetrov snega. Napoved za naprej kaže, da bo snežnih padavin še nekaj in da mogoče dočakamo celo zasneženi konec leta. Ko boste brali te vrstice, bo to že povsem jasno. ☺

Leta pa še ni konec in morda nam vreme postreže še s kakšnim presečenjem. Upajmo, da ne bo hujšega.

V prihajajočem letu vam želim čim več srečnih in zdravih dni.

Besedilo in fotografija: Iztok Grilc

Jupitrovo leto in njegova noč

Tisti, ki včasih pogledajo v kakšno pratiko, porečejo: »Saj letošnje leto vendar ni Jupitrovo, ampak je Saturnovo!« Drži – za astrologe je letošnje leto Saturnovo in lansko je bilo Jupitrovo. Vendar astrologija in astronomija že 400 let ne hodita več z roko v roki. Veliki Johannes Kepler je bil zadnji veliki astronom in astrolog v eni osebi; čeprav danes to le malokdo ve, pa je bil poleg tega, da je bil vrhunski astronom, tudi zelo dober astrolog, vendar ne zaradi dobrega in revolucionarnega poznavanja astronomije, ampak zato ker je svoje astrološke napovedi le »zavil« v astronomske pojave, črpal pa je iz poznavanja družbenih in političnih razmer. Prav to »zavijanje« astroloških napovedi mu je omogočilo dejavno ukvarjanje in opazovanje astronomskih pojavov brez eksistenčnih skrbi. Astronomija je šla za njim na univerze in postala znanstvena veda, astrologija pa je ostala ezoterična, temelječa na znanju astronomije Sumercev pred 2000 leti. Nadaljevanje zgodbe je znano. Papež Gregor Veliki je v 16. stoletju svojim astrologom ne glede na vse naročil, da naj vendarle ugotovijo oziroma izračunajo natančnejši koledar, ki temelji na gibanju nebesnih teles; ugotovitve pa niso prinesle le natančnejšega koledarja, ampak tudi nova spoznanja, ki so podrla stare mite.

In tako za astronome Jupitrovo leto ne nastopi vsako sedmo leto, ampak je to nekaj let v obdobju vsakih 11 let, ko se Jupiter v opoziciji znajde najbližje Zemlji in njegova navidezna velikost naraste na skoraj 50 ločnih minut, ko je na planetu mogoče videti največ podrobnosti. Takšne razmere se ponovijo takrat, ko se Jupiter znajde v opoziciji v že jesenskih mesecih avgusta, septembra in oktobra (Jupiter se vsako leto znajde v opoziciji mesec dni kasneje). Letos je takšna Jupitrova opozicija nastopila 20. avgusta, toda Janez Plevel, Mevžarjev, in Uroš Stele, Leskovčev, bi vedela povedati, da je za zares dobro vidljivost potrebno še nekaj – zares mirna atmosfera! Potem ...

Meteorje oziroma utrinke je tisto drugo polovico noči lovil bolj kot jaz z očmi fotoaparata sam v

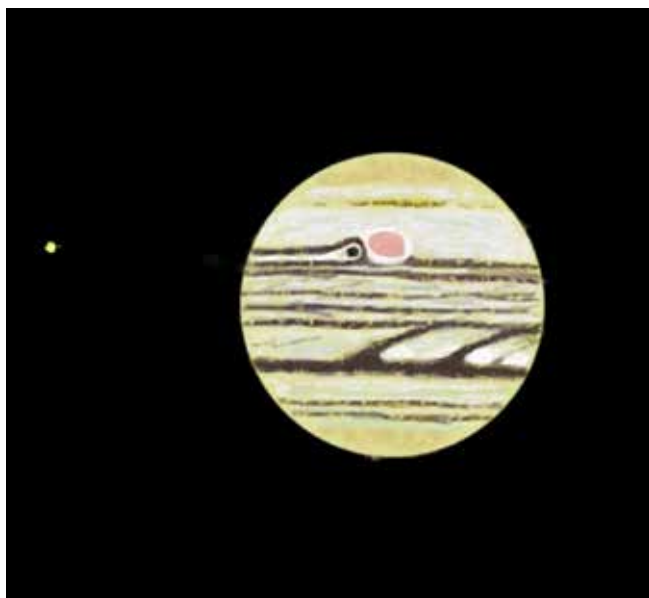
kontinuiranem načinu snemanja; posnel je kakih 300 30-sekundnih posnetkov in ujel kakih ducat toliko svetlih meteorjev. Troje posnetkov z lepšimi meteorji sem združil v podložno sliko za pobarvano eno od skic, ki sem jih naredil tisto noč; in to je bolj zaznamovalo noč kot pa utrinki – neverjetni pogled na velikana med planeti.

Če je vreme kolikor toliko ugodno, opazovalci neba noči z 12. na 13. avgust ne prespimo, saj je na to noč vrhunec aktivnosti meteorskega roja Perzeidov, imenovana tudi solze sv. Lovrenca, ko lahko opazimo največ utrinkov, posebej v drugi polovici noči, saj je omenjeni meteorski roj med najbogatejšimi in najbolj konstanten. Starejši kamniški opazovalci, tudi prej omenjena kolega iz Tunjic, smo se s svojimi teleskopi zvečer pridružili članom raziskovalno-astronomskega krožka na Gimnaziji in srednji šoli Rudolfa Maistra Kamnik in za Kamničane pripravili opazovanje le nekaj dni starega srpa Lune, počakali na vzd planetov velikanov, Jupitra in Saturna, malce postokali nad bolj medlo podobo planetov še nizko nad obzorjem, vmes bentili nad presvetljenim mestnim nebom in obujali spomine na tiste prave noči, ko je res kaj videti. Ko so se proti polnoči obiskovalci porazgubili, sem na začudenje kolegov sklenil, da svoj teleskop sredi noči odpeljem nazaj na Veliko planino, proč od mestnih luči, in v drugem delu noči s fotoaparatom poskusim ujeti še kak svetlejši utrinek. Da pa mi ob fotoaparatu ne bi bilo preveč dolgčas, sem, v želji ujeti kakšen šibkejši komet, postavil na plano še teleskop.

Teleskop sem scentriral na prelepo razsuto kopico gostosevcev in nato finalni test na Jupitru, ki je na meridianu to noč skoraj najvišje na nebu. Biti bi moral že malo bolje viden kot dve uri prej v dolini in kar naenkrat ostrmim. Planetova ploščica je pri najmanjši povečavi 57-x nenavadno mirna in izpustim srednje veliko povečavo; 8,8-milimetrski okular, da 207-kratno povečavo, ki jo lahko le redko uporabim. A tokrat je planet še vedno miren, nobenega plapolanja ni. Na vzhodni strani je ravno dobro vzšla velika rožnata rdeča pega! Pred njo je južni tropski pas razdeljen na dva dela, za njo je en sam in tam v ovinku je rjavkastočrna pika. Senca ene od lun? Ne, vihar je. Senca lune Io je nekoliko nižje, prav na osrednjem pasu, kot majhen, povsem črn krogec! In tik za njo plove še en majhen, a povsem bel krogec lunice Io. Tisti trenutek mi postane jasno, da z lovom kometov ne bo nič, poleg tega pa to ne bo noč zvezdnih utrinkov, saj je to Jupitrova noč.

Le Uroš in Janez vesta, da je to noč, ko se astronomi ne prepiramo več o tem, koliko od sedmih temnih Jupitrovih pasov je vidnih, ampak pripovedujemo le o

podrobnostih v njih. To so tiste sila redke noči, ki se jih spominjamo ob povprečnih nočeh, z zgodbami o tem, da nismo mogli verjeti, da naš teleskop zares zmore tudi takšne podobe. Naključnemu in redkemu opazovalcu se takšna pripovedovanja zdijo bolj kot pravljice, s katerimi skušamo opravičiti bolj medle običajne poglede, onadva pa vesta, da je treba teleskop velikokrat postaviti zaman samo zato, da potem enkrat le ujameš tudi tisto pravo noč. Letošnji avgust je postregel še z nekaj podobnimi nočmi, tako izjemne pa letos le nisem več ujel. Žal takšna solistična opazovanja s seboj prinašajo tudi nekaj dvoma, ali opazovalec morda le ni videl malo preveč podrobnosti, posebno takšnih, ki trajajo le kratek čas in jih je kasneje težko ali pa jih sploh ni več moč preveriti. Odgovor je seveda primerljiva fotografija, vendar se ob tem postavlja vprašanje, ali je kateri od najboljših planetnih fotografov planet posnel v istem času.

Da takšne izjemne noči vendarle niso izjemna redkost, prikazuje skica izpred dveh let, ko sem podoben viharček, le da zahodno od pege, ujel v podobni izjemni noči 5. julija. V iskanju potrditve sem navezal stik z enim najboljših in svetovno znanih planetnih fotografov Crisom Goo s Filipinov, ki ga odlikuje to, da fotografira vsak dan, če mu le dopušča vreme; in on ni uspel potrditi tistega »viharčka« zahodno od pege. Tokrat sem imel z mirnostjo atmosfere več sreče, Cris pa nekoliko manj, a tudi na njegovih fotografijah sem zlahka določil tiste viharčke na severnem robu severnega izrazitega ekvatorialnega pasu. Morda se vam bo zdelo, da so male packice na slikah prehud zalogaj za vaše razumevanje, ne bo pa vam ušlo to, da si skici vendarle nista preveč podobni; res si nista, velikan med planeti je enolična okrogla ploščica z dvema izrazitima temnejšima pasovima le v malih teleskopih v hudo povprečnih razmerah, v dobrih pa, predvsem v večjih, pokaže čisto drugačen obraz.

Izjemna podoba Jupitra me je spodbudila, da sem preizkusil, kako se da posneti planet z našim teleskopom Rezman I, ki seveda sploh ni namenjen in ni opremljen za fotografiranje planetov, ampak le šibkih objektov temnega neba, kot so večinoma kometi in meglice, pri čemer je treba elektronski senzor osvetljevati nekaj minut. Za to sliko, sicer spet sestavljeno, saj ni mogoče istočasno narediti dobrega posnetka planetovih lun in samega planeta (človeško oko s precej večjo dinamiko vida to zmore!!), pa sem uporabil čas 1 sekunde za šibke Saturnove lune in eno samo stotinko za površino planeta Jupitra, da se v preosvetljenosti vsaj nakazani pasovi niso izgubili. Za resnejšo planetno fotografijo bi moral imeti teleskop nekajkrat daljšo goriščnico, pa tudi, skoraj bi pozabil, mirno atmosfero, kar pa je pri nas precej bolj redko kot na Filipinih.

Tone Špenko

KNJIŽNICA
FRANCETA
BALANTIČA
KAMNIK

**POTUJOČA KNJIŽNICA
OBISKUJE TUNJICE
OB ČETRTEKIH OD 18.00 DO 19.30
postajališče je pred OŠ**

URNIK OBISKOV V LETU 2022

13. in 27. januar
10. in 24. februar
10. in 24. marec
7. in 21. april
5. in 19. maj
2. in 16. junij
8. in 22. september
6. in 20. oktober
3. in 17. november
1., 15. in 29. december

Stare fotografije iz Petrove skrinje

30-letnica Holcarjeve poroke, zadaj: Janko Vrhovnik, Krišekarjev, Joža Vrhovnik, Holcarjev, Štefka iz Kranja, Vido Vrhovnik, Holcarjev, Tone Vrhovnik, Holcarjev, Janez Vrhovnik, Holcarjev, Štefan Stele, Birtov; na sredini: Mari Vrhovnik, Znamenškova, Tilka Romšak, Španova s Cerkljanske Dobrave, Dani Vrhovnik, Petrova, Peter Koželj, Petrov, slavljenca Holcarjeva mama Cecilija in ata Tone Vrhovnik; spredaj: France Vrhovnik Znamenškov, Mira Vrhovnik, hči Toneta Vrhovnika iz Kranja, Mira Vrhovnik, Znamenškova, Jože Koželj, Petrov, Franc Kosirnik, Mihov, Rezka Vrhovnik, Holcarjeva

Cecilija Vrhovnik, Holcarjeva, na Vinskem Vrhu okopava bive – krmo za prašiče (korenje, pesa ...), posejano med pšenico, ki se je okopavala po žetju pšenice, na strnišču (njiva, na kateri je bilo požeto žito)

Jožef Koželj, Mevžarjev, mož Ane Koželj

Peter Koželj, Mevžarjev, s harmoniko na Veliki planini

Ana Koželj, Mevžarjeva, rojena Romšak, Španova s Cerkljanske Dobrave

Aleš Koželj, Mevžarjev, Tilka Romšak, Španova s Cerkljanske Dobrave, Tone Vrhovnik, Holcarjev, France Vrhovnik, Turnškov, vaški godec, mladoporočenca Dani Vrhovnik, Holcarjeva, in Peter Koželj, Mevžarjev

Zadaj: Mici Sedušak, Sušakova, Vilko, Baumanov iz Podgorja, Joža Stele Birtov; na sredini: Marija Rems, Joškova, Maks Torkar, Mohtov, Slavko Sedušak, Sušakov, Anica Vavpetič, Lojzetova, fant iz Podgorja, Pepca Torkar, Mohtova; sedijo: Mici Pirc, Kurežova iz Kurje doline, Jožefa Sedušak, Sušakova, mladoporočenca Ivanka Sedušak, Sušakova, in Janez Prašnikar iz Trbovelj, Štefka Sedušak, Sušakova, Blaž Rems, Joškov; spredaj: Dani Vrhovnik, Holcarjeva, Slavka Rems, Joškova, Rezka Vrhovnik, Holcarjeva

Mihela Kosirnik, Mihova, France Kosirnik, Mihov, Joža Vrhovnik, Holcarjev, njegov nečak Jože Koželj, Petrov, Janko Vrhovnik, Krišekarjev, 8. junij 1958

Zadaj: Joža Žagar, Drobunčkov iz Cerkelj, godec, Zofija Vrhovnik, Žerjavova, Tomaž Sedušak, Komovčev, Francka Sedušak, roj. Klanšek, Vovkova, Rudi Sedušak, Komovčev, Slavka Romšak, roj. Sedušak, Komovčeva, Janez Romšak, Zgornji Hribar, Franc Vrhovnik, Holcarjev, Ani Sedušak, Komovčeva; na sredini: Gustel Sedušak, Komovčev, Marija Sedušak, Špelnova iz Komende, Nande Sedušak, Komovčev, Štefka Mihovčeva iz Mekinj, por. Sedušak, Komovčeva, Ema in Ani Tomšič iz Kamnika, Dani Vrhovnik, Holcarjeva, Joža Sedušak, Komovčev; spredaj: Julka Slanovec, Grlušekova, Milan Sedušak, Komovčev, Dani Sedušak, Komovčeva, hči Francke Sedušak, Polona Sedušak, Komovčeva, v naročju drži Cirila Sedušaka, Komovčevega, mladoporočenca Francka Štojs, roj. Sedušak, Komovčeva, in Janez Štojs iz Kamnika, Đuro Đurašević iz Kamnika, Mira in Jože Sedušak, Mihovčeva iz Mekinj

Letos so praznovali okrogle obletnice Tunjičani, ki živijo v Tunjicah

50 let, rojeni leta 1971

Adile Kosirnik – Spodnja Sitarjeva
Aleš Deisinger – Olgin
Darja Zorč – Mešnarjeva
Helenca Traven – Bobnarjeva
Igor Vinšek – Voštatarjev
Janez Vrhovnik – Ulčarjev
Marta Černešek – Lanišarjeva
Petra Nograšek – Spodnja Naumova
Tanja Sedušak – Sedušakova
Valentin Podjed – Žvabov

60 let, rojeni leta 1961

Aleksander Mikuš – Mikušev
Anica Gerbec – Davčarjeva
Anton Šmidovnik – Zgornji Košičev
Ema Koželj – Golovčeva
Helena Omovšek – Omovškova
Janez Balantič – Balantičev
Jožica Balantič – Balantičeva
Maja Moračanin – Češnarjeva
Marko Primc – Primčev
Milenca Kopše – Kopšetova
Roman Štupar – Komatarjev
Srečko Jakše – Jakšetov
Vladimir Lanišek – Lanišekov

70 let, rojeni leta 1951

Antonija Nograšek – Šmidova
Bojan Štupar – Zadnikarjev
Ciril Sedušak – Dolinškov
Franc Jamšek – Zgornji Žganov
Franc Kosirnik – Mihov
Frančiška Gregl – Brodarjeva
Janez Čimžar – Zgornji Sitarjev
Janez Golob – Smrekarjev
Janez Zobavnik – Potokarjev
Majda Koželj – Špornova
Marija Brelih – Kaplanova z Vinskega Vrha
Marjetka Kočar – Spodnje Dolenčeva
Metka Mestek – Grabnarjeva
Peter Stele – Leskovšekov

80 let, rojeni leta 1941

Adolf Remic – Kaplanov
Ana Nograšek – Vrtnarjeva
Anton Kancilija – Malezijevec
Helena Uršič – Nivčarjeva
Jožefa Klemenc – Jagrova
Milan Sušnik – Kotarjev
Mohamed Sheikha – Olgin
Pavao Čikvar – Čikvarjev

90 let, rojeni leta 1931

Frančiška Golob – Vrbnkova

Najstarejša krajanka v tunjiški fari je ANTONIJA VRHOVNIK, Podbregarjeva mama, rojena leta 1928, stara 93 let.

Najstarejši krajan v tunjiški fari je PETER STELE, Birtov oče, rojen leta 1928, star 93 let.

Najstarejši rojak FLORJAN KOŽELJ, Spodnji Naumov, je spomladi praznoval svoj 98. rojstni dan. Živi v Kamniku.

Vsem jubilarantom želimo še veliko srečnih, zdravih in prijetnih dni v krogu svojih domačih in v vaški skupnosti.

Uredniški odbor

 Milena Erbežnik Klanšek

Kronologija koronavirusa

Ta »nesrečna korona« je prisotna v našem življenju že skoraj dve leti. Način življenja se je v tem času spremenil – enim manj drugim bolj. Morda ljudje na vasi to manj občutimo kot ljudje v mestu. A težko je posploševati. Tudi veliko različnih teorij zarot se je razširilo po spletu. Še enkrat pa se je potrdila tudi Darwinova teorija – preživi oziroma bolje živi tisti, ki se zna hitro prilagoditi.

Različnih mnenj o koroni in o ukrepih, ki so povezani z njo, je ogromno, zato bo v naslednjih vrsticah zajeta le (delna – saj je vsega, kar se je in se dogaja v svetu in pri nas zaradi korone, preveč, da bi lahko zaobjeli) kronologija koronavirusa. Dejstva, nič drugega. Domišljijo in razprave o koroni pa prepuščam vam ...

Uradno ime za bolezen, ki jo največkrat imenujemo kar korona, je covid-19. Povzročajo jo virus SARS-CoV-2. Okužbe z novim koronavirusom se samo na podlagi poteka bolezni in bolnikovih težav ne razlikujejo od drugih povzročiteljev akutnih okužb dihal. Za potrditev ali izključitev je potrebno mikrobiološko testiranje. Zato se koronavirus še lažje širi.

- Na Kitajskem so decembra 2019 prvič zaznali novo bolezen covid-19 (SARS-CoV-2), ki je sprva v veliko državah niso jemali resno.
- S Kitajske se je virus raznesel po celem svetu. V Evropi je bil prvič zaznan 7. januarja 2020 v Franciji.
- V Sloveniji je bil prvi potrjeni primer 4. marca 2020 (okuženi je prišel iz Maroka preko Italije).
- V javnih prostorih so se začele nositi maske (najprej neobvezno, nato obvezno), roke je bilo treba razkuževati. Nekaj časa so bile obvezne tudi zaščitne rokavice.
- 9. marca 2020 so v Sloveniji prepovedali zbiranje na javnih prireditvah v zaprtih prostorih, kjer se zbira več kot 100 ljudi. Vsega

skupaj je bilo takrat v Sloveniji 25 okuženih ljudi.

- 11. marca je Svetovna zdravstvena organizacija koronavirus razglasila za pandemijo. V OŠ Frana Albrehta je bil potrjen primer okužbe s koronavirusom. Šolo so zaprli, pouk za tunjiške in ostale učence OŠ Frana Albrehta se je začel na daljavo. 16. marca se je za vse učence, dijake in študente po Sloveniji začel pouk na daljavo, zaprli so tudi vrtnice.
- 12. marca 2020 je Slovenija razglasila epidemijo.
- Države so začele zapirati svoje meje.
- 13. marca 2020 so cerkve zaprle svoja vrata – tudi naša sv. Ana. Bogoslužje se je opravljalo le še preko radia, televizije in spleta. Tako je bilo do konca prvega vala (4. maja). Velika noč je potekala »koronsko«.
- Od 16. marca 2020 naprej je bila prepovedana prodaja blaga in storitev potrošnikom, izvzete so bile le dejavnosti, kot so živilske prodajalne, lekarne, bencinski servisi, banke, pošte in kmetijske prodajalne. Tunjiški gostilni sta zaprli svoja vrata. Marsikdo se je moral znajti po svoje ...
- Živilo, ki ga je v trgovinah po Sloveniji na začetku prvega vala najbolj primanjkovalo, je bil kvas. Tudi toaletni papir je bil zelo iskano blago.
- 20. marca je začela veljati omejitev zbiranja in gibanja na javnih površinah. Dovoljeno je bilo individualno gibanje, omejitev pa ni veljala za člane skupin gospodinjstev. Dovoljen je bil prihod in odhod na delo, opravljanje gospodarskih dejavnosti ter varstvo in pomoč. Dovoljen je bil tudi dostop do lekarn, trgovin z živili, bencinskih črpalk, bank in pošt ter do zdravstvenih in sanitarnih storitev. Ljudje smo ostali doma, druženj z drugimi kot le s svojimi najbližjimi praktično ni bilo. Najbolj striktno smo se držali ukrepov prvi mesec, nato pa zmeraj manj.
- V tem času je veliko zaposlenih v

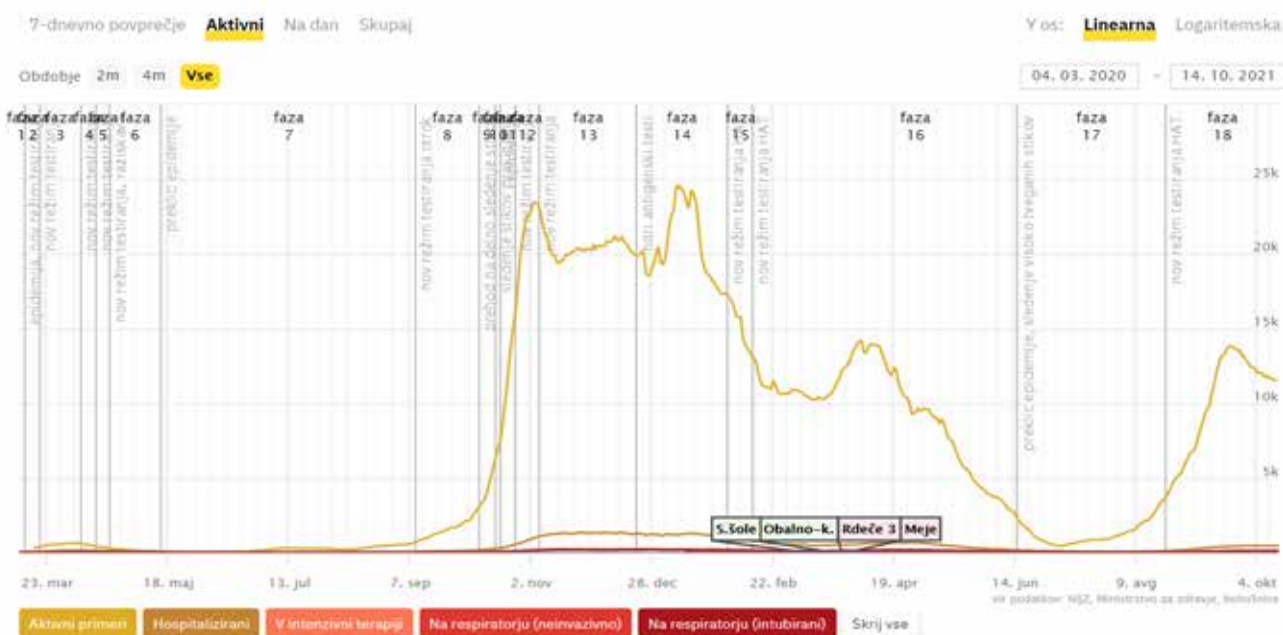
podjetjih, v katerih ni treba biti fizično prisoten na delovnem mestu, začelo delati od doma.

- Od 30. marca 2020 naprej so lahko v času od 8. do 10. ure nakupe opravljali izključno tisti iz ranljivih skupin (npr. upokoјenci, invalidi, nosečnice). Začela se je prepoved gibanja izven občine stalnega ali začasnega prebivališča, na zaprtih javnih krajih pa je bila obvezna uporaba zaščitne maske oziroma druge oblike zaščite ustnega in nosnega predela ter rokavic. V Tunjicah še ni bilo nikoli toliko sprehajalcev kot v tem času.
- 18. aprila 2020 je vlada RS sprostila odlok o prehajanju mej občin, dovoljen je bil prehod za dostop do sekundarnih nepremičnin za vzdrževanje in druga sezonska opravila ljudem, ki tam nimajo prijavljenega prebivališča.
- Vlada RS je proti koncu aprila 2020 zaradi zmanjševanja okuženih začela postopoma sproščati protikoronske ukrepe.
- 2. maja 2020 prvič od začetka epidemije v Sloveniji ni bilo potrjenega nobenega novega primera okužbe s koronavirusom.
- 14. maja 2020 je Vlada RS epidemijo v Sloveniji preklcala.
- Učenci 1., 2. in 3. razreda osnovnih šol so šli nazaj v šole 18. maja 2020, učenci 9. razreda pa 25. maja. Ostali osnovnošolci so šli v šolo 1. oziroma 3. junija. Srednješolci so s poukom na daljavo nadaljevali do konca šolskega leta.
- Poleti 2020 smo lahko malo zadihali, a vseeno se veliko ljudi ni odločilo za dopustovanje v počitniških krajih.
- Avgusta 2020 se je število okuženih spet začelo povečevati (pričel se je drugi val).
- Vlada RS je od 4. septembra 2020 dalje spet uvedla obvezno nošenje zaščitnih mask v zaprtih prostorih.
- 5. septembra 2020 so se kljub »korona ukrepom« izpeljale Tunjiške igre, a zaradi tega le s tremi ekipami (Žabci, Pujski in Medoti), naslednji dan pa je bila proslava ob 25-letnici Tunškega glasu.

- Oktobra je začel delovati »vladni semafor« (razdelitev okuženosti po fazah, označene od zelene do rdeče, in omejitve po statističnih regijah).
- 20. oktobra je začela delovati policijska ura (prepoved gibanja na prostem med 21. in 6. uro naslednjega dne).
- 24. oktobra 2020 so se zaprli frizerski in kozmetični saloni, izobraževalne ustanove, dijaški in študentski domovi, trgovski centri (razen živilskih trgovin, trgovin s hrano za živali in gradbenim materialom), vozni red javnega prometa pa je potekal po počitniškem razporedju.
- V ponedeljek, 26. oktobra 2020, so zaprli vrtce.
- Jesenske počitnice so osnovnošolskim otrokom podaljšali za en teden, nato pa se je pouk začel na daljavo.
- 16. novembra 2020 se je javno življenje zopet ustavilo.
- Novembra je umrl prvi Tunjičan, ki naj bi zbolel za koronavirusom (imel je pridružene bolezni).
- Vlada RS je napovedala delno sprostitev ukrepov v času praznikov (24 ur okoli božiča in okoli novega leta), in sicer je bil možen prehod občin in regij ter druženje šestih oseb iz največ dveh gospodinjstev – kar smo dodobra izkoristili.
- 25. decembra se je raznosila 26. številka Tunškega glasu, a z zelo okrnjeno ekipo dveh raznašalcev brez druženja in srečanja z vaščani.
- 26. decembra 2020 je v Slovenijo prispelo prvih 9750 odmerkov cepiva podjetij BioNTech in Pfizer.
- 25. januarja 2021 so se ponovno odprle šole za učence prve triade, 15. februarja pa za ostale osnovnošolce v oranžni fazi (glede na vladni semafor), kar je veljalo tudi za tunjiško šolo. V regijah, ki niso izpolnjevale pogoja za odprtje, so se šole odprle kasneje.
- Februarja 2021 se je število okuženih zmanjševalo.
- 14. februarja, na Valentinovo nedeljo, je bil na Prevali blagoslov polj, vrtov, travnikov, sadovnjakov ... Prisostvovali so maloštevilni župljani.
- Tretji val se je začel marca 2021, različni sevi koronavirusa so bili bolj nalezljivi od prvotne različice, število okuženih je začelo spet naraščati.
- Med 1. in 11. aprilom 2021 je bilo odrejeno popolno zaprtje države. Pouk se je spet nadaljeval na daljavo (a sedaj res samo za dva tedna), zaprle so se številne ne nujne trgovine in športna ter kulturna dejavnost, v gospodarstvu se je spodbujala odreditev dela na daljavo.
- 12. aprila so se ponovno odprle šole. Odpravljena je bila omejitev nočnega gibanja.
- S potrdilom o preboleznosti, cepljenosti ali negativnem testu so bile omogočene turistične namestitve. Potrdilo je bilo potrebno tudi za prehajanje državnih meja.
- Proti začetku poletja se je število okužb zmanjšalo – počitnikovali smo lahko brezskrbno doma ali celo v tujini.
- Društvo Tunški glas je lahko 13. avgusta 2021 izpeljalo predavanje z naslovom *Pogovor o koreninah Slovencev*, 28. avgusta pa koncert slovenskih pesmi ob 300-letnici rojstva Petra Pavla Glavarja v izvedbi Cerkveno-prosvetnega pevskega zbora Kulturnega društva Sveta Ana.
- Konec avgusta je začelo število okuženih spet naraščati – stopili smo v četrti val koronavirusa.
- »Korona« je načela tudi Tunjiške igre, ki so bile odpovedane zaradi premajhnega števila zainteresiranih ekip.
- Septembra so se šole odprle, v primeru okužbe v razredu je šel

Stanje COVID-19 v Sloveniji

? Deli graf na

Korona graf od marca 2020 do oktobra 2021 (vir: COVID-19 Sledilnik)

v karanteno le razred okuženega, ostali so bili v šoli – to se je že sredi septembra zgodilo tudi v kombiniranem razredu tunjiške šole.

- 15. septembra je nastopil pogoj PCT (preboleznost, cepljenost, testiranje), ki je nekakšen potni list za javno življenje. Zaradi tega je močno naraslo število cepljenj, precepljenost prebivalstva je presegla 50 %. Najbolj priljubljeno cepivo je postalo cepivo proizvajalca Johnson & Johnson, za katerega je dovolj en odmerek. A potem, ko je umrla mlada bolnica, je bilo cepljenje s tem cepivom (začasno) ustavljeno.
- V oktobru 2021 je začelo število novih okužb ponovno naraščati, vrh je ta val dosegel na začetku novembra. Vlada je sprejela več novih (starih) ukrepov za zajeziitev tega vala.
- Necepljeni učenci in dijaki so se s 15. novembrom morali v šoli samotestirati, in to trikrat na teden, vlada pa jim je zagotovila 15 brezplačnih testov mesečno. Na začetku tega ukrepa je bilo s strani staršev kar nekaj nasprotovanj.
- Tudi v Tunjicah je bil ta val najbolj razširjen doslej. Nekateri so pristali celo v bolnici.
- V novembru 2021 se je pojavila nova različica virusa – omicron.
- Skozi celotno epidemijo so se in se še dogajajo politični pretresi.

Besede, ki se v zvezi s koronavirusom velikokrat uporabljajo, so: epidemija, mehurček, koronačas, maske, rokavice, razkuževanje, skafander, vojni dobičkarji, korona dodatek, šola na daljavo, zoom, teamsi, policijska ura, omejitve, spletno nakupovanje, hitra pošta, delo od doma, PCR test, hitri test, boni, covid sledilnik, PCT pogoj, cepljenje, karantena, izolacija, samoosamitev, protesti, teorija zarote, luč na koncu tunela ...

Kronologija koronavirusa še ni zaključena – bogve, kdaj bo. Na koncu dodajam le še (že kar malce zljajnano, čeprav na mestu v koronačasu) frazo *Ostanite zdravi!*

Mojca Stele Jeglič

Kronika

Pred 300 leti, leta 1721, se je 2. maja rodil župnik Peter Pavel Glavar, ki je kasneje vodil gradnjo tunjiške cerkve.

Pred 270 leti, leta 1751, je bil v Tunjicah nastavljen prvi redni župnik Simon Čankel. Takrat je bila v Tunjicah še stara gotska cerkvica.

Pred 230 leti, leta 1791, je tedanji župnik Andrej Pogačnik dal zgraditi prvo župnišče. Župnišče v sedanji obliki so zgradili 60 let kasneje, do takrat pa so župniki živeli v stavbi, kjer je danes poslovalna vežica.

Pred 150 leti, leta 1871, je bil izkopan 5 metrov globok vodnjak pri farovžu – župnišču.

Pred 140 leti, v letu 1881, v starih zapisih lahko preberemo, da so se zaradi vladne zapovedi prešteli vsi ljudje; v fari Tunjice je bilo skupno 509 prebivalcev, od tega v Lanišah 79, v Tunjicah 244, na Mlaki 136 in v Košišah 50.

Pred 130 leti, leta 1891

- 28. januarja v Kamnik pripelje prvi vlak iz Ljubljane. K temu je najbolj pripomogla tovarna smodnika.
- V tunjiški cerkvi so namontirali cerkvene orgle, ki so bile pred tem v rabi v uršulinski cerkvi v Ljubljani.

Pred 80 leti, leta 1941, se je tudi v naših krajih začela 2. svetovna vojna. 6. aprila, na cvetno nedeljo, so nemški bombniki napadli Jugoslavijo.

Pred 40 leti, leta 1981, se je 1. decembra zgodila ena najhujših nacionalnih tragedij. Na otoku Korzika se je slovensko letalo pred pristankom v Ajacciu zaletelo v goro. Umrlo je vseh 180 potnikov, ki so bili namenjeni na počitnice na otoku.

Pred 30 leti, leta 1991, 25. junija Slovenija razglasi državno samo-

stojnost. Dan kasneje JLA začne desetdnevno vojno proti Sloveniji.

Pred 20 leti, leta 2001

- 11. septembra samomorilski teroristi v Ameriki ugrabijo več letal, s katerimi se zaletavajo v visoke stolpnice. Pri tem izgubi življenje več kot 3000 ljudi.
- V Angliji na veliko pobijajo in sežigajo govejo živino zaradi izbruha slinavke in parkljevke.

Pred 10 leti, leta 2011

- 11. marca strahoten potres na Japonskem močno poškoduje jedrsko elektrarno. Ob tem pride do velikega jedrskega sevanja, zato umre več kot 16.000 ljudi. Statistiki to nesrečo zabeležijo kot tisočletno naravno katastrofo.
- 23. maja Američani v Pakistanu odkrijejo in na hitro usmrtijo terorista številka 1 Osamo bin Ladena, ki so ga lovili zadnjih 10 let.
- 29. septembra umre legenda narodnozabavne muzike Lojze Slak.

Nekaj drobiža za leto 2021

23. maja se je v Italiji utrgala kabina žičnice in zgrmela v prepad. Umrlo je 14 potnikov. Preživel je le en otrok, ki pa je bil hudo poškodovan.

Celo leto po vsem svetu razsaja poseben virus. Vlada zato ukrepa z različnimi prepovedmi. Toda bolezen se pojavlja v valovih, malo popusti, nato pa se zopet močno okrepi. Tudi v Sloveniji v zadnjih dveh letih terja več tisoč žrtev. Zaradi vladnih ukrepov se v Ljubljani vsak teden pojavljajo množične demonstracije.

Dr. Goran Schmidt mi sporoča: v gozdu med Komendo in Tunjicami sta kmeta Hrovat in Maček leta 1897 imela rudnika premogovnika.

Ivan Nograšek

V letu 2021 smo se poslovili od naših krajanov

Ni res, da so odšli – nikoli ne bodo. Ujeti so v naša srca. S spomini bodo vsak naš korak spremljali v tišini.

25. aprila je nenadoma umrl **VLADIMIR MAROH**, ki se je v Tunjice preselil pred leti. Star je bil 72 let. Pokopali so ga v Kamniku.

15. septembra je po hudi bolezni, na svoj 59. rojstni dan, umrl **JANEZ HOČEVAR**, Hočevárjev. Zadnja leta je kot hišnik delal v osnovni šoli Frana Albrehta. Z ženo sta si ustvarila dom v Lanišah. Pokopali so ga v Kamniku.

27. septembra je po hudi bolezni umrl **ANTON PODJED**, Hrenov. Dočakal je še svoj 70. rojstni dan. Bil je zidar v Komunalnem podjetju Kamnik.

10. novembra je umrl **JANEZ KOSIRNIK**, Malezijev Ivan. Ni še čisto dočakal 75 let. Živel je samsko življenje. Zadnjih nekaj let je prebival v domu starejših občanov v Kamniku.

6. decembra je umrla **JULIJANA GOLOB**, Zgornja Golobova mama. Rojena je bila pri Spodnjem Golobu, 9. januarja 1932. Umrla je le dober mesec dni pred svojim 90. rojstnim dnevom. Zadnja leta je večino časa preživela doma.

12. decembra je umrla **MARIJA URBIČ**. Zadnjih deset let je živel v Tunjicah 25 a. Mučila jo je težka in neozdravljiva bolezen, zato so jo pred dobrim tednom dni odpeljali v hospic. Doma je bila iz Mirne na Dolenjskem. 21. decembra bi praznovala svoj 63. rojstni dan.

Zapustili so nas Tunjičani, ki so živeli drugod

Zadnje dni v letu 2020 je umrl **NANDE SEDUŠAK**, Hribčev. Živel je v Gornjem Gradu. Doživel je 77 let.

21. maja 2021 je umrla **JULKA KOŽELJ**, Nivčarjeva. Živela in poročena je bila v Mostah. Dočakala je 94 let življenja.

18. oktobra je umrl **MAKS ŠTUPAR**, Ukušekov. Bil je najmlajši v Ukušekovi družini. Rodil se je 30. avgusta 1937. V zadnjem času je z ženo živel v Domu starejših občanov, prej pa na Perovem v Kamniku.

3. novembra je umrla **ANA CVIRN**, rojena Vrhovnik, po domače Žerjavova Ana. Dočakala je 95 let. Živela je v Kamniku.

22. novembra je umrla **ROZALIJA ŠTRAJHAR**, Spodnja Naumova. Živela je v Kamniku. 17. septembra letos je še praznovala 102. obletnico rojstva – doživela je do sedaj najvišjo starost med tunjiškimi farani.

2. decembra je umrla **ŠTEFKA JANŽEVEC**, Krtova Štefka. Po poklicu je bila trgovka – aranžerka. Živela je v Mostah. Samo nekaj dni ji je manjkalo, da bi dočakala 83 let.

Ivan Nograšek

Ta karavanški veter!

Karavanški veter vsakih nekaj let pod hribi v bližini naših krajev naredi kar veliko škode. Pred nekaj leti je neko noč ta veter kar množično odkrival strehe, posebno še v dolini onkraj Črničca. Po eni strani je ta veter odkril tudi Šprajcarjevo hišo. Oče Tomaž se je odločil, da bo škodo popravil kar sam.

Šprajcarjeva hiška je bila nizka. Vsak malo večji moški je lahko z roko dosegel žleb za vodo na strehi. Tomaž je podtikal strešne opeke na tisti strani strehe, ki je bila odkrita. Hotel se je malo zavarovati, da ne bi zdrsnil s strehe. V shrambi je poiskal vrv. En konec si je privezal okrog pasu, drugega pa je vrgel čez streho. Ogledoval si je, kam bi nataknil zanko, da bi ga varno zadržala na strehi. Zgoraj, na vrtu, je stal avto, hrošč z veliko kljuko za prikolico in očetu Tomažu se je zdelo, da je najbolj primerno, če zanko natakne kar na to kljuko. Tako se je kar dobro zavaroval in celo dopoldne pokrival streho na spodnji strani hiše. Toda, kaj se je zgodilo? Žena Minka je kuhala kosilo in opazila, da ji je zmanjkalo soli. *Kar z avtom bom skočila do prve trgovine, da kupim, kar rabim za kosilo!* Odhitela je do hrošča, »naveze« moža pa ni opazila. Vžgala je avto in speljala, ko pa je opazila, da je zadaj za

njo nekaj štrbunknilo, je mož že negiben ležal pod kapom hiše. Bil je tako polomljen, da je moral hišo do konca pokriti sosed. Ni pa mi znano, ali so tisti dan juho pojedli kar neslano.

Ivan Nograšek

Ko si sam

*Ko si sam,
se moraš nase nasloniti.
Ko si sam,
moraš sam sebi sopotnik biti.
Ko si sam,
moraš sam sebi verjeti.
Ko si sam,
se ne moreš prevzeti.
Ko si sam,
moraš odgovornost sam nositi.
Ko si sam,
moraš samega sebe ljubiti.
Ko si sam,
moraš še srečen biti,
da ti je dano živeti.
Ko si sam,
sam sebi hvaležnost podeli,
potem se samote odreši
in se veseli.*

Jože Ramuta

Prošnja

*Še za malo časa te prosim, o Bog!
Le toliko mi ga še daj,
da bom mogel vse tiste obiskati,
ki v srcu mojem so sledi pustili,
se z njimi pogovoriti in jim hval-
ležen biti.*

*Še malo, prav malo časa mi daj,
o Bog,
da bom mogel še na grobove
ljubljenih oditi
in se jim zahvaliti za vse,
kar storili so za mé.*

*Le še malo časa mi daj, o Bog,
da bom mogel vse svoje učence
poiskati,
se z njimi smejati,
si zgodbe pripovedovati ...*

*Le še malo časa mi daj, o Bog,
da bom mogel po stezah iti,
kjer sem kravo vodil
in na pašo hodil.*

*Le še malo časa mi daj, o Bog,
da vsak kamen pobožam,
na katerega so moji starši stopili
in na njem sledi potu pustili.*

*Le še toliko časa mi daj, o Bog,
da pojdem naokrog,
da vidim, da slišim,
da živim.*

Saj ne prosim preveč, o Bog?

Jože Ramuta

Hišna imena

Kako velika je navezanost človeka na dom in na svojo hišo, pove že to, da se tudi hiši da ime. Vsaj tako je na vasi. Včasih je bilo to bolj iz praktičnih razlogov, ker ljudje še niso imeli priimkov in so se poznali po hišnem imenu (npr.: Komovčev France, Žganov Joža ...). Šele po letu 1350 so k osebnim imenom podložnikov začeli dodajati stalne dedne priimke, ki so nastajali tudi iz hišnih imen.

Hiša dobi svoje ime po tem, ko je pod streho. Nad vhodna vrata se da

leseno dilo, na kateri je napisano ime hiše. Ime hiše se določi glede na lastnikovo posebnost oziroma poklic (Kuhar, Tišlar, Birt ...), glede na to kje hiša stoji oziroma kaj je prej stalo na mestu, kjer je zdaj hiša (Jamovc, Podar, Nivčar ...), glede na kakšno posebnost v zvezi z nastankom hiše (Brzina, Seliškar ...) in podobno. Za veliko starejših hiš pa se ne ve pravega izvora imena (Moht, Cerij, Žerjav ...). Predvsem novejša hiša imajo imena tudi po priimku (Kopše, Mikuš ...). Imena hiše ne določi vedno lastnik, zato včasih pride tudi do tega, da lastniku ime ni po godu.

Hišna imena so včasih vedno dajali, sedaj pa kakšen novi lastnik za to navado sploh ne ve. Pri izbiranju imena pa je lahko veliko idej in veliko besed (sploh če je še kak promil v krvi), preden se izbere končno ime.

Za boljšo preglednost se je celotno karto Tunjic, na kateri so označena imena hiš, razdelilo na štiri dele, ki bodo objavljeni v tej in naslednjih treh številkah. Začeli smo s severozahodnim delom Tunjic. Na karto sproti vpisujemo tudi dodatna ledinska imena.

Mojca Stele Jeglič

Sidraž

SIDRAŽ

Kobiljek

PETELINJEK

LAZARMI

STRMEC

DOLENČEV GRABEN

Dolenčev graben

Cirjev graben

LANŠEKOV GRABEN

LANŠEK

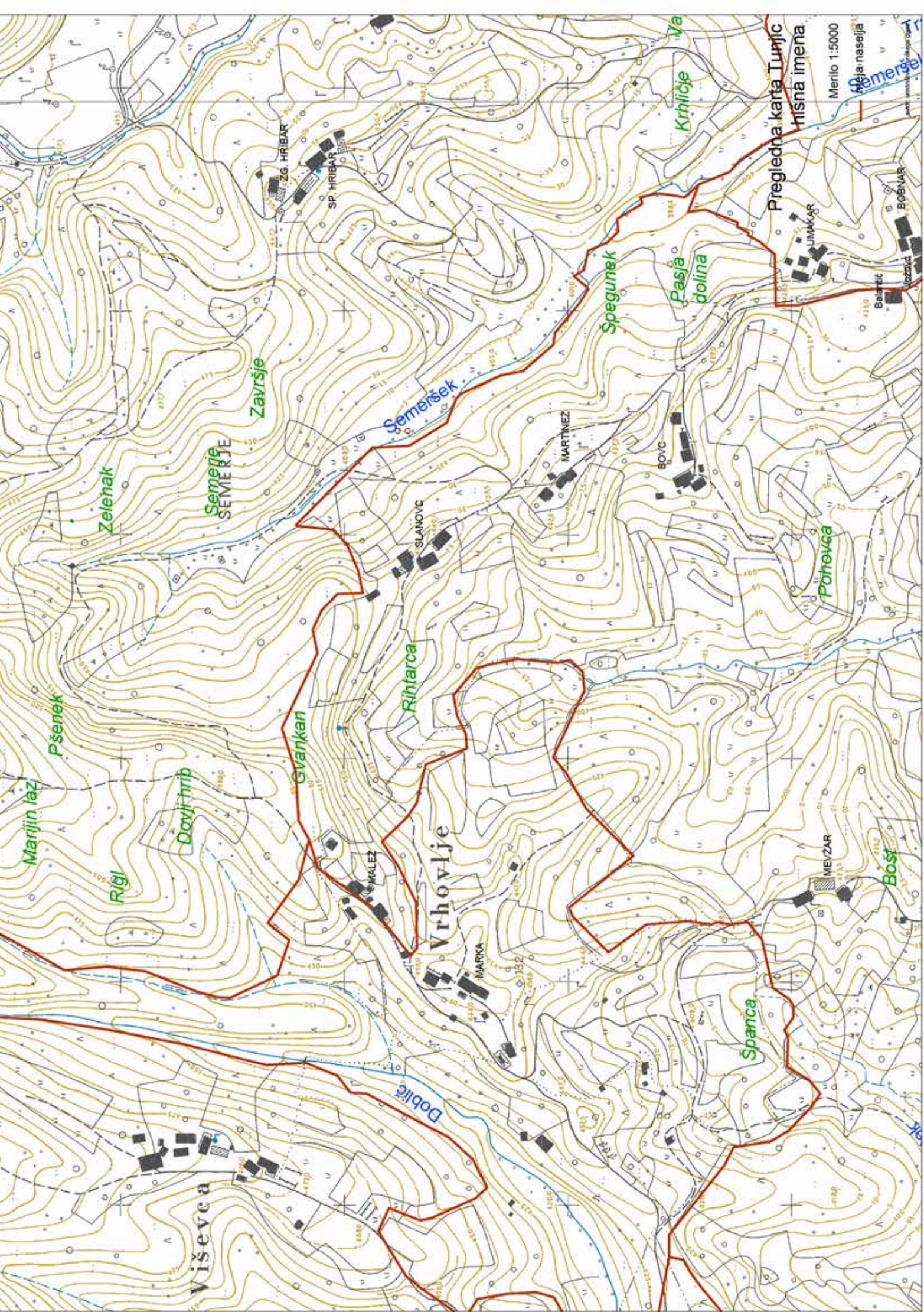
SP. LANŠEK

V. LANŠEK

ROJCE

Kozlove niske

Bohice

GRAFIČNO OBLIKOVANJE IN PROGRAMIRANJE,
Irena Vrhovnik s.p. | Tunjice 22A | 1241 Kamnik
email: info@webregs.si | gsm: 041 925 064

KLARA CERAR s.p.
Perovo 30, 1240 Kamnik

041 958 011

KMETIJA
"Span"

FRANC PETRIČ
BREG PRI KOMENDI 3
☎ 01 834 12 33
☎ 040 365 080

KLEMEN OSOLNIK s.p.
Laze pri Domžalah 5, 1233 DOB
Telefon: 070-838-037

Uroš Baumann s.p.

tel.: 041 367 343, 081 602 765
uros.baumann@kks-kamnik.si
Podgorje 36/c, 1241 Kamnik

POSTAVLJANJE OSTREŠIJ
IN KROVSKA DELA

Igor Vinšek s.p.

igor.vinsek@gmail.com
Tunjice 27, 1241 Kamnik
mobi: 040-865-560

poslovna cona komenda
z vizijo v prihodnost

ES - KI Elektro Storitve
izgradnja, popravila, vzdrževanje

Instalacije jakega in šibkega toka
Antene, antenski in kabejski sistemi
Domofoni, videofoni in gospodinjstvi aparati

Igor Komatar
GSM: 041 969 220

SLIKOPLESKARSTVO

Koželj Franc s.p.

Županje njive 3, 1242 Stahovica
Tel.: 01/8325-615, GSM: 031/788-695
E-mail: slikopleskarstvo.kozelj@siol.net

SG Koželj d.o.o.
Tunjiška mlaka 10c
1240 KAMNIK

Gašper Koželj

M: (0)31 395 092
info@sg-kozelj.si

- krovstvo - tesarstvo - projektiranje
- kleparstvo - hidroizolacije in svetovanje

Veterinarska ambulanta, lekarniška postaja
in trgovina s hrano za male živali, zdravljenje
rejnih živali in umetno osemenje goveda.

Delovni čas:
Pon.-pet.: 07.00-12.00, 14.00-18.00
Sob., ned. in prazniki: 08.00-10.00
Tel.: (01) 722 78 46, gsm: (041) 635 640
e-naslov: veterina.klinkon@siol.net

041 683 017
www.instalacije-kopse.si

MK PRO Šport, Matjaž Klanšek
OSEBNI NOGOMETNI TRENER
Tel.: 031-272-110
Mail: mk.pro.sport1@gmail.com

varčno-oprevaj. si

CENTRALNE INŠTALACIJE,
TOPLLOTNE ČRPALKE,
SOLARNI SISTEMI
IN VODOVOD

RAPPORT
RAPPORT d.o.o.
Tunjiška Mlaka 8a
1240 Kamnik
gorazd@rapport.si **041 856 996** www.varcno-oprevaj.si

STREHA ŠB BREŽNJAK
MIŠO BREŽNJAK s.p.

Tunjice 40a, 1241 Kamnik
telefon: 040 699 997
miso.breznjak@gmail.com

CVETLIČARNA
Katja

Žale 1, 1240 Kamnik
tel.: 01/83 91 497, gsm: 041 319 600

KROVSTVO MOJSTER ČEVKA
TOMAŽ ČEVKA S.P.
LANIŠE 2, 1241 KAMNIK

GSM: 041/ 392-248

STORITVE Z GRADBENO, KMETIJSKO IN GOZDARSKO
MEHANIZACIJO TER NIZKE IN VIŠKE GRADNJE

KOMATAR VIDO S.P.
041 948 354

ENERKON
Napredne rešitve merjenja vode in toplote.

Brane Vrhovnik s.p.
Vrhovje 2
1241 KAMNIK
M: 041 404 369
E-mail: vrhovnik.branko@gmail.com

VINSEK
AVTOKLEPARSTVO

Galerija Majolka
1241 Kamnik, Medvedova 16
031 638 483
www.majolka.si

DaŠDa
d.o.o., Košice 14, 1241 Kamnik

Dare Drolc
gsm: 041 74 54 10
e-mail: dasda.dd@gmail.com

- ☀ ograjni sistemi Bekaert-Kočevar
- ☀ ogled-ponudba-postavitve
- ☀ popravilo žičnatih ograj

Ciril Zagar
1794 Eldon Dr.
Wickliffe, OH 44092-1566

OPKA plast
izdelava orodij
in predelava termoplastov

Jože Koželj
direktor

ORKAPLAST d.o.o., Ljubljanska cesta 45, 1241 Kamnik
Tel.: 01/8310 662, fax: 01/8310 663, gsm: 041 741 757
e-mail: orkaplast@siol.net

PROFESIONALNI MATERIALI ZA DOBRE USTVARJALCE
naredi.eu

MATERIALI ZA IZDELAVO SVEČ
MATERIALI ZA IZDELAVO MIL

WWW.NAREDI.EU

REVIVO KREDNE BARVE
OLJA IN VOSKI ZA LES
EPOKSI SMOLE
SAMSON KAMNIK d.o.o.

ZOBAYNIK

Tesarstvo, krovstvo,
kleparstvo, sečnja, spravilo in
odkup lesa

Anže Zobavnik s.p.
Tunjice 24e 1241 Kamnik
051 363 527

**PIZZERIA
SKOK**

Perovo 27, Kamnik
tel.: 01 / 8312 449

VRHOVNIK ANTON S.P.
TUNJICE 24A
1240 KAMNIK
mbt: 041/832-823

**TAPETNIŠTVO
J & N**

Nada Klemen s.p.

Tel./fax: 01 / 831 70 79, GSM: 041 / 51 44 06
Tunjiška mlaka 18, 1240 Kamnik
nada.klemen@amis.net

**Drago Uršič s.p.
POLIRANJE**

Tunjiška Mlaka 33a
1241 Kamnik
tel.: +386 (0)41 365 585
ursic.drago@gmail.com

TESARSTVO Justin Klanšek s.p.

Tesarska • krovksa • kleparska dela

Tunjice 29, 1241 Kamnik

T: 01 83 92 951

F: 01 83 97 684

M: 041 362 609

E: tesarstvo.klansek@gmail.com

Justin Klanšek
tesarski mojster

montvar

Lado Žavbi s.p.

Tunjice 368, 1240 Kamnik
tel.: 01-839 12 34, mobilni: 031 395 135

INDIZAJN

CELOVITE REŠITVE ZA INTERIER
WWW.IZRIS-POHISTVA.COM

SIKOPLESKASTVO BOJAN

Tel.: 041 447 665

Bojan Matej s.p.

Tunjiška mlaka 6b

1241 Kamnik

gmail: bojan.matej@gmail.com

sam 30 let

GRADBENO TEHNIČNE TRGOVINE

ODLIČNE PICE
NAJBOLJŠI
OCVRT PIŠČANEC
031-30-22-21

Gradbena mehanizacija

Romšak Janko s.p.

041/859-741

CENTER
OBDELAVE PLOČEVINE

KOSIRNIK KTK d.o.o.

Krovstvo, tesarstvo, kleparstvo in hidroizolacije
TUNJICE 23 • 1240 KAMNIK • D.Š.: SI32143648
GSM: 041 680 430

e-mail: matej.kosirnik@siol.net

HOLISTIČNI CENTER ZDRAVJA
NARAVNI ZDRAVILNI GAJ TUNJICE

VD d.o.o.,
Katja Jelovčan, dipl. fizioterapevt
direktor

Tunjice 12, 1241 Kamnik, Slovenija

+ 386 41 785 675
+ 386 1 831 70 85
info@zdravilnigaj.si
www.zdravilnigaj.si
www.kirlian-kamera.eu

**KMETIJA ZGORNJI NAUM,
ZALAZNIK JANEZ,
TUNJICE 20,
041 233 864**

**KMETIJA SPODNJI GOLOB,
IZDELAVA LESNIH IZDELKOV,
TUNJICE 34,
041 829 199**

**KRAJEVNA
SKUPNOST
TUNJICE**

**JANEZ
VRHOVNIK S.P.**

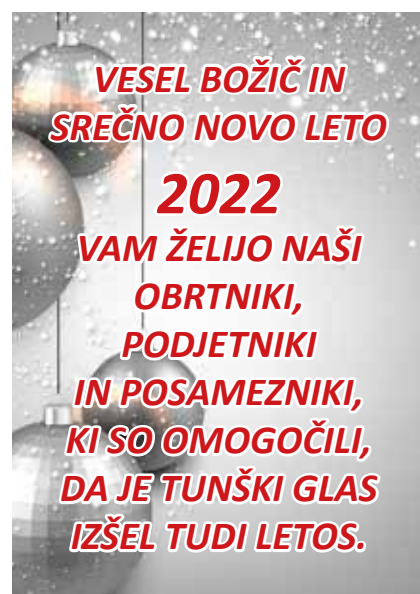
**Okrepčevalnica
Slanovec s.p.**

Vinko Klemenc, novomašnik, je v Tunjicah služboval v času, ko je župnik Alojz Groznik služil vojaški rok

Marjan Golob, Spodnji Golobov, se veseli snežnih padavin

Letos ni bilo prave zime, zato so maskare preganjale korono

Le sedi mi na kolena

*Le sedi mi na kolena,
dete drago.
Le sedi, da s tabo pokramljam,
da ti v zaupnem pogovoru izdam,
da sem opazil strah,
da sem opazil žalost v tvojih očeh.
Zato sem tu,
da mi zaupaš,
da mi poveš,
kaj tvoje srcece mori,
kaj dušo mlado ti teži.
Tiho bom poslušal zgodbo tvojo,
te skušal razumeti in breme ti odvzeti,
da boš, dete drago, srečno in veselo,
da boš od veselja, sreče ves ta svet objelo.*

Jože Ramuta

